

24. 6. 9. 78

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník čtrnáctý

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1964

Příprava obrany socialistického státu v soudobých podmínkách

Plukovník Jan Raban, plukovník ČSc. Josef Průša

V současné době je nebezpečí světové jaderné války trvalým průvodním zjevem našeho života.

Podepsání Moskevské smlouvy o zastavení pokusů s jadernými zbraněmi v loňském roce vytvořilo příznivější podmínky k jednání o další uvolnění napjaté mezinárodní situace.

Stejný význam má i dohoda SSSR a USA, kterou se obě strany zavázaly, že nebudou vypouštět na oběžnou dráhu objekty s nukleárními zbraněmi a v poslední době i současné prohlášení hlavních představitelů SSSR, USA a VB o omezení výroby štěpných materiálů pro jaderné zbraně.

Musíme docenit, ale nepřecenit praktický význam těchto opatření a přitom zřetelně rozlišovat význam stupně napjatosti, či uvolnění mezinárodních vztahů od objektivní připravenosti států a jejich ozbrojených sil k jaderné válce.

Zmírnění politického napětí může vytvářet vhodný rámec a podmínky pro mírové řešení sporných otázek mezi dvěma státy, či koalicemi; nemůže ale samo o sobě zlikvidovat nebezpečí rozpoutání světové jaderné války.

Jedině realizace všeobecného a úplného odzbrojení a především pak zničení všech zásob jaderných zbraní a jejich nosičů může vyloučit možnost světové jaderné raketové války, hrozící dnes zmrazit lidstvo a zničit světovou hospodářskou základnu, bez níž není možný další progresivní vývoj lidské společnosti, ani budoucí komunismu.

Země socialistického tábora v čele se Sovětským svazem vyvíjejí stále úsilí a projevují vysokou iniciativu v prosazování všeobecného a úplného odzbrojení ve všech mezinárodních orgánech a institucích.

Naproti tomu imperialistické mocnosti prosazují při všech příležitostech všeobecnou kontrolu bez skutečných a účinných odzbrojovacích opatření — tedy legalizovanou špionáž. To je zcela jednoznačný důkaz, že u nich je ještě příliš

daleko od tzv. vytváření příznivějších podmínek pro jednání k úplnému nebo i dílčímu odzbrojení.

Proto i XII. sjezd KSČ, který vycházel z uvedené situace, přijal v oblasti obrany země toto usnesení: „Dokud nedojde k prosazení mírových návrhů a k všeobecnému a úplnému odzbrojení, dokud bude ze strany imperialistů existovat nebezpečí války, budeme posilovat obranyschopnost a bezpečnost naší vlasti, dále rozvíjet leninské principy výstavby armády, zajišťovat vysokou bojovou pohotovost ozbrojených sil a zdokonalovat jejich výzbroj a technické vybavení. Posilovat jednotu ozbrojených sil Varšavské smlouvy.“¹⁾

Moderní obrana socialistického státu se zajišťuje v podstatě ve dvou hlavních oblastech:

- v přípravě ozbrojených sil a
- v přípravě zápolí (teritoria) státu na válku.

Ve smyslu usnesení XII. sjezdu naší strany proto rozkaz ministra národní obrany pro bojovou a politickou přípravu ČSLA na výcvikový rok 1964 ukládá [v čl. 13] i „objasňovat brannou politiku strany, pomáhat branné přípravě obyvatelstva a usilovat o prohloubení vztahu obyvatelstva k otázkám obrany země“.

Směrnice náčelníka generálního štábu pro operační přípravu v r. 1964 nařizují velitelům a štábům polního velení, seznámit se i s úkoly a metodou práce velitelů a štábů teritoriálního velení (Hlava II, odst. 1).

K plnému pochopení úkolů obrany státu v podmínkách jaderné raketové války je zapotřebí seznámit se i s širší problematikou přípravy obrany státu a teritoria na soudobou válku. Znalosti této problematiky umožní nejen orgánům, které připravují potřebná opatření na stupni resortů státní správy, ale i podřízeným ve-

¹⁾ XII. sjezd KSČ — publikace ÚV KSČ 1962, str. 103.

litelům a štábům teritoriálního systému obrany země i velitelům a štábům polního velení, aby pochopili v plné šíři úkoly, které by plnili za války, i které přípravy je nutné uskutečnit v míru. K tomu má přispět i náplň tohoto čísla Vojenské mysl.

Náš příspěvek je zaměřen na hlavní teoretické zásady obrany státu a teritoria.

Zápolí v minulých válkách

Historie vojenství ukazuje, že úloha a podíl zápolí na úspěšném vedení ozbrojeného zápasu neustále stoupá. V období otrokářské a feudální společnosti se války rozhodávaly krátkými jednodenními bitvami. Na průběh a výsledek války měly vliv pouze ozbrojené síly soustředěné na válčišti. Ostatní činitelé jako např. připravenost zápolí, ekonomika, morální politický stav obyvatelstva apod. ovlivňovaly ozbrojený zápas jen v nepatrné míře.

K užšímu vztahu mezi ozbrojenými silami na frontě a civilním obyvatelstvem v zápolí docházelo pouze v některých válkách proti agresorům, v národně osvobozeneckých válkách a zejména ve válkách revolučních. Zájem obyvatelstva na válce se zpravidla projevoval v živelném masovém rozvíjení „partyzánského hnutí“. Světovou zvláštností středověku bylo husitské revoluční hnutí, ve kterém pozorujeme určitou součinnost mezi vojsky a obyvatelstvem v zápolí. Vedle stálých pravidelných vojsk zvaných „obec polní“, která byla neustále ve zbraní, existovala záložní „obec domácí“, jejíž příslušníci spolu se vším obyvatelstvem zásobovali stálá vojska výzbrojí, potravinami, výstrojí, dopravními prostředky a materiálem.

Podobným případem je i Vlastenecká válka ruského lidu v roce 1812 proti Napoleonově armádě, v níž živelně vznikaly stovky a tisíce partyzánských skupin a oddílů.

Záležitostí většiny obyvatelstva se stala i válka španělského lidu proti vojskům Napoleona na počátku 19. stol. Napoleonova vojska utrpěla tehdy v partyzánské válce první větší porážku.

Teprve v druhé polovině 19. století, kdy rozvoj vojenské techniky značně pokročil a stroková velkovýroba byla schopna produkovat velké množství zbraní a materiálu, rychle vzrůstala závislost fronty na zápolí, zejména po materiální a technické stránce. Počty ozbrojených sil

se neustále zvyšovaly, moderní zbraně působily velké ztráty osob, zbraní a materiálu, které bylo nutno nahrazovat ze zápolí. V rusko-japonské válce [1904 až 1905] bylo zmobilizováno asi 5 milionů mužů, v první světové válce již 110 milionů mužů. Nermalou úlohu ve stoupající tendenci závislosti fronty na zápolí měla i modernizace armád. Masové rozšíření motorů v ozbrojených silách, vznik letectva, tankového vojska, masové používání dělostřelectva, to vše mělo odraz nejen v organizaci týlového zabezpečení, nýbrž především v zápolí, v ekonomice.

Zásadní zvrat v poměru a závislosti fronty na zápolí přinesla druhá světová válka. Již v první světové válce se ukázalo, že moderní mnohamilionové armády nemohou vést válku jen s těmi zásobami a zbraněmi, které jsou připraveny v míru, ale naopak, že hlavní závislost včasného a dostatečného zásobování vojsk spočívá na výrobě válečného hospodářství. Připravené mírové zásoby válečného materiálu v závislosti na jejich možné době skladování, objemu, množství spotřeby, zničení i druhu materiálu, stačily na různé dlouhé období, od několika týdnů do několika let. Spotřebovaný materiál muselo vyrábět a bojujícím vojskům dodávat hospodářství válečného státu. Kromě toho v průběhu války zastarala výstroj, s kterou byla válka zahájena. Bylo ji třeba modernizovat i vyrábět zcela nové zbraně a to často v obrovském množství. Např. během druhé světové války válečné státy vyvinuly, nově konstruovaly a vyrobily zcela nové typy tanků, letadel, lodí, děl a minometů, spojovací techniky, ženíjního materiálu a jiné výzbroje. Na bojištích se objevily i zcela nové druhy dříve neznámých zbraní. Byly to vedle raketometů, raket V-1, V-2 a radarů, bezzákluzových kanónů, pancéřovek a tarasnic i jaderné zbraně.

Je proto pochopitelné, že ve druhé světové válce operační plány válečných stran již nezahrnovaly jen oblast fronty a vojska soustředěná na válčišti, nýbrž i hospodářský potenciál protivníka.

Byto to vůbec poprvé v dějinách válek, kdy i hluboké zápolí bylo cílem vojenských útoků ponejvíce ze vzduchu a kdy se ukázalo, že bojovou činnost proti zápolí nelze v žádném případě podceňovat a opomíjet. Následky vzdušných úderů si vynutily celou řadu obtížných, nákladných, předem nepředvídaných a nepřipravených opatření i když neměly — konkrétně v případě fašistického Němec-

ka — rozhodující úlohu ve válce a celkově málo ovlivnily produkci výroby. Bylo nutno organizovat a vytvářet celý systém opatření k ochraně obyvatelstva, politicko-hospodářských center i průmyslových objektů. Fašistické Německo hodlalo například vystavět jen k ochraně průmyslu 9 mil. m² podzemních prostorů. I když do konce války se jim podařilo vybudovat jen 1,5 mil. m², byly vynaložené náklady, čas, materiál i změny v organizaci válečného hospodářství značně náročné. Podobně i jiná opatření, jako výstavba úkrytů, klamných staveb a chráněných pracovišť, protipožární, maskovací a zatemňovací opatření, jakož i vytváření zvláštních jednotek pro likvidaci následků vzdušného napadení, značně odčerpávaly materiální prostředky a lidské rezervy a byly velkou přítěží pro válečné hospodářství. Na tato opatření se spotřebovával stavební, zdravotnický, spojovací a intendantní materiál, pohonné hmoty, automobilní technika, zemní stroje a jiný materiál, který by jinak mohl být přisunut na frontu, kde ho bylo zapotřebí.

Podmínky ozbrojeného zápasu si již vynutily v této válce organizovat celý systém ochrany zápolí, který jen ve fašistickém Německu měl na konci války 4,5—5 mil. aktivně zapojených osob. Získané zkušenosti a poznatky nekompromisně ukazují na obrovský význam a účinnost všech těchto opatření, která přímo ovlivňují morálně politický stav obyvatelstva.

Ve druhé světové válce byly na obyvatelstvo zejména evropských států kladeny takové nároky, jaké ještě historie válek nepamatuje. Obyvatelstvo Sovětského svazu, Polska, Jugoslávie a postupně dalších, především slovanských národů prošlo skutečně těžkou zkouškou morálně politického stavu. Sovětský lid na rozdíl od ostatních postižených národů však kromě strádání, bídy a ztrát na obyvatelstvu musel zajistit širokou evakuaci osob, materiálních a průmyslových hodnot, zemědělských produktů i hospodářského zvířectva z dočasně okupovaného území. Souběžně s tím pak musel zajistit zvýšenou výrobu válečného materiálu ve zbývajících závodech na neobsazeném území a zřizovat i na nepřipravených místech a v těžkých zimních podmínkách zcela nové výrobní kapacity, aby uspokojil rostoucí potřeby ozbrojených sil. Obyvatelstvo, které zůstalo na okupovaném území, rozvinulo v širokém měřítku

partyzánský boj. Tato těžká zkouška morálně politického stavu obyvatelstva Sovětského svazu byla současně i zkouškou společenského zřízení, kterému dala nejlepší vysvědčení.

Těžce bylo postiženo i obyvatelstvo ostatních okupovaných zemí. Celkově se udává, že ztráty na civilním obyvatelstvu ve všech zemích okupovaných fašistickým Německem byly mnohonásobně vyšší než činily ztráty jejich ozbrojených sil. Tak např. v Polsku celkové ztráty na životech činily více než 6 mil. osob, tj. 22 mrtvých na každých 100 obyvatel, přičemž ztráty na civilním obyvatelstvu 12krát převyšovaly počet padlých polských vojáků na všech frontách v druhé světové válce. Ztráty na národním majetku činily více než 38 %.

Samostatnou kapitolou druhé světové války je strategické bombardování Německa, jehož rozsah nemá v historii válek obdoby. Vzhledem k tomu, že jedním z cílů tohoto bombardování bylo podlamovat morálku německého obyvatelstva, bylo bombardováno zejména od r. 1943 na plochy. Byly bombardovány i obytné čtvrti, které neměly z vojenského hlediska žádný význam. Ke konci války již bylo běžným zjevem, že bombardováním měst byly převážně ničeny jen obytné čtvrti, zatím co průmyslové objekty a vojenské cíle zůstaly nedotčeny.

Na morálce německého obyvatelstva se toto barbarské ničení podstatně neodrazilo. Podobně tomu bylo i ve výrobě, neboť ještě v r. 1944 měl objem výroby vojenské techniky ve fašistickém Německu neustále stoupající tendenci.

V této činnosti je rozhodující správná volba cílů. Jako příklad uvádíme nálety na rafinerie nafty a podniky vyrábějící syntetický benzin. Výroba pohonných hmot nacistického Německa prudce klesla a tvořila v únoru 1945 jen 5 % výroby z května roku předcházejícího. Tato skutečnost byla vysvětlována tím, že rafinerie byly soustředěny v neveliké oblasti. Je však třeba podotknout, že pokusy o zničení závodů německého naftového průmyslu byly činěny již dříve, ale neměly zvláštní úspěch.

Zcela jiná efektivnost bombardování byla v Japonsku. Nálety na japonská průmyslová centra byly intenzivní, zejména ke konci války v r. 1945 a měly značný účinek. Byly zničeny hlavní výrobní kapacity 59 měst. Výroba letadel klesla o 60 % a výroba oceli o 16 %.

Funkce zápolí a hlavní zásady příprav soudobé obrany socialistického státu

Zkušenosti z minulých válek a charakteristické rysy potenciální jaderné raketové války ukazují, že v příští možné světové válce by zápolí hrálo ještě mnohem významnější úlohu než ve 2. světové válce.

Funkci zápolí a hlavní zásady příprav socialistických států můžeme odvodit od připravenosti a potenciálu ozbrojených sil imperialistické koalice a od pravděpodobného průběhu války, zejména jejího počátečního období.

Pro současné přípravy imperialistických zemí a jejich hlavního agresivního válečného paktu NATO je charakteristická řada opatření, která mají posílit válečný potenciál na úseku jejich ozbrojených sil. Hlavní z nich jsou tato:

1. Snaha dohnat Sovětský svaz ve vývoji raket a jiných prostředků dopravy jaderných zbraní na cíl, soustavně rozvíjet kosmický program a využít jej pro vojenské účely.

2. Náhrada dosavadních stabilních velmi zranitelných a snadno zasažitelných raketových základů pohyblivými, těžko zjistitelnými a obtížně zasažitelnými prostředky: ponorkami a loďstvem vyzbrojeným raketami „Polaris“ a letouny vyzbrojenými raketami typu „vzduch-zem“ s dalším dostřelem.

3. Integrace společných ozbrojených sil NATO, jejich samostatné vybavení jadernými zbraněmi a integrace společné síly NATO. Také integrovaná jaderná síla ve formě „multilaterálních jaderných sil“ má být pohyblivá; má to být loďstvo vybavené raketami „Polaris“ s jadernými hlavicemi, rozptýlené po světových mořích tak, aby mohlo jadernými údery pokrýt cíle na území SSSR a ostatních socialistických zemí.

4. Neustále zvyšovat bojovou pohotovost strategických prostředků a vojsk, zejména těch, která jsou umístěna na evropském válečném frontě. Toho dosahují permanentním přezbrojováním těchto sil nejnovějšími typy zbraní, soustavným výcvikem a stálými nácviky bojového poplachu, které spojují s bojovými úkoly a cvičeními zaměřenými na činnost vojsk v počátečním období války.

5. Orientace na posilování pozemních vojsk, na zvyšování jejich nasycenosti jadernými zbraněmi operačního i taktického stupně a na permanentní moderní-

zaci vojenských vzdušných sil, kromě soustavného zvyšování jaderného potenciálu a síly strategických prostředků, tedy na vyvážený rozvoj všech válečných prostředků.

6. Podrobně vypracovaný plán prvního globálního jaderného úderu, v němž mají jednotlivé osádky letounů stanovené úkoly — tj. cíle a způsob úderu, které by plnily „automaticky“ na heslo.

Je nutné konstatovat, že tato opatření skutečně zvyšují potenciál imperialistických ozbrojených sil.

Je to charakteristické pro imperialistickou politiku. V roce 1959 na VS-OSN všechny imperialistické mocnosti odhlasovaly rezoluci o všeobecném a úplném odzbrojení. Od té doby o něm sice jednájí, ale nepřipustí ani nejmenší praktické odzbrojovací opatření. Soustavně se však snaží o všeobecnou kontrolu a rázně zvyšují potenciál ozbrojených sil. Celkově se to dá charakterizovat jako zvýšená příprava na jadernou raketovou válku.

Proto i když se zmírňuje napětí v oblasti politiky, nedá se říci, že by se odpovídajícím způsobem snižoval potenciál ozbrojených sil, ba právě naopak: potenciál ozbrojených sil vzrůstá. Proto pokud se nedosáhne pokroku alespoň v dílčích ozbrojovacích opatřeních, není naděje na odstranění nebezpečí jaderné války.

Z charakteristik soudobých válečných prostředků a ze známých strategických koncepcí, které jsou konstruovány na jejich plné využití, vyplývají charakteristické rysy potenciální světové války.²⁾ Z nich je možné odvodit i pravděpodobné formy zahájení války, průběh počátečního období války, dedukovat jak se projeví na teritoriu a stanovit zásady pro přípravu zápolí. K tomu nám napomáhají i zkušenosti z politických krizí minulých let, kdy hrozilo vypuknutí světové války. Typické jsou zejména zkušenosti z událostí kolem kontrarevoluce v Maďarsku v r. 1956, z Berlínské krize a hlavně z Karibských událostí v r. 1962, kdy se v několika hodinách rozhodovalo, zda se

²⁾ Charakteristické rysy války jsou podrobně popsány v knize „Vojenská strategie“ zpracované kolektivem sovětských autorů pod vedením maršála Sokolovského.

podarí konflikt likvidovat, nebo zda přestane v globální jadernou raketovou válku. Charakteristické je, že v žádné z těchto krizí žádný ze zainteresovaných států nevyhlásil mobilizaci, přestože stál na pokraji války.

Na základě těchto zkušeností můžeme usoudit, že by vypuknutí války pravděpodobně předcházelo kratší nebo delší období zvýšeného mezinárodního napětí, vrcholícího krizí, v níž by se ve velmi krátké době (možná jen několika hodin) rozhodovalo o zahájení války. Mobilizace by byla pravděpodobně vyhlášena buďto velmi krátce (jen několik hodin) před vypuknutím války, ale spíše až současně se zahájením války. Z toho je třeba vyvodit důsledky pro přípravu mobilizace ozbrojených sil i národního hospodářství. V podstatě to znamená maximum příprav uskutečnit již před vyhlášením všeobecné mobilizace.

Dlouhodobá opatření jako vytváření zásob, operační přípravu území, organizační a mobilizační přípravy řízení státu a národního hospodářství atd. je nutné uskutečňovat postupně již v míru, a krátkodobá opatření, jako povolání potřebného počtu záloh, vyvedení řídicích orgánů z nebezpečných míst, evakuaci obyvatelstva z velkých měst atd. uskutečnit v době zvýšeného ohrožení (tj. zvýšeného nebezpečí války), těsně před vypuknutím války.

V období zvýšeného napětí, které bychom mohli nazvat předmobilizačním obdobím, by bylo možné zjistit některé příznaky bezprostřední přípravy imperialistického tábora na rozpoutání války, jako: přesuny vojsk — popřípadě i ze zámoří na kontinent námořní i vzdušnou cestou, zvýšenou pohotovost a skryté doplňování ozbrojených sil, přesuny některých speciálních prostředků, zejména raketových jednotek na válčiště i na válčišti blíže k předpokládané linii fronty, vyvedení svazků ze stálých posádek pod záminkou cvičení, přesuny materiálu apod.

Není však vyloučeno, že by válka byla zahájena s překvapením, globálním úderem jaderných zbraní. Válka mohla být vyvolána nenadále i selháním techniky nebo nervů těch osob, které v imperialistickém systému obsluhují strategické jaderné prostředky, nebo mají možnost vydat rozkaz k jejich použití (vzlet strategického letectva, odnášení raket nebo třeba i jen jedné rakety). To vše je třeba odrazit v přípravách ozbrojených sil

i v přípravách teritoria socialistických států. Je to příkaz k nejvyšší pohotovosti celého státu (celé koalice) v období zvýšeného napětí.

Je pravděpodobné, že by válka byla zahájena hromadným, nebo spíše globálním jaderným úderem všemi prostředky na celou hloubku potenciálních válčišť. Nelze však zcela vyloučit ani ten případ, že by se globální jaderná válka rozrostla z místního ozbrojeného konfliktu.

Podle způsobu zahájení války by se rozvíjely operace počátečního období války.

Nejpravděpodobnější variantou zahájení války je hromadný úder jaderných zbraní nepříteli. Prakticky současně s ním by probíhal odvětný jaderný úder všemi prostředky z naší strany.

První hromadný úder by byl pravděpodobně nejmohutnější. První vlna tohoto úderu by byla pravděpodobně nejmohutnější a šla by na pozemní vojska, s cílem zastihnout vojska dříve než vyjdou z posádek do výchozího položení, na vojenské vzdušné sily a jejich hlavní letiště, s cílem zničit maximum letounů na zemi, na hlavní politicko-správní centra s cílem dezorganizovat řízení státu, způsobit paniku a znemožnit mobilizaci vojsk i národního hospodářství.

První vlna počátečního hromadného jaderného úderu by mohla trvat až několik hodin. Těžiště by pravděpodobně v našich podmínkách nebylo položeno na zápolí, tj. na civilní cíle, ale na operační uskupení vojsk a na postavení operačních a strategických raketových prostředků. Úder na vojska by ovšem postihl v plné míře i teritorium, na kterém jsou rozložena.

V další vlně by pravděpodobně protivník položil těžiště ve frontovém pásmu na vojska, která zaujímají operační sestavu a přecházejí do útoku, a kromě toho na hlavní komunikační a spojovací uzly v hloubce válčiště s cílem rozrušit komunikační síť, izolovat bojiště a znesnadnit přesuny dalších operačních sledů. Je pravděpodobné, že by většina těchto úderů byla pozemních s cílem vytvořit rozsáhlé prostory radioaktivního zamoření. Účinky radioaktivity by později mohly být kombinovány s použitím novodobých chemických a biologických prostředků.

V dalších úderech by se protivník mohl zaměřit i na ničení průmyslových podniků a hlavních skladů, resp. zásob,

důležitých pro válku. Údery na vojska a zvláště údery na komunikační centra by současně ničily sklady a výrobní prostředky, politické a správní orgány i obyvatelstvo v těchto centrech.

Můžeme usoudit, že by počáteční jaderný úder nebyl akcí časově vymezenou na krátkou dobu, ale že by trval desítky hodin, až několik dnů. První vlna tohoto úderu by pravděpodobně byla nejmohutnější.

Další údery by byly řízeny na živění bariér izolujících bojiště, na vojska přisunovaných dalších operačních sledů, na letiště operačního i strategického letectva, na uzly protivzdušné obrany, na rušení mobilizace a na další důležité průmyslové podniky a zařízení, především na výrobu pohonných hmot a na zbrojní výrobu.

Síla těchto úderů na teritorium by postupně slábla. První rázné oslabení by nastalo ihned, jakmile by se projevil první účinky odvetného úderu na raketové a jaderné prostředky nepřítele. Další oslabení by nastalo s dalšími údery na vojska, na raketové prostředky a letiště protivníka a posléze i s rozvinutím útočných operací pozemních vojsk. Čím rychleji by se rozvíjely operace našich vojsk do hloubky nepřátelského území, tím slabší by byly údery na naše teritorium.

Povšimněme si nyní možných účinků jaderných úderů nepřítele na naše zápolí.

Síla prvního hromadného úderu, zvláště první vlny tohoto úderu, by byla závislá na možnostech a na množství prostředků protivníka a na pohotovosti a účinnosti naší protivzdušné a protiraketové obrany.

Vezmeme-li v úvahu ty prostředky, které dnes má potenciální protivník na evropském válečném a z nich tu část, kterou by pravděpodobně mohl vyčlenit pro údery na území naší republiky a účinnost naší protivzdušné obrany, můžeme usoudit, že by na zvolené cíle na území státu mohlo dopadnout v průběhu počátečního hromadného úderu několik desítek jaderných úderů. Většina z nich by byla uskutečněna pravděpodobně v první až druhé úderní vlně.

Další údery na zápolí by byly postupně stále slabší, úměrné ničení protivnických prostředků naším letectvem, raketami a prostředky protivzdušné obrany.

Čím by se dosáhlo většího rozmachu a spádu operací, tím slabší by byly údery

nepřítele na naše zápolí jednak z toho důvodu, že by byly zničeny jeho prostředky, jednak z toho důvodu, že by byl nucen maximum zbývajících prostředků použít na údery proti vojskům pronikajícím do hloubky jeho území.

Z rozboru možného průběhu počátečního období lze vyvodit závěry pro přípravu vlastních vojsk i pro přípravu celého zápolí, která by mohla zajistit úspěšnou činnost vojsk i zápolí v počátečním období války.

Z tohoto rozboru vyplývá nutnost **dialektické jednoty přípravy ozbrojených sil i celého zápolí k válce.**

Z možného zahájení války a průběhu počátečního období vyplývá **požadavek na nejvyšší bojovou pohotovost vojsk i celého zápolí.** V soudobých podmínkách zahájení války je naprosto mylné a nepostačující zaměřit se pouze na vysokou bojovou pohotovost vojsk. K úspěšnému vedení války i operací počátečního období je bezpodmínečně nutné mít pevné zápolí, které bez zmatků a paniky zaměří od prvních okamžiků války svoji činnost na maximální podporu fronty, tj. na její doplnění lidmi, zásobení technikou a materiálem, na udržení sjízdnosti komunikační sítě pro soustředění a rozvinutí vojsk a přísun dalších operačních sledů, jejichž pozdní zasažení do sražení by zbrzdilo rozvinutí operací a mohlo by být příčinou neúspěchu na frontě.

Zápolí musí být v pohotovosti k včasnému vyvedení všech řídicích orgánů zpod úderu a k včasné evakuaci míst, která by byla pravděpodobnými cíli jaderných úderů nepřítele. Musí být v pohotovosti zabezpečit plynulou mobilizaci ozbrojených sil i národního hospodářství přes narušování jadernými údery. **Vysoký stupeň bojové pohotovosti musí mít systém PVOS a radiální hlášená síť teritoria. Moderní válka tedy klade doslova stejné požadavky na pohotovost zápolí, jako na pohotovost ozbrojených sil.** Tento požadavek je výsledkem kvalitativních změn, které nastaly ve vojenství změnou kvality válečných prostředků.

Vysoká pohotovost zápolí, na níž závisí úspěch počátečního období války, je však závislá na přípravách v míru, aktivovaných v předmobilizačním období. Veškeré přípravy zápolí je nutno organizovat včas před zahájením války. Rychlost rozpoutání války a spád počátečního období jsou v těchto podmínkách tak velké, že jakákoli opatření, která by byla

připravována teprve po zahájení války, přijdou zákonitě pozdě. To můžeme demonstrovat např. na evakuaci cílových míst. Kdybychom ji začali připravovat až se zahájením války, přijde pozdě. Takovou evakuaci bychom už neprovedli. Vycházejme-li z pravděpodobnosti, že první vlna počátečního úderu v trvání několika málo hodin bude nejmohutnější, dojdeme k závěru, že evakuace zahájená v průběhu tohoto úderu nebude účinná, protože už nebude koho evakuovat. Z toho plyne, že evakuaci by bylo třeba ukončit před zahájením úderu. Z dosavadních zkušeností víme, že v té době pravděpodobně nebude ukončena (nebo ani zahájena) mobilizace ozbrojených sil. Je známá námitka, že evakuaci není možno uskutečnit časově před mobilizací, protože by vznikl nepořádek v evidenci a povolávání záloh k mobilizovaným útvarům. Tato námitka neobstojí.

za prvé: v době, kdy bude zahájena válka, musí být ukončeno postupné doplnění ozbrojených sil v takovém rozsahu, aby byly hlavní síly prvního operačního sledu pohotové k boji. To znamená, že ty zálohy, které jsou nutné k doplnění těchto sil, budou v době evakuace už u útvarů;

za druhé: lépe je mít živé zálohy, i když v jejich evidenci vzniknou určité nedostatky, než nemít žádné;

za třetí: my si prostě nemůžeme dovolit, abychom připustili miliónové ztráty hned v průběhu počátečního hromadného úderu;

za čtvrté: je možné a nutné učinit taková organizační opatření, aby k zmatkům v evidenci záloh nedošlo a aby všechny předurčené zálohy nastoupily k mobilizovaným útvarům už v průběhu evakuace.

Stejná kritéria platí pro všechny ostatní přípravy, ať už jde o vyvedení řídicích stranických a státních orgánů, o přípravy průmyslu, zemědělství, dopravy, spojů nebo o výcvik veškerého obyvatelstva a jeho přípravu k plnění úkolů za války.

Historické zkušenosti nás učí, že k vítězství ve válce je zapotřebí nejen dobře vycvičených a vyzbrojených ozbrojených sil, ale i pevného zápolí. Zápolí zásobuje frontu vším materiálem, technikou, lidmi, ale také idejemi a náladami. Na pevnosti zápolí závisí i duch armády.

Význam zápolí a důležitost jednoty fronty a zápolí rostly s každou histo-

rickou etapou války. Důležitost pevného zápolí vzrůstala s rozvojem kvantity a kvality výzbroje a s rozvojem masovosti armád. V soudobých podmínkách, kdy došlo proti poslední světové válce ke kvalitativním změnám prostředků vedení války i k zásadním změnám ve vojenském umění a ve způsobu vedení ozbrojeného zápasu i války, **význam zápolí a zejména význam jednoty fronty a zápolí dále podstatně vzrostl.**

Socialistický stát má v organizaci příprav na válku velkou výhodu před kapitalistickým státem, protože přitom vychází z jednoty třídních zájmů svých společenských tříd a všech vrstev svého obyvatelstva. To je základní předpoklad jednoty fronty a zápolí a základní předpoklad pevnosti zápolí. V kapitalistickém státním zřízení je tomu právě naopak. Zájem na válce jednotlivých tříd a vrstev obyvatelstva je tam diametrálně různý až protichůdný. Vládnoucí třída má životní zájem na úspěchu ve válce. K tomu potřebuje především dělnickou třídu, jejími zájmy jsou však cíle války se socialistickými státy cizí a protichůdné. Proto i opatření tzv. teritoriální obrany, připravovaná v kapitalistických zemích jsou v samé podstatě kvalitativně protichůdná podobným opatřením socialistických států. Zatímco v socialistickém státním zřízení tato opatření mobilizují veškeré obyvatelstvo k podpoře fronty a k obraně státního území proti agresí imperialismu, v kapitalistickém státním zřízení je hlavním smyslem a účelem tzv. teritoriální obrany potlačování rozmachu revolučního hnutí pracujících mas v zápolí. Kapitalistický stát tedy za války spotřebuje značné množství ozbrojených sil k udržení „pevnosti“ zápolí násilnými prostředky, kdežto socialistický stát naopak využívá veškerou kapacitu zápolí k podpoře a posílení fronty.

Jaká je v současných podmínkách náplň našeho pojmu zápolí?

Pod tímto pojmem rozumíme celé území vlastního státu a v širším pojetí celé území koalice států za frontovým pásem, veškeré obyvatelstvo, surovinové zdroje, průmysl, zemědělství, komunikační a spojovací síť a prostředky dopravy, prostě celé materiální bohatství a prostředky koalice; ale nejen to: v tomto pojmu je zahrnuta i věda, technika a kultura země či koalice. Možnost využití

všech těchto zdrojů je určována společenským zřízením země (koalice). Úroveň ekonomiky dává pouze materiální možnosti k vedení války, avšak schopnost tyto možnosti rozvíjet a mobilizovat závisí na společenském zřízení a na schopnosti a vůli lidových mas.

Soudobá válka, charakterizovaná krajní rozhodností cílů, úporností a prudkostí ozbrojeného zápasu vyžadá nejen od všech příslušníků ozbrojených sil, ale i od veškerého obyvatelstva nesmírného vypětí fyzických i morálních sil. Nepevně, politicky slabě a slabě bráněné zápolí není s to vydržet těžkou zkoušku soudobé války.

Jednota fronty a zápolí, pevnost zápolí, jeho schopnost být spolehlivým základem pro bojující ozbrojené síly je v současných podmínkách války jedním z nejdůležitějších činitelů, rozhodujících o průběhu i výsledku války.

V současné etapě vývoje socialistické společnosti dospíváme k potřebě **všelidové obrany socialistické vlasti**. K tomuto pojmu docházíme po dvou na sobě nezávislých liniích:

První linie — politická — vyplývá z pojmu všelidového státu. Usnesení XII. sjezdu KSČ o tom říká: „Diktatura proletariátu zajistila u nás úplné vítězství socialistického řádu. Tím vstoupil náš stát do nového vývojového období, v kterém probíhá proces přerůstání diktatury proletariátu ve stát všelidový.“³⁾

V duchu této teze je zapojován do řízení státní správy stále širší okruh občanstva. Z odpovědnost za řízení státu se postupně stává zodpovědností všech občanů. Zcela logickým důsledkem toho je, že i zodpovědnost za obranu země se stává zodpovědností každého občana. Tato zodpovědnost je uložena vrcholnými stranickými a státními dokumenty všem členům strany a všem občanům. Ústava ČSSR ukládá všem občanům našeho státu povinnost bránit vlast v čl. 36 slovy: „Obrana vlasti a jejího socialistického zřízení je vrcholnou povinností každého občana“. Stanovy KSČ v článku 2, písm. j) pak kromě toho stanoví povinnost všech členů strany „všechně napomáhat upevňování obranyschopnosti ČSSR a neúnavně bojovat za mír a přátelskou spolupráci mezi národy“.

3) XII. sjezd KSČ, publikace ÚV KSČ z 1. 1962, str. 102.

Tyto povinnosti jsou však namnoze dosud nesprávně chápány. Tady nejde jen o jakousi pomyslnou povinnost „bránit vlast“ nebo o povinnost vyplývající jen z vojenského zařazení a mobilizačního předurčení občanů povinných vojenskou službou, jak se to dosud někdy chápe. Jde o mnohem víc. Tato ustanovení ukládají všem občanům bez rozdílu zda jsou vojáci nebo ne, odpovědnost za přípravu nejen své osoby, ale svého oboru působnosti k válce. To znamená, že např. ministr má plnou odpovědnost za přípravu státu na válku svěřeného resortu, předseda národního výboru má odpovědnost za přípravu v oblasti působnosti národního výboru a právě tak každý jednotlivec na kterémkoli místě odpovídá za přípravu tohoto místa a veškeré činnosti v oblasti jeho mírové odpovědnosti.

K pojmu všelidové obrany vlasti docházíme v současné době zcela nezávisle i po druhé linii, po linii odborně vojenské. Z charakteristických rysů soudobé války vyplývá nutnost organizovat všelidovou obranu socialistického státu. Jen všelidová obrana země může zabezpečit postačující přípravu v míru a uskutečňování připravenosti opatření za války.⁴⁾

Pod pojmem všelidové obrany socialistického státu je tedy třeba rozumět takový systém obrany národního a společenského zřízení, který zapojuje do obranných opatření veškeré obyvatelstvo státu prostřednictvím orgánů strany, státní moci i společenských občanských organizací, a to jak v míru, tak i za války.⁵⁾

Vychází přitom ze společného třídního zájmu všeho obyvatelstva, který je předností socialistického společenského zřízení před antagonistickou společností kapitalistickou.

4) Pojem „obrana“ je vžitý technický termín, používaný pro přípravu země na válku a pro vedení války. Nemá nic společného s „obranářskými tendencemi“, ani s operačním a taktickým pojmem obrany. Na stupni celostátním je třeba pod tímto pojmem rozumět souhrn příprav státu na válku a souhrn opatření k vedení války státem. Podle naší doktríny jsou hlavním prostředkem vedení ozbrojeného boje rozhodné účinné operace.

5) Částečně použito přednášky „Všelidová obrana socialistické vlasti“ přednesené ve stranické škole při Poradně marxismu-leninismu HPS.

Tento systém obrany odpovídá jak třídnímu, tak vojenskotechnickému charakteru soudobé jaderné raketové války.

Příprava všelidové obrany socialistické vlasti v míru zahrnuje přípravu:

— všech stupňů stranických a státních orgánů řízení;

— ozbrojených sil;

— národního hospodářství, tj. průmyslu, zemědělství, zdravotnictví, distribuce, dopravy, spojů, komunikačních a spojovacích sítí;

— na úseku rozvoje vědy, techniky a kultury;

— protivzdušné a pozemní obrany a ochrany území státu;

— civilního obyvatelstva.

Náš socialistický stát má řadu předpokladů pro organizaci všelidové obrany země už v současné době. Jsou to předpoklady zejména organizační a materiálně technické.

Hlavním předpokladem plného rozvinutí všelidové obrany země však je morálně politický stav všech občanů a vědomí jejich osobní odpovědnosti za obranu země, právě tak jako je vědomí odpovědnosti a politická vyspělost všech občanů i hlavním předpokladem přerůstání socialistického státu ve všelidový stát.

Na tomto úseku však dosud nejsme na potřebné úrovni. I když je u nás poměrně vysoký průměr všeobecných politických znalostí a politické vyspělosti, otázky obrany země nejsou chápány v celé šíři a v celé hloubce. K jejich plnému pochopení je třeba určitý stupeň znalostí vojenskopolitické situace ve světě, znalosti reálného stupně rozvíjení vojenského potenciálu imperialismu, i znalosti možného vzniku a charakteru potenciální světové války. O tom mají však občané našeho státu poměrně nízké znalosti. S nízkou úrovní znalostí těchto otázek se zhusta setkáváme i u lidí politicky jinak vzdělaných a vyspělých. Neznalost těchto otázek je hlavní příčinou častých pacifistických a někdy dokonce defaitistických nálad.

Příčinou těchto nedostatků je slabá výuka a výchova mládeže i dospělého obyvatelstva ve vojenských disciplínách

a nedostatky v propagaci těchto znalostí. Je to nedostatek především vojenských orgánů, ale ani naše nejmasyovější propagační prostředky, tisk, rozhlas, film a televize dosud mnoho neudělaly ke zlepšení tohoto stavu.

A tak ačkoli naše základní stranické a státní dokumenty ukládají povinnost starat se o obranu socialistické vlasti všem občanům státu a zvláště důrazně všem členům strany, ačkoli jsou tyto povinnosti zakotveny v ústavě a v zákonu na obranu země, ačkoli nutnost budování obrany zdůrazňuje každé usnesení sjezdu naší strany, většina občanů chápe tuto povinnost jen jako povinnost vykonat vojenskou službu, ale nechápe ji v celé šíři jako povinnost každého občana připravit na potenciální světovou válku nejen vlastní osobu, ale celý úsek, za jehož mírovou výstavbu zodpovídá.

Přes tyto nedostatky zaznamenaly přípravy celého státu na válku kvalitativní skok v posledních několika letech.

Cílem tohoto článku není rozebírat všechna opatření, která v oblasti přípravy celého státu na válku byla u nás realizována jak ústředními stranickými a státními orgány, tak v oblasti ČSLA a v ostatních resortech státní správy.

Považujeme ale za nezbytné pozastavit se u problematiky všenárodní přípravy CO, která má velký význam pro zvyšování znalostí všeho obyvatelstva a přípravu všelidové obrany země.

Rozvinutí příprav obrany země se odrazilo i ve školení obyvatelstva systémem Všenárodní přípravy CO. Tato příprava byla široce rozvinuta v průběhu posledních dvou roků v několika bězích, kterými prošli v podstatě všichni občané, kteří podléhají povinné vojenské službě.

Hlavním organizátorem Všenárodní přípravy po odborné stránce je ministerstvo vnitra — štáb CO státu, po organizační stránce pak národní výbory všech stupňů. Organizačními středisky praktického uskutečňování Všenárodní přípravy jsou závody (jiná pracovní místa) a občanské výbory. Občanské výbory organizují všenárodní přípravu CO toho obyvatelstva, které není zařazeno do pracovního procesu, resp. není v zaměstnaneckém po-

měru, tedy převážně žen v domácnosti a přestárlých osob.

Odborným organizátorem vojenských disciplín Všenárodní přípravy CO je SVAZARM, který organizuje nábor vojenských cvičitelů VP CO a jejich výcvik. Tito instruktoři pak učí obyvatelstvo v kroužcích VP CO všeobecným znalostem charakteristických rysů soudobé války a boje, vysvětlují účinky jaderných a chemických zbraní, odstraňování následků ochrany proti těmto zbraním, organizují otázky CO, činnost a chování obyvatelstva při napadení, učí chemickým disciplínám, zejména použití prostředků individuální a kolektivní PCHO a ženijním disciplínám, zvláště vyprošťování zavalených osob a stavbě improvizovaných a polních úkrytů. SVAZARM tedy organizuje největší objem nejdůležitějších disciplín přípravy CO.

Veškerá Všenárodní příprava CO probíhá (resp. má probíhat) jako teoretická příprava spojená po každém výkladu s praktickými ukázkami a praktickým výcvikem, s důrazem zvláště na chemické, ženijní a zdravotnické disciplíny.

ČsČK organizuje zdravotnickou přípravu formou lékařských přednášek o účincích ZHN na lidský organismus a praktické zdravotnické přípravy — ošetřování raněných.

Čs. svaz požární ochrany učí likvidaci požárů a preventivním protipožárním opatřením s praktickými ukázkami. Všenárodní příprava CO se tak stává jedním z hlavních opatření propagace i organizace všelidové obrany země.

Dnešní stav propagace a přípravy všelidové obrany země má dosud značné nedostatky:

— v politické výchově občanů nejsou v dostatečné míře objasňovány otázky mezinárodní vojenskopolitické situace, znalosti imperialistických záměrů a příprav na válku, soudobá funkce socialistických armád a významu obrany socialistické vlasti;

— Všenárodní příprava CO probíhá namnoze pouze teoreticky, někde se jí nevěnuje dostatečná pozornost a plní se do určité míry formálně. VP CO má ještě

daleko k tomu, aby vyzbrojila občanstvo všemi teoretickými a zvláště praktickými znalostmi pro případ války. Nedostatky ve výuce VP CO vyplývají zejména z nestejně a většinou nízké odborné úrovně instruktorů a mnohdy též z jejich nedostatečné přípravy.

VP CO má nedostatek instruktorů s vysokými vojenskými znalostmi, jichž je k výkonu této činnosti nezbytně zapotřebí. Bude nutné, aby náš důstojnický sbor věnoval této velmi důležité práci více pozornosti. Bylo by účelné, aby všichni instruktoři VP CO SVAZARMU byli zkušení důstojníci z povolání. Ve vojenských štábech ani v MNO není pro tuto práci dostatek pochopení.

— **Systém vojenské výchovy a přípravy** na válku nemá dosud zcela jednotnou linii a není úplně skloubený tak, aby se jednotlivé složky vhodně doplňovaly a vzájemně na sebe navazovaly. Zásady všelidové obrany země nejsou dosud propracovány na vědeckých základech a na základě vědecké metodiky. V tom je dluh ministerstva národní obrany, jehož povinností ve státě je rozpracovávat základní otázky přípravy a vedení války.

Zabezpečení obrany země bude vyžadovat, aby orgány vojenské správy věnovaly přípravám všelidové obrany velkou pozornost.

S vývojem všelidového státu bude nutné uskutečňovat postupně i všechna opatření k všelidové obraně země. Nejde o to, aby náš stát byl „zmilitarizován“, ani aby „militarizaci“ podlehovalo myšlení našich občanů. Proti tomuto kapitalistickému pojmu bude však nutno postavit u nás jeho socialistický ekvivalent, všelidovou obranu země. K zabezpečení obrany země a k plné připravenosti státu na potenciální soudobou válku bude nutné uskutečňovat opatření ve všech směrech, především v politické výchově, v promyšlených a vyvážených proporcích. Především bude nutné výchovou odstranit bezstarostné pacifistické náklady i defaitistické tendence ve veřejném mínění, které neodpovídají skutečné situaci ve světě, mohou být záměrně šířeny třídním nepřitelem a jsou řádnému zabezpečení obrany země nebezpečné.

Závěr

Naše socialistické zřízení nám dává všechny možnosti, abychom dnešní stupeň přípravy státu na válku dále rozvíjeli. Komunistická strana Československa i naše vláda vyvíjí veškeré úsilí k tomu, aby se do správy a řízení veřejných věcí zapojoval stále větší aktiv občanů, aby se postupně více a více občanů účastnilo aktivně správy našeho státu. Náš socialistický stát se tak bude postupně měnit ve všelidový. A tak, jak bude přerůstat socialistické zřízení ve všelidové, tak bude i dnešní stupeň připravenosti obrany země přerůstat ve všelidovou obranu.

Bude-li každý na svém místě cítit plnou odpovědnost za řízení státu i za přípravu jeho obrany, budeme na případnou válku dobře připraveni i v hloubce našeho zápolí.

Problémy přípravy zápolí a civilních oblastí státní správy na možnou světovou válku jsou v našem odborném vojenském tisku nové. Nové kvality soudobé potenciální raketové jaderné války vyžadují, aby byly do podrobností dále rozpracovány jak v oblasti ozbrojených sil, tak i v ostatních oblastech přípravy státu na válku. Charakter potenciální války nepřipouští, abychom se těmito přípravami zabývali až za války. Zabezpečení obranyschopnosti země, uložené usnesením XII. sjezdu KSČ vyžaduje, aby všechny potřebné přípravy byly uskutečněny včas již v míru. K tomu je nutné seznamovat s dosavadními základními znalostmi a závěry širší kolektiv, který by se mohl zabývat podrobnějším promyšlením všech opatření, jejich zobecněním a propagováním.

K tomuto cíli je zaměřeno i toto číslo Vojenské mysli, jehož tematickou náplní jsou poprvé některé otázky přípravy státu a zápolí na potenciální válku. Tematika není zaměřena pouze do řad armády, ale i mimo ni. Cílem otištěných materiálů o všelidové obraně a přípravě teritoria je přispět širšímu okruhu vševojskových i teritoriálních štábů k studiu této problematiky a k splnění úkolů v tomto směru uložených hlavními dokumenty operační a bojové přípravy na letošní výcvikový rok.

Úloha a místo teritoria v soudobé válce

Kolektiv operační správy GŠ

V průběhu historických změn ve vojenství se změnil i vztah fronty a zápolí. Vývoj těchto vztahů byl vždy závislý na změnách ve společenském zřízení, v podmínkách a způsobech války, ve výzbroji vojsk, ve výstavbě ozbrojených sil a v růstu jejich početních stavů.

V soudobých podmínkách jaderné raketové války je bezpodmínečně nutná dialektická jednota přípravy ozbrojených sil a současná příprava celé země a celé koalice států na válku. To znamená mít nejen jednotnou přípravu ozbrojených sil socialistických států, ale i koordinovanou přípravu národního hospodářství celého socialistického tábora.

Při přípravě země na válku se každý stát opírá o své zápolí. Pod pojmem zápolí rozumíme celé území státu za frontovým pásmem s jeho obyvatelstvem, surovinovými zdroji, průmyslem, zemědělstvím a s veškerým přírodním i vědním a technickým bohatstvím země. Rozhodující význam pro válku má ekonomika státu, morálně politický stav obyvatelstva, komunikační síť, prostředky dopravy, věda a technika. Nejstručněji lze zápolí charakterizovat jako souhrn materiálních a lidských zdrojů, které se trvale nezúčastňují ozbrojeného zápasu na frontě, ale které určují a vytvářejí podmínky pro činnost polních vojsk.

V soudobých podmínkách pevnost zápolí a jeho schopnost být spolehlivým základem pro bojující vojska po materiální i morálně politické stránce je jedním z nejdůležitějších činitelů, které určují průběh i výsledek války.

Pevnost zápolí je závislá na společenském zřízení země. Zápolí není jen prostým souhrnem materiálních možností země bez závislosti na charakteru války a na postoji lidových mas k válce. Naopak, ani široce rozvinuté národní hospodářství a velké materiální prostředky neurčují samy o sobě pevnost zápolí, jestliže se lid neztotožňuje s cíli války a není-li prodchnut vůlí čelit nepříteli a zvítězit ve válce.

Úrovní ekonomiky země jsou dány pouze materiálními předpoklady k válce. Na postoji lidových mas k válce závisí však schopnost proměnit tyto předpoklady ve skutečnost.

Pevnost a hodnota zápolí je tedy určována nejen úrovní výrobních sil, ale především společenským zřízením, vztahy mezi společenskými třídami, ideologií, morálním stavem lidu a jeho poměrem k státu a válce.

ZÁPOLÍ V SOUDOBÉ VÁLCE

Hodnotíme-li na základě dosavadních poznatků charakter příští možné války, ukazuje se, že vzrůst významu připravenosti zápolí v příští válce je jednou z nejzávažnějších změn, ke kterým došlo ve srovnání s charakterem druhé světové války.

Vedle vysoké morálně politické úrovně lidu bude nezbytné pečlivě připravit obyvatelstvo na válku a učinit všechna opatření k ochraně jeho života. Všelidová obrana země nutně předpokládá schopnost a připravenost všeho lidu zúčastnit se války ať již v rámci ozbrojených sil se zbraní v ruce, nebo na pracovní frontě, v průmyslu, v zemědělství, vědě či ostatních oblastech života. K přípravě je třeba přistoupit s plnou zodpovědností, neboť co nepřipravíme v míru, za války nedoženeme.

Úkolem národního hospodářství je připravit již v míru nutné zásoby zbraní, techniky a všeho materiálu k zabezpečení pohotovosti státu, k vyzbrojení a zásobení ozbrojených sil a pro obnovu a rozvinutí válečné výroby.

Za války pak musí národní hospodářství poskytnout dostatek materiálních prostředků jak pro činnost ozbrojených sil, tak pro uspokojení životních potřeb obyvatelstva. Závažným úkolem bude udržet provoz v dopravě a spojích a včas připravit válčiště.

Již v míru začíná proces postupného vytváření jednotného hospodářství ve světové socialistické soustavě. Proto i přípravy hospodářství na válku budou koordinovány v rámci společenství států Varšavské smlouvy.

Základní předpoklad úspěšné bojové činnosti našich ozbrojených sil, zabezpečení obyvatelstva a správného chodu ekonomiky státu je nepřetržitá, komplexní a perspektivní řídicí činnost všech orgánů.

Bude přímo existenční otázkou státu, jak budou připraveny orgány řízení soustředit v mimořádně těžké době úsilí všeho lidu na válku a zajištění rychlého vítězství ozbrojených sil.

Všimněme si blíže těchto jednotlivých činitelů, které zejména ovlivňují připravenost a pevnost zápolí:

a) Příprava obyvatelstva

V důsledku jaderných úderů utrpí obyvatelstvo ve velmi krátké době miliónové ztráty. Na teritoriu budou obrovské materiální ztráty, ztráty bytového fondu, podstatně se změní zdroje a základna výživy obyvatelstva. Začnou působit dlouhodobé sekundární následky atomového, biologického, či chemického napadení. To vše, spolu s nutnými přesuny obyvatelstva, které jsou nutné k jeho ochraně a k zajištění pracovních sil pro průmysl, může vyvolat psychologický otřes obyvatelstva a vytvořit podmínky pro vznik paniky. Vzhledem k tomu, že tento stav nastane bezprostředně po zahájení války, musíme všechna opatření k zamezení nežádoucího působení těchto činitelů uskutečnit již v míru.

Prvořadým úkolem je cílevědomá morálně politická příprava obyvatelstva. Tu dnes zajišťují nejen všechny společenské organizace, ale celé zřízení a systém výchovy socialistického člověka. Jeho účinnost však stále ještě neodpovídá skutečným požadavkům, ani možnostem. Daleko účinnější by měla být morálně politická výchova mezi mládeží v rámci branné přípravy a dále tak, aby všechno obyvatelstvo našlo správný poměr a vztah k opatřením, která zajišťují bezpečnost státu.

Morálně politickou výchovu je třeba zaměřit tak, aby se článek 36 Ústavy ČSSR „Obrana vlasti a jejího socialistického zřízení je vrcholnou povinností každého občana“ projevoval výrazněji v životě naší společnosti a měl plnou podporu příslušných orgánů i autoritu mezi obyvatelstvem.

Musíme vypěstovat u obyvatelstva především oddanost k našemu společen-

skému zřízení, zvyšovat pocit osobní odpovědnosti za společné a společenské otázky a dění, upevňovat kladné osobní vlastnosti, zejména vůli, elán, iniciativu, sebezapření, obětavost, vytrvalost, sílu i schopnost překonávat svízele a těžkosti, důslednost, rozhodnost i kázeň. Tyto osobní vlastnosti jednotlivce jsou pro pevnost a vysoký morálně politický stav obyvatelstva ve válce rozhodující.

Souběžně s morálně politickou přípravou obyvatelstva musí probíhat i odborná příprava, aby obyvatelstvo vedle svého pracovního zařazení mohlo plnit i úkoly, které vyplynou z nepřátelské činnosti.

Ponecháme-li stranou základní přípravu v armádě, ať už ve formě základní služby, nebo výcviku záloh, pečujeme u nás o další zdokonalování nebo výcvik osob, které z jakýchkoliv důvodů vojenským výcvikem neprošly, celá řada organizací. Jsou to především SVAZARM, ČsČK, Čsl. svaz požární ochrany, ČSM, ČSTV i školy všech stupňů. Největší účast na přípravě obyvatelstva však má systém CO, který nejen řídí výcvik a školení obyvatelstva, ale zajišťuje širokou soustavu celostátních opatření pro vytvoření takových podmínek, které by zajišťovaly spolehlivost provozu v objektech národního hospodářství i v případě vzdušného napadení. Současně s tím zajišťuje všechny práce pro ochranu obyvatelstva, likvidaci následků napadení a poskytování pomoci postiženým. Rozvážíme-li si hluboce všechny tyto úkoly a povinnosti, jejich dosah i obtížnost, pak pochopíme nesmírný význam CO, směřující k vytvoření a udržení pevného zápolí v případě války.

Zásady organizace a způsoby plnění těchto úkolů jsou určovány především sociálně politickým zřízením státu, stupněm rozvoje jeho národního hospodářství, zeměpisnou polohou i příslušností státu k určité vojenskopolitické skupině.

Zkušenosti z minulé války ukázaly, že tam, kde bylo obyvatelstvo řádně připraveno a ukázněné, kde byla učiněna příslušná opatření k jeho ochraně, byly ztráty při vzdušných napadeních několikanásobně menší než tam, kde obyvatelstvo propadlo panice anebo kde ochrana obyvatelstva byla zanedbávána.

Hlavní změny, které pro civilní obranu nastaly v soudobé válce, spočívají především v tom, že se několikanásobně zvětšila mohutnost a rychlost prostředků vzdušného napadení. Tím se podstatně zkrátila doba a možnost včas varovat obyvatelstvo o nebezpečí vzdušného útoku. Byly podstatně zkvalitněny prostředky navedení na cíl raket a letounů s jadernými náložemi a tím bylo velmi ztíženo účinné maskování i aktivní obrany důležitých objektů.

Podstatné změny, které silně ovlivní a ztíží činnost civilní obrany lze také očekávat při odstraňování následků napadení ZHN. V minulosti, kdy při vzdušných úderech bylo používáno jen konvenčních zbraní, byly zpravidla zasaženy jen určité čtvrtě napadeného města. Ostatní nebombardované části zůstaly bez následků a obyvatelstvo těchto čtvrtí mohlo ihned, bez obavy, že bude ohrožováno sekundárními následky výbuchu leteckých pum, zahájit záchranné práce. Různá zařízení, i když byla umístěna přímo v napadených prostorech a nebyla právě zničena, mohla ihned plnit svoji funkci a pokud to vyžadovala potřeba, mohla být plně využita k záchranným účelům. To se vztahuje zejména na zdravotnická zařízení, společné ubytovny, vyvažovny apod. Raněným osobám mohla být proto poskytována pomoc v nejbližších zdravotnických zařízeních. Zranění se omezovala v absolutní většině na úrazy a popáleniny.

V nutných případech, kdy to vyžadoval veřejný zájem nebo důležitost a cha-

rakter některého pracoviště, mohly být i celé výrobní provozovny umístěny pod zemí, do tunelových staveb a tak byla zajištěna výroba důležitých přístrojů, zařízení nebo materiálu.

V současné době při používání jaderných zbraní celá řada dříve osvědčených organizačních opatření i ženijně technických zařízení k ochraně před vzdušnými útoky se stala málo účinná a většina z nich ztratila svůj význam vůbec. Tak např. několikanásobně větší rozsah škod, ztrát, požárů a devastací zcela vylučuje možnost, aby likvidace následků mohla být uskutečněna jen místními silami a prostředky. Tato možnost je vyloučena i z toho důvodu, že v absolutní většině případů bude terén v okolí výbuchu jaderné zbraně i třeba krátkodobě zamořen vysokou úrovní radioaktivity, čímž bude obyvatelstvu znemožněno opustit úkryty a zahájit záchranné a vyprošťovací práce. Je samozřejmé, že se tyto potíže nepřímým a nežádoucím způsobem odrazí také v řídicí činnosti orgánů civilní obrany.

Zásobování obyvatelstva především vodou bude činit značné potíže. K dezaktivaci, speciální očištění a k hašení rozsáhlých požárů bude zapotřebí mnohem více vody, než dosud. Otevřené a nechráněné vodní zdroje budou z velké části zamořeny radioaktivními látkami a znehodnoceny. Všechny tyto nové podmínky hluboce ovlivní až dosud používané způsoby i samo provádění jednotlivých opatření k ochraně obyvatelstva a nutně vyžadují zavést u civilní obrany taková opatření, která by odpovídala soudobému pojetí války.

Je uvažována široká preventivní evakuace obyvatelstva z velkých měst a z důležitých hospodářských a průmyslových středisek do oblastí, o kterých lze předpokládat, že nemají takový význam, aby se staly cílem útoku atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení nepřitele. Toto opatření je možno považovat za současných podmínek za nejúčinnější. Evakuace přinese s sebou však celou řadu nemalých problémů. Jde především o ubytování, stravování, zapojení evakuovaných do výrobního procesu apod. Spolu s těmito organizačními těžkostmi jsou reálné možnosti preventivní evakuace ovlivňovány jinými činiteli, zvláště časem, neboť raketové zbraně zásadně zkracují dobu pro její uskutečnění.

Další opatření k ochraně životů je zabezpečení obyvatelstva dostatečným počtem prostředků individuální protichemické ochrany. I kdyby obyvatelstvo bylo dostatečně ukryto před mechanickými účinky výbuchu jaderné zbraně a zůstalo nezraněno, i kdyby bylo včas evakuováno, mohlo by dojít k těžkým ztrátám na životech jen proto, že obyvatelstvo nemělo ochranné masky a nemohlo se chránit před vdechováním radioaktivních, případně chemických látek.

Se vzrůstajícím významem zápolí ve válce rostou i požadavky na aktivní účast a činnost obyvatelstva. Fašistické Německo mělo ke konci války 5 miliónů osob zařazených do civilní obrany. Dnes jsou objektivní požadavky daleko vyšší. Dnešní podmínky vyžadují, aby základním výcvikem prošel každý občan ČSSR a většina obyvatelstva získala i vyšší odbornost tak, aby mohla účinně pracovat v některé jednotce odborných služeb civilní obrany.

b) Příprava průmyslu

K dosažení úspěchu v soudobé válce nestačí samotná existence třeba i značně rozvinuté ekonomické základny. Spolu s kapacitou bude o úspěšném plnění výrobních úkolů a objemu válečné produkce rozhodovat také účelné rozmístění

podniků na území státu a vytvořené zásoby surovin, materiálu i hotových výrobků. Z hlediska ochrany průmyslu proti vzdušným útokům jadernými zbraněmi je žádoucí, abychom nehradili důležité závody pro válku na jednom místě nebo v jedné oblasti, ale je rovnoměrně rozptýlovali po celém státním území. V těch případech, kdy naleziště surovin, zejména uhlí, nafty, železných rud apod. si vynucuje výstavbu většího počtu průmyslových závodů na jednom místě, je třeba přísně dodržovat alespoň všechna ochranná opatření. Rovněž tak je na-prosto nevhodné, abychom stavěli velké závody v blízkosti či dokonce uvnitř velkých nebo významných měst. V minulosti tyto požadavky nemohly být pocho-pitelně brány v úvahu. V současné době při výstavbě nových průmyslových zá-vodů je však třeba, aby tyto požadavky byly plně dodržovány. V souvislosti s tím je třeba si uvědomit výhody socialistického zřízení. Kapitalistické státy nepodřídí svoji výstavbu tak snadno strategickým požadavkům obrany, jestliže nebudou v sou-ladu s jejich obchodními zájmy. Oproti tomu socialistický stát se neřídí jen otá-zkami ekonomickými, ale podřizuje výstavbu průmyslu všem požadavkům společ-nosti, tedy i požadavkům obrany státu. Požadavek na rozptýlení podniků má vel-ký význam i pro státy s velkou rozlohou. Proto obdělávání celin v SSSR nebo výstavba nových průmyslových oblastí na Sibiři mají kromě hospodářského vý-znamu i velký význam z hlediska obrany státu. Na Západě si tuto skutečnost plně uvědomují, zejména v USA, kde nevhodné rozložení průmyslu působí státním orgánům značné starosti. Sami ve svých časopisech uvádějí, že např. přes 50 % těžkého, válečně důležitého průmyslu je soustředěno v 15 centrech a přes 70 % tohoto průmyslu v 50 větších centrech USA. Podobně také uvádějí, že téměř 70 % průmyslu jemné mechaniky, optiky a elektronické techniky je soustředěno v 10 centrech a 82 % v 50 centrech USA. Ani situace v rozložení ostatních druhů výrobků není o nic lepší. Tak např. v 10 místech USA je soustředěno 41 % a v 50 místech dokonce 63 % veškeré výroby chemického průmyslu USA. V sou-vislosti s řešením této otázky prohlásil jeden z vedoucích činitelů civilní obrany USA, že sovětský průmysl je proti americkému čtyřnásobně decentralizován. Aby bylo dosaženo potřebného rozptýlení amerického průmyslu po území USA, bylo by nutno investovat — jak vypočítali američtí odborníci — 600 až 700 miliard dolarů a vlastní uskutečnění by trvalo 10 let. Je možno říci, že tento projekt nelze v USA uskutečnit.

Kromě výrobní kapacity jsou v současné době pro zásobování ve válce velmi důležité v míru vytvořené zásoby. Nemůžeme počítat s tím, že po zahájení války bude možno podstatně a rychle rozvinout novou zbrojní výrobu. Nejedná se jen o zásoby vojenské techniky, nýbrž i o zásoby strategických surovin, pohonných hmot, náhradních dílů, potravin a surovin všeho druhu, které jsou nutné pro válečnou výrobu. Tyto zásoby jsou většinou určeny ke krátkodobému krytí po-třeby vojsk nebo průmyslu, zejména v počátečním období války, kdy mírová výroba teprve přechází na válečnou.

Snahou každého státu je, aby tyto zásoby byly co možná největší a zahrno-valy co nejvíce druhů surovin i hotových výrobků. Tato snaha vychází pře-devším z toho, že v příští válce by došlo k podstatně rozsáhlejšímu zničení výro-bních kapacit, dále, že spotřeba zejména válečné techniky, bude značně vyšší a rovněž nenávratné ztráty ve všech druzích válečné výroby přesáhnou ztrátv

způsobené ve druhé světové válce. Proto také ani zkušenosti získané v této válce nemohou sloužit jako výchozí údaj.

Výši a objem zásob nelze jednoznačně stanovit, neboť při jejich vytváření je třeba brát v úvahu celou řadu činitelů. Kromě skladovacích kapacit, které jsou k dispozici, trvanlivosti materiálu, možností obměny i vůbec možnosti jejich vytvoření jsou to především hlediska a možnosti národního hospodářství, která jsou nejvážnějším činitelem při určování výše zásob.

Na tomto úseku nejsou v častých případech požadavky na připravenost státu k obraně v plném souladu s požadavky národohospodářskými. Je to z toho důvodu, že skladované suroviny a zvláště hotové výrobky představují pro národní hospodářství mrtvou investici. V některých případech jsou náklady na vytvoření zásob na 100 % ztrátové. Týká se to těch zásob, které mají krátkou dobu skladovatelnosti a jejichž obměna v mírovém životě není možná. Typickými v tomto směru jsou zejména některé druhy léčiv, jejichž spotřeba je v míru minimální, zatím co se ve válce rapidně zvýší. Přitom s ohledem na složitost výroby anebo těžkosti při získávání surovin není možno zajistit v krátké době zvýšení výroby na potřebnou výši.

Ke shodě obou hledisek, tj. hlediska obrany i národního hospodářství dochází při vytváření menších zásob, které se skladují přímo u výrobních závodů. V běžné terminologii se to razývá předzásobení průmyslu, které především odstraňuje výkyvy dopravy. Pro národní hospodářství v míru to přináší tu výhodu, že výroba je zajištěna surovinami i v době zvýšeného náporu na dopravu (zimní kalamity, řepné kampaně apod.), pro obranu zase ten, že v případě náhlé potřeby může být využito všech druhů dopravy pro operační přepravy.

c) Příprava dopravy

Význam dopravy souběžně vzrůstá s rozvojem vojenské techniky i růstem armád. Oč větší jsou armády, oč více techniky se nasazuje, oč jsou větší ztráty, o to úměrně se zvyšují požadavky na přepravu.

Naše železniční doprava má ve srovnání s ostatními dopravními prostředky přednost ve velké kapacitě přepravy i hustotě železniční sítě. Lodní doprava, i když má velkou kapacitu, je úzce omezena jen na málo hustou síť splavných toků a potrubní doprava — rovněž s velkou kapacitou, je pouze jednodušelová. Letecká doprava pak má malou přepravní kapacitu, která bude vždy uchována k plnění speciálních úkolů tam, kde nelze použít jiných druhů dopravy.

Již v průběhu druhé světové války nabývá na významu automobilní doprava. Zajištění armádní operace je bez automobilní dopravy nemyslitelné. Její význam po druhé světové válce dále vzrůstá. Automobilní doprava bude hlavním dopravním prostředkem budoucí války i ve frontovém měřítku. Nemůže však nahradit železniční dopravu, zvláště z toho důvodu, že není k dispozici tolik nákladních automobilů, aby postačily vytvořit postačující dopravní kapacitu na frontě a současně i v strategické hloubce válčiště.

Velkou nevýhodou železniční dopravy je její velká zranitelnost jadernými údery a zdlouhavá obnova. Při vysokém tempu soudobých útočných operací nelze vytvořit podmínky, které by zajistily dostatečně rychlou obnovu za vojsky. Z toho důvodu lze předpokládat, že na frontě, ve frontovém týlu, popřípadě i ve větší hloubce válčiště bude hlavním druhem dopravy doprava automobilní a potrubní,

zatímco na teritoriu zůstane na prvním místě i nadále železniční doprava, doplněná všemi ostatními druhy dopravních prostředků.

Z tohoto důvodu zůstává železniční doprava základním druhem dopravy ve všech socialistických zemích. Zajišťuje nejen nepřetržitou funkci světového demokratického trhu, ale bude vždy nejdůležitějším a nejvýkonnějším prostředkem dopravy mezi frontou a zápolím. Proto také bylo v součinnosti všech socialistických států již mnoho vykonáno pro vzájemné propojení a zvýšení kapacity železnic, zdvojkolejňují se nejdůležitější tratě, staví se únosné mosty a zařízení pro automatické řízení dopravy.

Příprava dopravy na válku je značně nákladná, zdlouhavá a obtížná. Je to z toho důvodu, že opatření, která by se připravovala jen jako záložní, tj. bez okamžitého efektu ve zvýšení přepravní kapacity, bez vlivu na zkvalitnění dopravy anebo dokonce vůbec ve prospěch hospodářského života jsou jen těžce realizovatelná. Přes tyto těžkosti je však třeba zajišťovat alespoň nejnужnější, jako vytvářet zásoby materiálu pro obnovu železnic, školit odborné kádry, zajišťovat při stoupající elektrifikaci železnic i nadále parní a dielelektrickou trakci, vyrábět některé druhy speciálních vagonů, plánovat a materiálně zajišťovat dočasné překládací prostory, budovat stálé i přenosné rampy, objezdy velkých měst, zvyšovat kapacitu některých úseků, abychom docílili vysokou kapacitu celého tahu, odstraňovat úrovňová křížení se silnicemi a také zajišťovat celou řadu organizačně mobilizačních příprav.

Přípravy k automobilní dopravě spočívají především v soustavném zkvalitňování silniční sítě, tj. ve zvyšování únosnosti mostů, v odstraňování dopravních závad, jako jsou zatáčky s malým poloměrem, prudká stoupání, nevyhovující průtahy měst, dále v rozšiřování vozovek na dvou i vícesměrný provoz, i ve zkvalitňování povrchu vozovek.

Potrubní doprava i když je jen jednoúčelová, získává neustále na významu. V současných podmínkách, kdy spotřeba všech druhů pohonných hmot neobyčejně vzrostla, nejsou ostatní druhy dopravy s to přesunout toto množství za vojsky a na letiště. Proto příprava zápolí na válku vyžaduje budovat celou síť produktovodů, které by propojovaly nejen zdroje surovin (ropy) s výrobními závody, ale i výrobní závody navzájem a s ústředními velkosklady. Hlavní výhodou tohoto systému dopravy je značná kapacita a snížená možnost rozrušení.

Technické řešení produktovodů musí umožňovat rychlé přesmyky z dopravy jednoho produktu na jiný a také napojení polního potrubí.

d) Příprava spojení

Příprava telekomunikací je stejně důležitá jako dopravy. Na jejich nerušeném a spolehlivém provozu ve velké míře závisí řízení státu, ozbrojených sil i života obyvatelstva, zejména v kritických údobích, jako např. v počátečním období války. Mírový život a všechny obory činnosti dnešní společnosti nutně vyžadují široce rozvětvenou síť spojení, a proto při její výstavbě nejsou zásadní rozpory mezi potřebami národního hospodářství a státního aparátu na jedné straně a potřebami obrany na straně druhé. Pouze speciální úkoly ozbrojených sil vyžadují vybudovat některé přípojné kabelové trasy, které nejsou přínosem pro mírový život a do provozu by byly dány až ve válce. Příprava telekomunikací na válku vyžaduje úpravy, které by vyloučily možnost vyřadit hromadným jaderným úderem telekomunikační síť na delší dobu z provozu. K tomu účelu je třeba

upustit od povrchové stavby vedení a celou síť soustavně kabelizovat a vhodně zdvojit a kombinovat směrovým spojením. Také výstavba zesilovacích stanic a ostatních manipulačních míst by se měla řídit těmito požadavky. Tato citlivá místa spojovací sítě by měla být budována pod zemí. Významná místa, která by se mohla stát cílem útoku jaderných zbraní (velká města, důležité závody), je třeba obejít oklikami. Pro případ narušení spojení musíme mít připravené nejen prostředky pro obnovu, ale i vyškolené kádry, obsluhy i záložní spojovací prostředky, které by dočasně zajišťovaly spojení, a tak funkčně nahradily zničené prostředky.

Základními prostředky spojení jsou rádiová síť a systém směrového spojení. Spolehlivého spojení na území státu se dosáhne, budou-li všechny důležité spoje zajištěny dvěma až třemi různými technickými pojítky. Kromě toho je velmi důležité připravit systém netechnických pojítek (motocykly, automobily, letouny), který by zajistil nejnnutnější spojení v případě narušení technických spojů.

e) Příprava řídicích orgánů

Přes učiněná opatření budou účinky jaderných zbraní v celé řadě případů narušeny telekomunikace a tím i práce řídicího, správního a plánovacího aparátu, výrobní kooperace, hospodářské vztahy, organizace výroby, život společnosti atd. V důsledku toho lze očekávat, že bude zvláště v počátečním období podstatně narušeno řízení a správa státu. Tyto negativní jevy nelze jednoznačně vyloučit. Je třeba s nimi počítat a v mezích možností jejich důsledky co možná v největší míře paralyzovat přípravou potřebných opatření. Teoretické poznatky ukazují, že nejkritičtější bude období po prvním hromadném jaderném úderu, kdy bude třeba operativně řešit řadu úkolů k zabezpečení mobilizace ozbrojených sil i národního hospodářství zvláště v dopravě, zdravotnictví, bezpečnosti, v obnově spojení a výroby. Bude nutno pečovat o děti, zajišťovat výživu obyvatelstva, popřípadě i jeho hromadný přesun, organizovat život, obnovit správu, pořádek, zajistit hromadné stravování a ubytování. Tyto úkoly nebudou moci řešit a o nich rozhodovat centrální orgány, ale krajské a okresní výbory strany i národní výbory podle konkrétní situace. Tato skutečnost proto na ně klade velkou odpovědnost, neboť budou nuceny přistupovat k velmi závažným rozhodnutím, často bez podrobnější znalosti celkové situace, bez možnosti ověřit si jejich správnost nebo dokonce vyžádat souhlas vyšších orgánů. Přitom tato rozhodnutí a opatření budou muset být v souladu s celkovými potřebami státu a války.

Nemalý úkol představuje i obnovení života v postiženém území. Krajské a okresní orgány musí využívat všech prostředků k udržení pořádku, pracovní morálky a zabránění samovolnému stěhování obyvatelstva. Kritické okamžiky budou zejména v období napadení a bezprostředně po něm, kdy by obyvatelstvo mohlo propadnout malomyslnosti anebo dokonce panice. Přísný režim bude nutné zavést a udržet zejména v prostorech, kde nepřítel použil BBP anebo v prostorech zamořených radioaktivitou.

Je třeba počítat i s tou eventualitou, že nepřítel v postižených prostorech zesílí diverzní a záškodnickou činnost a že bude nutno velmi obezřetně se rozhodnout, jakou část ozbrojených složek, které budou mít krajské a okresní orgány k dispozici, používat pro likvidaci následků napadení a s tím spojených dalších úkolů a jakou část použít k zneškodnění aktivního nepřítele.

Při zajišťování výživy obyvatelstva je nutné počítat i s tím, že bude potřeba

zavést společné stravování pro všechno obyvatelstvo postižených oblastí tak, aby se zajistila minimální výživa všem a zabránilo se ztrátám, které vznikají při domácím stravování.

Ve výrobě půjde především o to, abychom iniciativně využívali všech místních zdrojů surovin a výrobních kapacit. Bude účelné slučovat výrobní prostředky z malých provozoven a tak zajišťovat nové provozy jako náhradu za zničené. Zde nesmí být na závalu ani to, že výroba v těchto provozech bude pracnější a jejich produktivita i rentabilita bude podstatně snížena.

Několik těchto příkladů ukazuje, jak všestranná bude práce krajských a okresních orgánů a jak vysoké nároky budou kladeny na organizační schopnosti a politickou vyspělost jejich pracovníků.

f) Možnosti nepřátelského hromadného úderu atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení na naše území

V souladu s názory západních vojenských teoretiků na možný způsob zahájení války proti koalici socialistických států je nutno počítat s nenadálým napadením hromadnými jadernými údery. Údery budou vedeny v celosvětovém měřítku všemi prostředky jaderného napadení, jež má západ k dispozici, především však prostředky operačního a strategického dosahu. Součástí hromadných úderů by byl i úder na cíle na území ČSSR.

Výbuchy mohou být kombinované a budou sledovat co nejefektivnější splnění stanoveného úkolu. Můžeme předpokládat, že na politicko-správní střediska bude použito pum střední a velké ráže se vzdušným výbuchem, na komunikační uzly nízké vzdušné a pozemní údery. V hloubce státního území použije nepřítel pozemní údery, aby využil radioaktivního zamoření terénu. Úroveň zamoření bude závislá na množství úderů, na složení půdy v místě výbuchu a na meteorologických podmínkách. Zamoření bude vždy velmi rozsáhlé a bude i od jednotlivých úderů dosahovat délky až několika stovek kilometrů v různých úrovních zamoření. Pozemní údery budou mít za cíl nejen ničit, ale zejména vytvořit radiační přehraď znesnadňující jakýkoliv pohyb v zamořeném území. Tím budou vznikat značné obtíže při operačních přesunech, v zabezpečování výroby a života obyvatelstva.

Z této situace vyplývají značné požadavky na organizaci včasného varování vojska a obyvatelstva o nebezpečí radioaktivního zamoření a nutnosti nepřetržitého sledování úrovně radiace. Plnění těchto úkolů je povinností všech složek státní správy, zejména však Čs. lidové armády a systému civilní obrany. Možnosti a úkoly jednotlivých orgánů jsou dány jejich organizací, materiálně technickým vybavením a stupněm výcviku. V současné době je nejvíce možností v rámci Čs. lidové armády. Rozložení sil a prostředků zabezpečuje získat včas zprávy o radiační situaci z celého území našeho státu. Hlavním vykonavatelem tohoto úkolu budou orgány teritoriální radiační hlášené sítě, organizované na všech teritoriálních velitelstevských stupních.

Zatímni poznatky dokazují, že účinná opatření proti účinkům jaderných zbraní jsou jen ta, která jsou uskutečněna rychle. Z toho vyplývá požadavek ponechat širokou působnost a iniciativu teritoriálním orgánům velení všech stupňů, které v závislosti na stupni velení mají organické prostředky radiačního průzkumu a tudíž i okamžitý přehled o situaci na svém území, popřípadě i na území sousedů. Mohou tak bezprostředně organizovat pomoc vojskům a to nejen těm, která jsou

dislokována na jejich území, ale i těm, která jsou již na přesunu. Tento úkol sledují i opatření k zabezpečení stále znalosti vývoje radiální situace u orgánů vojenské dopravy. Prostřednictvím pořádkové služby jsou vojska na přesunu informována v potřebném rozsahu o vývoji situace na teritoriu.

Průchod rozsáhlými a silně zamořenými prostory může značně ovlivnit bojeschopnost vojsk a proto bude v mnoha případech účelnější je objíždět, nebo dovolí-li to úkol, setrvat na místě do poklesu radiace s využitím všech místních úkrytů v osadách, nebo v rychle vybudovaných nebo upravených improvizovaných úkrytech.

Při překonávání rozsáhlých zamořených prostorů vyvstávají některé nové problémy. Bude nutné např. novým způsobem řešit částečnou nebo úplnou speciální očistu osob. Složitost a rozsah radiální situace znemožňuje uplatnit vždy dosavadní zásadu, provádět speciální očistu po přechodu zamořených prostorů. K speciální očištění bude možno využít jen nezamořenou vodu ze zakrytých vodních zdrojů, nebo ji uskutečnit v lázeňských nebo podobných zařízeních.

Pro vojska na přesunu bude možno využít speciálních jednotek vyšších stupňů teritoriálního velení určených k speciální očištění bojové techniky, nebo k odmořování výstroje.

Hlavním úkolem těchto speciálních jednotek je obnovit plnou bojeschopnost zasažených doplňků a odstraňovat následky napadení u vojenských útvarů, ústavů a zařízení důležitých pro zabezpečení bojové činnosti vojsk.

Zvláštním úkolem zůstává zjišťovat stupeň ozáření u doplňků, které zatím nejsou vybaveny osobními dozimetry.

ÚLOHA A OBSAH ČINNOSTI VOJENSKÝCH TERITORIÁLNÍCH ORGÁNŮ ZA VÁLKY

a) Teritoriální orgány velení

Na teritoriu platí prakticky tytéž zásady velení jako v poli. To znamená, že velení musí zajistit pevnou koordinaci, komplexnost rozhodování a plné využívání všech možností k dosažení nejvýhodnějšího řešení velmi složitých situací zejména v počátečním období války. Neoddělitelnou součástí při tom zůstává soustavná a důsledná kontrola nařízených opatření.

Orgány armádního velení na území státu jsou ministerstvo národní obrany, vojenské okruhy a místní vojenské správy různého stupně (krajské, okresní a městské obvodní vojenské správy). Velení je při tom organizováno podle zásady velet orgánům o jeden stupeň nižším.

Za základní stupeň velení je třeba považovat krajské vojenské správy, které musí být schopny řešit všechny vojenské otázky za války a to včetně vyhodnocování jaderných úderů, radiálního průzkumu, vyhlašování radiální situace, likvidace následků jaderných úderů, zabezpečení vojenských převozů a přesunů, zabezpečení pořádkové služby, strážního a bojového zabezpečení. Plně odpovídají za bezpečnost vojenského majetku a materiálních zásob zanechaných po odchodu bojových jednotek v posádkách.

Místním vojenským správám zůstává však stále hlavní úkol mobilizace ozbrojených sil, doplňování a příprava záloh. Mimo to však musí být připraveny plnit i všechny ostatní úkoly ve složitých podmínkách po prvním hrcebném úderu,

při rozsáhlém narušení dopravy a spojení a v podmínkách radioaktivního zamoření.

V soudobých podmínkách války bude docházet k velmi složité pozemní, vzdušné i radiační situaci, ve kterých budou místní vojenské správy jednotlivé úkoly plnit. Proto je třeba dobře organizačně a materiálně zabezpečit jednotlivé úkoly již v míru. Zvláštní pozornost je nutno věnovat opatřením ke snížení předčasného vyřazení záloh, ještě před jejich nástupem k útvaru.

Při plnění těchto složitých úkolů musí místní vojenské správy úzce spolupracovat se všemi stranickými i státními územními orgány. Na organizovaném a koordinovaném řízení všech potřeb ozbrojených sil, národního hospodářství a obyvatelstva je závislá úspěšná činnost všech řídicích orgánů za války.

Na krajích a okresech tuto koordinační činnost provádějí komise obrany KV (OV) KSČ, které mají ve své organizaci všechny rozhodující složky kraje (okresu).

Vojenská správa je v těchto orgánech zastoupena náčelníkem KVS (OVS).

Úloha těchto orgánů značně vystupuje do popředí, zejména při narušení telekomunikací a tím i narušení řízení rozhodujícími celostátními orgány. Mnohdy a zejména po hromadném úderu budou nejkritičtější okamžiky, kdy tyto orgány budou samostatně řešit úkoly nejen ve prospěch vojsk, ale i v dopravě, zdravotnictví, bezpečnosti, obnově spojů a výroby.

Teritoriální orgány velení budou plnit tyto hlavní úkoly:

- zabezpečovat po všech stránkách včasnou a nerušenou mobilizaci ozbrojených sil a doplňování polních vojsk vycvičenými zálohami,
- zabezpečovat přesuny vojsk, provoz na komunikacích a spojích, jakož i jejich obnovu a údržbu,
- zajišťovat obranu území státu s důrazem na protivzdušnou obranu a obranu proti nepřátelským výsadbám,
- řídit činnost všech vojsk, útvarů, vojenských ústavů, skladů, základen a jiných zařízení na území státu, především k plnění potřeb a úkolů fronty.

b) Mobilizace ozbrojených sil

Mobilizace ozbrojených sil v plánovaných lhůtách je jedním z nejdůležitějších úkolů všech teritoriálních orgánů velení, zejména v počátečním období války. Naši snahou musí být ukončit převážnou část mobilizace před provedením hromadného úderu nepřítelem a před zahájením všeobecné evakuace obyvatelstva. Nepodaří-li se nám to, musíme mobilizovat i v období hromadného úderu, nebo po něm. K tomu musíme se připravovat již v míru tak, aby bylo možné splnit úkol i za těchto složitých podmínek.

V této situaci bude rozhodujícím činitelem iniciativa a rozhodnost všech řídicích teritoriálních orgánů velení. Především musíme za využití všech dosažitelných prostředků upřesnit rozsah následků jaderných úderů a učinit rozhodná opatření k úhradě ztrát na zálohách a materiálu. Na splnění stanovených mobilizačních úkolů musí být zaměřena pozornost nejen všech vojenských orgánů, ale i stranických a státních orgánů. Nutno učinit všechna opatření, aby zálohy nenastupovaly s vysokým stupněm ozáření, nebo narušeným morálním stavem.

c) Zabezpečení zaujetí sestavy a přesunů vojsk

Zabezpečení dopravy a provozu na území státu v soudobých podmínkách války nabývá větší důležitosti a to z těchto důvodů:

1. neobyčejně vysoká tempa operací a z toho vyplývající velké rychlosti přesunů vojsk přisunovaných k frontě a provádějících manévry i potřeba rychlého přísunu materiálu;

2. pravděpodobnost značného narušování dopravních uzlů i ve velkých hloubkách území státu činností nepřátelských jaderných zbraní.

Zabezpečení plynulého provozu na komunikacích je zásadní podmínkou k soustředování a rozvíjení dalších sledů ozbrojených sil. Proto teritoriální orgány musí trvale vytvářet podmínky, aby se zmobilizované útvary a svazky dostaly včas na frontu a aby přesuny dalších vojsk nebyly zdržovány tím, že teritoriální orgány nevytvoří za všech okolností vhodné podmínky pro jejich činnost.

Na branné pohotovosti státu bude doprava řízena (včetně obnovy komunikací) centrálně orgány vojenské dopravy, které uplatňují požadavky na orgány státní moci a krajské organizace podílející se na zabezpečení dopravních a obnovovacích úkolů. Zvláštní péči musí teritoriální orgány věnovat všestrannému materiálnímu a technickému zabezpečení komunikací a příprav již v míru. Při tom zvláštní úsilí třeba zaměřit k zabezpečení obnovy hlavních železničních tahů, jejichž velká kapacita nemůže být nahrazena silniční dopravou.

Mimořádnou péči bude vyžadovat zdravotnické zabezpečení vojenských přesunů. Činnosti protivníka může dojít k vyřazení velkého množství lůžkové kapacity a k hromadným zdravotnickým ztrátám osob v armádě i v civilním sektoru a tím k podstatnému snížení možnosti léčebné péče. Proto je nutné již v míru mít upřesněno plné využití všech přípravných léčebných a nemocničních zařízení, jak pro potřeby vojsk, tak pro potřeby civilního obyvatelstva.

Řešení této situace bude vyžadovat mimo neustálou, konkrétní znalost situace i mimořádnou pružnost a schopnost promyšlené improvizace se strany vojenských zdravotnických orgánů, jejich dobré vztahy a úzkou součinnost s civilními zdravotnickými institucemi.

d) Boj s výsadbami a záškodníky

Pod pojmem obrana teritoria vidíme tyto otázky:

- obrana a ochrana závodů, objektů a zařízení;
- likvidace nepokojů vyvolaných reakcemi živly;
- likvidace vzdušných výsadek a diverzních skupin;
- protivzdušná obrana teritoria.

Prvé dva úkoly řeší orgány ministerstva vnitra. Budeme se proto v dalším zabývat otázkami likvidace vzdušných výsadek, diverzních skupin a protivzdušnou obranou teritoria.

Prudký rozvoj bojové techniky v posledních letech, zvláště pak jaderných zbraní, raket a letectva, má bezprostřední vliv na úlohu a poslání jednotlivých druhů vojsk v soudobé válce. Způsob operace a boje ve vysokých tempech si vyžaduje používat často výsadečného vojska. Můžeme předpokládat, že používání výsadečných vojsk bude nezbytnou součástí bojové činnosti vojsk na frontě. Vysazování bude vždy v souladu se situací na frontě a s celkovým zámyslem ope-

race. Neboli činnost taktického nebo operačního výsadku bude časově i prostorově skloubena s činností pozemních vojsk. Tuto zásadu musíme mít na paměti při organizování protivýsadkové činnosti i na území státního teritoria.

Na teritoriu mohou být vysazovány k zabezpečení činnosti pozemních vojsk nepříteli výsadky dvojího druhu a to operační nebo taktické. Kromě toho v kterémkoliv prostoru státu mohou být shazovány malé skupiny s diverzními nebo špionážními úkoly. Tyto výsadky budou vysazovány tajně, rychle a rozptýleně.

Likvidace všech druhů výsadků vyžaduje ve většině případů velké množství sil. Každé upoutání jednotek armády při boji s nepřátelskými výsadky může v určitých případech znamenat menší, nebo větší dočasné ochuzení bojové hodnoty vojsk, která bojují s nepřitelem na frontě, nebo k zavázání do boje s výsadky zálohy nebo záloh, se kterými se počítá pro plnění jiných úkolů. Použití útvaru nebo svazku k likvidaci výsadků by oddálilo, popřípadě znemožnilo plnění jeho hlavního úkolu. Je třeba hledat takové řešení, které by v maximální možné míře umožnilo zachovat původní bojovou hodnotu jednotek armády v pásmu, ve kterém byly výsadky vysazeny. Jedna z cest k dosažení tohoto cíle je přednostní využití všech ostatních ozbrojených sil, které jsou rozmístěny na teritoriu v blízkosti prostoru vysazení nepřátelského výsadku.

Dá se předpokládat, že na naše teritorium budou shazovány převážně záškodnické a špionážní výsadky, které budou plnit v malých skupinách hlavně diverzní úkoly. Za likvidaci těchto výsadků odpovídají především okresní a krajské orgány. Při vysazení vojskového výsadku zahájí s ním ve většině případech boj síly krajských a okresních orgánů. Jejich úkolem bude ztížit a nebo znemožnit nepřátelskému výsadku, aby se zorganizoval a rozvinul, izolovat jej a popřípadě i zlikvidovat vlastními silami a prostředky ještě do příchodu sil armády.

V závislosti na situaci použijí příslušné teritoriální orgány k obklíčení a likvidaci výsadků nejbližší dislokované síly armády (především motostřelecké a tankové) a letectvo PVOS.

Druhým vážným problémem obrany státního území je jeho protivzdušná obrana. Základním úkolem PVOS a PVO vojsk v počátečním období války je odrážet úder nepřátelských prostředků vzdušného napadení, zabezpečit průběh mobilizace, zaujetí operačního učenění armády a protivzdušná obrana všech důležitých objektů na státním území.

e) Doplňování polních vojsk a jejich zásobování

Vzhledem k charakteru příští války, zejména k masovosti vojsk, úpornosti a rozmachu každé operace je nutno počítat s abnormální spotřebou všeho druhu bojové techniky a vojenského materiálu. Z tohoto důvodu nemohou potřeby vojsk za druhé světové války sloužit za výchozí údaj pro kalkulaci materiálních prostředků pro příští válku. Je velmi pravděpodobné, že ztráty na bojové technice budou asi 6krát až 8krát větší než v minulé válce.

Tato spotřeba musí být okamžitě nahrazována novou výrobou. Logickým důsledkem musí být prudké narůstání zbrojní výroby. Splnění tohoto úkolu však vyžaduje, aby průmysl byl zabezpečen již v míru potřebnou výrobní a energetickou základnou a k tomu zároveň, aby byly vytvořeny potřebné zásoby surovin. Stanovení rozsahu těchto zásob musí být trvale ovlivňováno orgány MNO tak, aby byla kryta výroba vojenského materiálu. S tímto úkolem je spojeno mnoho

problémů a to zejména pokud jde o skladovací prostory, jejich rozptýlení, obměnu surovin apod.

K tomu je třeba brát v úvahu, že v počátečním období války pravděpodobně vůbec nebude možno rozvinout zbrojní výrobu. Není totiž jednoduchý problém zastavit výrobu podle plánu mírového rozvoje národního hospodářství a přejít okamžitě na výrobu podle válečného plánu. Přeorientování výroby a zapracování nových pracovníků a zejména žen, které budou nahrazovat pracovníky, kteří v mobilizaci přejdou do armády, bude údobím, které může trvat i několik měsíců. Z toho je zřejmé, že v počátečním období války nedá se kalkulovat s dodávkou zbraní z nové výroby.

Z toho také vyplývá vysoká odpovědnost za reálnou kalkulaci potřeb, zejména pro počáteční období války. V zabezpečování potřeb vojsk je možné dvojí řešení: unifikace vojenské a civilní techniky a vytváření nejnútnejších zásob.

Musíme usilovat o to, aby v civilním sektoru byly zavedeny standardní stroje a mechanismy používané u vojsk. Jako např. nákladní automobily, traktory, tahače, podvalníky, cisterny, pojízdné opravy, zemní stroje atd. Pak bude možno snadno doplňovat armádu touto technikou povoláním z civilních pracovišť.

Tímto způsobem není však možné doplňovat zbraně a bojovou techniku, z nichž musíme vytvářet potřebné zásoby. Protože zásoby je možno vytvářet jen v rámci ekonomických možností země, budou vždy omezené a nemohou samy bez pomoci vyřešit zabezpečení vojsk.

Rozhodující úlohu v období, než bude obnovena a rozvinuta výroba, budou mít dodávky opravené bojové techniky z vojenských i civilních opravárenských závodů.

f) Součinnostní vztahy se systémem civilní obrany

Se systémem civilní obrany jako jednou ze složek ozbrojených sil je udržována soustavná součinnost v míru a za branné pohotovosti státu bude ještě podstatně vystupňována. Zvláště úzká součinnost za branné pohotovosti státu bude v otázkách vyrozumívání o vzdušné a radiační situaci a v likvidaci následků úderů jaderných zbraní nepřítele na naše území.

Neodkladné práce ke snížení ztrát na životech obyvatelstva i na národním majetku bude provádět civilní obrana i za pomoci vojsk ČSLA.

Vzhledem k tomu, že na likvidaci následků bude spolupracovat řada různých složek a resortů a všechno praceschopné obyvatelstvo, bude rozhodujícím a koordinujícím orgánem příslušná komise obrany při územním stranickém orgánu.

Pro jednotky Československé lidové armády, které budou plnit úkoly podle rozhodnutí komise obrany a ve spolupráci s civilní obranou, je nutno již v míru plánovat tuto činnost:

- zjišťování, vyhodnocování a okamžité hlášení parametrů jaderných výbuchů orgánům civilní obrany;

- radiační průzkum v určených prostorech a směrech a předání těchto údajů orgánům civilní obrany;

- předávat civilní obraně v určených časových lhůtách celkový přehled o skutečné radiační situaci na teritoriu;

- odstraňování závalů, vyprošťování zavalených osob a zřizování průchodů a průjezdů v závalech;

- poskytování zdravotnické pomoci a odsun postižených osob;
- zjišťování a zneškodňování nevybuchlých prostředků nepřitele;
- odmořování, dezaktivace techniky a materiálu, dezaktivace a hygienická očista osob;
- pomoc při hašení požárů a udržování pořádku a bezpečnosti;
- pomoc při poskytování pomoci obyvatelstvu, postiženému nepřátelskými vzdušnými útoky;
- ostatní záchranné a neodkladné práce.

Oproti tomu se předpokládá, že orgány civilní obrany se souhlasem komise obrany poskytnou pomoc jednotkám Československé lidové armády, zejména v podávání informací a údajů, které by mohly ovlivnit činnost těchto jednotek. Mimo to poskytnou pomoc silami a prostředky a zařízením civilní obrany během přesunů i v prostorech soustředění jednotek armády, po dohodě velitele jednotky s místním velitelem civilní obrany. Soustavně budou informovat útvary, ústavy a zařízení armády trvale rozmístěné na teritoriu o zjištěných parametrech jaderných úderů.

Z á v ě r

V článku jsme nemohli podrobně vysvětlit celou problematiku příprav a obrany teritoria, ale pouze nejn nutnější úkoly a jejich spojitost s řešením celostátní problematiky. Úkoly teritoria jsou velmi obsáhlé a zasahují do všech oblastí řízení. Vzhledem k tomuto rozsahu není tato problematika dosud ve všech oborech teoreticky rozpracována, ani nejsou promyšleny nejlepší formy praktických opatření.

Budeme dále zkoumat zejména problémy mobilizace ozbrojených sil za současné všeobecné evakuace obyvatelstva z některých kategorizovaných měst. Zvláštní důraz chceme položit na časové sladění, které by vytvářelo podmínky k úspěšnému splnění obou úkolů. Souběžně s tím je třeba dořešit možnosti mobilizace a doplňování vojsk z prostorů zamořených radioaktivním spadem, ale tak, aby nové útvary byly předávány polnímu velení v bojeschopném stavu s nejmenším stupněm ozáření. S tím také souvisí povinnost dořešit zjišťování stupně a vedení evidence ozáření nastupujících záloh.

Jinou oblastí úkolů jsou otázky velení na teritoriu, usměrněného k rychlému zajišťování potřeb vojsk v poli a problematika organizace zásobování vojsk v poli i na teritoriu.

Samostatným teoretickým úkolem je řízení operačních přesunů za silného rozrušení technických prostředků spojení a současného rozrušení silniční i železniční sítě.

Hrubý a neúplný výčet těchto úkolů ukazuje na rozsah problémů, které je třeba ještě teoreticky dořešit. Přitom však jejich praktické splnění musí být v souladu s ekonomickými možnostmi státu a skloubené s potřebou všech druhů ozbrojených sil a s požadavky celého národního hospodářství.

Vytváření nových svazků (útvárů) a doplňování svazků vyvedených z boje

Podplukovník Vlastimil Lidický

Otázky doplňování bojujících vojsk na válčišti osobami, bojovou technikou, materiálem a ostatními bojovými prostředky jsou svým charakterem, obsahem a důležitostí prvořadě. Celková důležitost a tím i složitost těchto úkolů v podmínkách soudobé války nesmírně vzrostla. Zásadní vliv na složitost těchto otázek má prudký rozvoj a zavádění nové, dokonalejší bojové techniky do výzbroje armád, odpovídající rozvojem forem a druhů bojové činnosti vojsk, zavedení zbraní a prostředků hromadného ničení, jakož i vyhraněný charakter a zásady soudobých válečných operací.

Doplňování bojujících armád v průběhu války osobami a materiálními prostředky jsme dosud málo procvičovali a proto máme též v tomto směru poměrně málo zkušeností. Zvláště štáby jednotlivých teritoriálních stupňů velení, které budou úspěšnou činnost bojujících vojsk na frontě zabezpečovat nepřetržitým přísunem nových sil a prostředků, mají v těchto otázkách doposud málo zkušeností a poznatků.

Zabezpečení všech potřeb bojujících vojsk bude v soudobých podmínkách hlavním a nejdůležitějším úkolem teritoria. O osudu a výsledku války se bude rozhodovat především na frontě a proto musí být veškerá činnost a úkoly teritoria zaměřeny na nepřetržitý, plynulý přísun a zásobování bojujících armád. I když řešení těchto otázek v počátečním období války bude značně složité a bude probíhat v podmínkách a ná-

sledcích prvního hromadného úderu, přece jen bude snažší v tom, že teritoriální stupně velení budou mít poměrně ještě dosti rezerv vycvičených záloh, velitelských kádru a materiálních prostředků k zabezpečení těchto úkolů.

Značně složitější bude plnění těchto úkolů v průběhu války. Na válčišti se bude v úporných operacích rozhodovat o výsledku válečného střetnutí. Během těchto úporných bojů dojde k rozsáhlému zničení vojsk, bojové techniky a válečného materiálu všeho druhu. Počítáme, že jen na živé síle mohou ztratit vlastní vojsk 25.—30. den války činit cca do 250 000 až 300 000 osob. Polní vojska se budou proto snažit uhradit část materiálních ztrát z místních zdrojů, nebo ze získané kořisti. To bude však jen malý díl veškerých potřeb vojsk a lze ji využít jen po stránce úhrady některého materiálu (jako proviant, léčiva, dopravní technika apod.). Proto bude doplňování bojujících armád záviset hlavně na rezervách a prostředcích teritoria.

I na teritoriu bude v této době značně složitá situace. Její složitost rozvádí dostatečně článek kolektivu operační správy, proto se jí podrobně nebudu zabývat.

Při zabezpečování a doplňování bojujících armád dalšími vojsky, štáby, technikou a materiálem, musí brát teritoriální orgán velení v úvahu i tyto některé skutečnosti:

— po splnění plánovaných mobilizačních úkolů teritoria a odsunu zмоби-

38 X 110
1520

lizovaných vojsk, armádních a frontových skladů a zařízení na válčiště, budou kádrové rezervy použitelných záloh již značně vyčerpány. Vzhledem k úhradám ztrát za mobilizace bude nutné jejich evidenci znovu upřesnit;

— projeví se citelný nedostatek záloh určitých odborností, zvláště speciálních druhů vojsk. Úhradu nedostávajících se ČVO speciálních druhů vojsk. bude nutné řešit přecvičením části těch záloh, kterých je nedostatek;

— záložní kádry starších ročníků mají zastaralý výcvik a proto budou muset být znovu procvičeny na základě novodobých požadavků;

— bude i nedostatek dopravní a bojové techniky, materiálu a zásob všech druhů. Využívání možné kořisti tohoto druhu odsunuté na teritoriu, bude spojeno s potížemi oprav a udržování pro nedostatek provozuschopných opravárenských kapacit a potřebných náhradních dílů. Význam rychlé opravárenské činnosti proto vzroste vzhledem k omezení veškeré techniky z výrobních závodů a podniků.

Tyto okolnosti, spolu s ostatními možnými potížemi zásadně ovlivní plnění dalších úkolů teritoria. Vzhledem k důležitým úkolům vojsk na válčišti, budou i úkoly teritoria a jeho orgánů velení náročné a obtížné. **Takovými úkoly nadřazeného pro teritoriální velení mohou kromě jiných být např.:**

— vytvořit ze stávajících sil a prostředků teritoria novou motostřeleckou (nebo tankovou) divizi (nebo i některé jiné svazky či útvary druhů vojsk), vyčvičit ji a bojově stmelit, v určený termín ji přesunout do stanoveného prostoru a předat ji do podřízenosti polního velení;

— převzít do dočasné podřízenosti svazek (např. na 40% početních stavech, který bude nadřazeným přesunut z fronty bez těžké pásové bojové a do-

pravní techniky do určitého prostoru na teritoriu, doplnit ho živou silou, velitelskými kádry a dopravní technikou do určitého termínu. Pak ho bojově stmelit a ve stanovenou dobu připravit k předání zpět do podřízenosti polního velení;

— zformovat pro potřeby bojujících armád popřípadě ještě některé další doplňky.

Z těchto možných hlavních úkolů může teritoriální velení řešit buď všechny úkoly současně, nebo pouze některé z nich, zároveň s plněním všech ostatních úkolů vyplývajících z povinností, místa a určení teritoria. To vše činí vzniklou situaci složitější.

*

Nejprve k otázkám vytváření nových svazků (útvárů) v období, kdy velení teritoria splnilo již všechny své plánované mobilizační úkoly.

Celkový obsah tohoto úkolu lze rozdělit do čtyřech období:

- přípravné období;
- období vlastní výstavby svazku (útvary);
- období výcviku a stmelení štábů a vojsk svazku (útvary);
- období předání svazku (útvary) do podřízenosti polního velení.

Rozebereme-li si celkovou možnou situaci na teritoriu k této době (D 25 až D 30) dojdeme k závěru, že vyřešit tyto náročné úkoly pružně, správně a v odpovídajících časových lhůtách vyžaduje určitou zkušenost štábu a osvojení si některých, v praxi již ověřených zásad.

Štáb teritoriálního velení musí mít stálou a pružnou součinnost s ostatními (i mimovojskovými) štáby a složkami na teritoriu, s nadřazeným a vžitou metodikou plnění těchto úkolů. Je pravda, že průběh mobilizace přispěje k dalšímu stmelení štábu teritoriálního velení, ale během mobilizace může do-

jít k různým nepředvídaným situacím (ztrátám, změnám v kádrovém obsazení a jiným událostem), které do jisté míry ovlivní plnění dalších úkolů.

Při obdržení úkolu od nadřízeného seznámí velitel nebo náčelník štábu nejprve štáb s úkolem a vydá krátké pokyny pro další činnost štábu. Jednotliví náčelníci oddělení a složek si musí nejprve ujasnit úkol a připravit si návrhy k řešení.

Náčelník štábu pak řídí přípravu zámyslu velitele a **koordinuje činnost ve štábu prostřednictvím řídicí složky — operačního oddělení**. Tuto skutečnost chce podtrhnout, poněvadž zde dochází neustále k různým názorům. Jsou názory, že za mobilizace a za odchodu zmobilizovaných vojsk z teritoria přejímá na sebe řídicí úlohu v teritoriálním štábu organizačně mobilizační oddělení (OMO), které řídí úkoly krajských vojenských správ (KVS) v míru. Takto stavěné názory (i když se vyskytují ojediněle), nepřispívají k vyřešení celé problematiky. Zde je třeba vidět potřebu a zájem velení — tj. **podřídit veškerou činnost operačním hlediskům a potřebám**. Proto i v teritoriálním štábu bude řídicí složkou operační oddělení, které podle pokynů náčelníka štábu bude řídit, sladit a ovlivňovat plnění úkolů ostatních složek tak, aby v těsné součinnosti s nimi byla zabezpečena jednotná a přímá linie v řízení a velení podřízeným vojskům a zařízením na teritoriu (tedy i KVS).

Je účelné vyslat k pochopení a ujasnění těchto úkolů k teritoriálnímu velení orgány, kteří pomáhají štábu se orientovat v úkolu a zabezpečují jeho řešení ve smyslu požadavků nadřízeného. K těmto úkolům využijeme směrové důstojníky.

Po přijetí zámyslu velitele a po vydání konkrétních úkolů náčelníkům oddělení a druhů vojsk, rozpracovává

štáb předběžná nařízení pro krajské vojenské správy, připravuje a soustřeďuje podklady k materiálně technickému zabezpečení úkolu.

Operační oddělení v součinnosti s OMO a ostatními složkami (odděleními) štábu zpracovává „**Plán politicko-organizačních opatření k zabezpečení vytvoření svazku (útvaru)**“ a „**Rozkaz velitele ke zřízení svazku (útvaru)**“.

Práce celého velení teritoria v přípravném období bude zaměřena na soustředění, prostudování a plné využití všech podkladů, které získá ke splnění úkolu. Proto obsahem takového přípravného období, shrneme-li všechna možná opatření může být:

- seznámení velitele a štábu s uloženými úkoly;

- přijetí zámyslu velitele a vydání pokynů k přípravě dílčích podkladů pro zplánování úkolu a rozhodnutí velitele;

- nutné informace mimoarmádních orgánů (složek), stranických a státních orgánů a vyřešení některých dílčích součinnostních otázek, majících vztah k zabezpečení úkolů;

- vydání předběžných rozhodnutí velitele vykonavatelům (KVS a ostatním teritoriálním složkám);

- organizace průzkumů posádek, jejich objektů, fondů a zařízení k účelné dislokaci nového svazku (útvaru);

- příprava podkladů k materiálně technickému zabezpečení úkolu, upřesnění evidence stávajících zásob dopravní, bojové a jiné techniky, zbraní, materiálu všeho druhu a upřesnění počtů použitelných doplňků osob. Příprava a předložení požadavků na krytí nedostávajících se ČVO;

- předběžné zabezpečení úkolů průchodních a doplňovacích středisek a vyhodnocení stupně základní vycvičenosti použitelných záloh;

- zpracování návrhů na možnou organizaci svazku;

— příprava a výběr kádrů na některé hlavní funkce ve zřizovaných štábech;

— vlastní práce na **Plánu politicko-organizačních opatření k zabezpečení vytvoření svazku (útvary)** a na „**Rozkaze velitele pro vytvoření svazku (útvary)**“.

Obsažnost tohoto období je v dílčích otázkách daleko obsírnější a klade na organizaci plnění úkolů a řídicí práci hlavních funkcionářů teritoriálního velení značné požadavky. Toto období vyvrcholí projednáním všech zpracovaných plánů, dokumentů a hlavně rozkazu velitele na vojenském radě. Jednání se zpravidla zúčastní i orgán nadřízeného velení.

Dříve než přejdu k obsažnosti a způsobům plnění úkolů dalšího období, tj. období vlastní výstavby svazku (útvary) zmíním se krátce o některých zvláště důležitých zásadách. Půjde především o přípravu a volbu dislokace svazku (útvary) a jeho organizaci.

Dislokační komisi (orgány, které řeší zámysl velitele po stránce umístění útvarů, jednotek a štábů v posádkách) odesílá náčelník štábu teritoriálního velení pouze do těch míst a posádek, kde v současné době došlo (třeba úderem nepřítele apod.) k určitým změnám v kasárenských fondech a zařízeních za účelem upřesnění otázek. Jinak tyto orgány pracují podle stávající dokumentace, zpracovaných přehledů a vlastních znalostí. Při volbě posádek pro umístění vojsk je třeba přihlížet k těmto potřebám:

— kasárenský fond musí kapacitou a zařízením odpovídat umístění a plnění úkolů útvarů, přičemž počítáme s ubytováním důstojníků a praporčků útvaru v objektech kasáren;

— posádková výcviková základna a zařízení musí odpovídat soudobým po-

třebám výcviku (autodrom, tankodrom, střelnice apod.);

— objekty musí být nepoškozeny, obyvatelné a zabezpečeny dostatkem pitné vody;

— před obsazením objektů je vždy desinfikujeme a organizujeme radiační průzkum ve všech používaných prostorech.

Jednotlivé posádky svazku volíme tak, aby nebyly příliš vzdáleny od velení svazku a pokud možno v blízkosti některého z vojenských výcvikových prostorů, kde je možno po konečném výcviku a stmelení vojsk uskutečnit ostré střelby v celých jednotkách a útvarech s použitím veškeré techniky. Rozmístění (dislokaci) nového svazku navrhuje teritoriální velení nadřízenému ke schválení.

Nový svazek (útvary) organizujeme podle počtů techniky, kterou je schopno velení teritoria k tomuto účelu zabezpečit.

Nově zřízený svazek (útvary) bude teritoriální velení zabezpečovat:

— materiálem ze skladů teritoria a využitím materiálu, který zůstal po odchodu vojsk v posádkách;

— opravenou přebytečnou technickou ponechanou po odchodu vojsk v posádkách;

— vojenskou technikou ze škol a výcvikových útvarů na teritoriu;

— technikou dodanou v daném období z výroby;

— dopravními prostředky povolánými z národního hospodářství;

— využitím některých záměnných typů materiálu a techniky, která nebyla využita při mobilizaci a nebyla zařazena do zmobilizovaných svazků a útvarů.

Tímto řešením se sice sníží stupeň materiálně technického zabezpečení u stávajících teritoriálních útvarů (včetně útvarů a jednotek CO, LM, MV,

jednotek min. dopravy apod.), ale je nutné brát v úvahu, že zabezpečit všemi prostředky nově vytvářený svazek (útvár) je úkol prvořadý a ostatní úkoly, i vlastní zabezpečení teritoria, jsou v tomto případě druhořadé.

Velení teritoria bude řešit organizační strukturu svazku (útváru) tak, aby tato odpovídala normální organizaci. Úhradu nedostávajících se počtů bojové techniky určitého druhu, bude teritorium vyžadovat ze zásob nadřazeného. Nebude-li přesto možno některé útvary (jednotky) plně bojovou technikou zabezpečit, bude nutné upravit organizaci útvaru na maximálně možné počty hlavních druhů bojové techniky. Jinými slovy vytvoříme svazek (útvár) s takovou organizací, jakou můžeme v dané situaci zabezpečit. Nebudeme v tomto případě hovořit o tom, že svazek (útvár) bude např. zabezpečen jen na 85 % tankovou technikou (vůči normálním počtům), ale jeho organizaci budeme brát jako „zvláštní“ se 100% (tj. úplnou) naplněností.

Plán politicko-organizačních opatření k zabezpečení vytvoření svazku (útváru) je vševojskovým dokumentem. Plán zpracovává operační oddělení v součinnosti s OMO a ostatními odděleními (složkami) velitelství teritoria, a podepisuje jej náčelník štábu.

Obsah a reálnost posuzuje vojenská rada, po jejímž jednání velitel plán schvaluje.

Plán může obsahovat tato základní opatření:

stranicko-politická, kádrová, organizační opatření;

- zabezpečení bojové pohotovosti divize (útváru);
- zabezpečení velení a spojení;
- opatření druhů vojsk;
- materiálně technické a zdravotnické zabezpečení;
- administrativní zabezpečení (bo-

jové řády, předpisy, výcvikové pomůcky);

— úkoly pro výstavbu a zřízení výcvikové základny divize (útváru) a k zabezpečení všech ubytovacích a skladovacích potřeb svazku (útváru);

— hlavní kontrolní opatření výstavby svazku (útváru).

Základní opatření jsou rozpracována po linii jednotlivých oddělení a druhů vojsk. Stranicko-politická opatření budou řešit otázky výstavby stranických a svazáckých základních organizací a orgánů, evidence, kádrové a opatření k zabezpečení politické práce a stranického a svazáckého života svazku (útváru).

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat otázce sladění a vyřešení problémů a otázek zabezpečujících stálou a vysokou bojovou pohotovost divize (útváru), které se musí odrazit nejen v reálně zpracovaných plánech bojového poplachy u divize, v organizaci nácviků jednotlivých dílčích prvků poplachy, ale i v otázkách připravenosti techniky, ve výcviku, v morálně politickém stavu štábů a vojsk aj. Obdobně tomu bude s rozpracováním i ostatních základních opatření. Komplexnost těchto otázek a jejich široký význam a působnost se musí odrazit v časově přesném vzájemném sladění těchto otázek v plánu.

Rozkaz velitele pro vytvoření svazku (útváru) zpracovává operační oddělení štábu v součinnosti se všemi zainteresovanými složkami (odděleními) štábu za osobního řízení náčelníka štábu. Přílohou k rozkazu bývají tabulky a jiné dokumenty, které úkoly objasňují a vyčísľují. Po projednání ve vojenské radě a podepsání velitelem, se rozpracovávají dílčí nařízení pro jednotlivé vykonavatele.

K těmto opatřením vydává náčelník štábu nařízení, týkající se utajení celého úkolu a určené jak pro vlastní

štáb, tak pro vykonavatele a součinnostní složky.

Projednáním a schválením zpracovaných základních dokumentů a plněním úkolů začíná období **vlastní výstavby svazku (útvary)**. Hlavní funkcionáři velení nového svazku nebo útvaru (velitel, ZVP, NŠ) bývají kádrově **určení** obvykle již předem. Velitel za přítomnosti členů vojenské rady a náčelníků materiálních složek teritoriálního velení předá jim osobně rozkaz a rozebere s nimi způsob a metodu jeho plnění.

Toto období je obsahem řešených otázek jedním z nejnáročnějších a nejobsažnějších. Obsahuje konkrétní práce a úkoly, jejichž obtížnost a složitost bude poznamenána charakterem a působením vzniklé současné situace na teritoriu. Štáb teritoriálního velení se bude zabývat především těmito hlavními opatřeními:

- bude řídit a usměrňovat plynulý přísun velitelských a štábních kádrů a osob, mužstva z doplňovacích středisek ke zřizovaným štábům, útvarům a jednotkám. Tyto úkoly bude plnit především skupina pro doplňování záložních útvarů a formování jednotek, která je u teritoriálního velení;

- bude řešit a ovlivňovat tabulkovou naplněnost útvarů a jednotek přísunem určené bojové a dopravní techniky, materiálu, munice a zásob všeho druhu;

- bude řídit výstavbu nových a úpravu stávajících, nebo zničených výcvikových zařízení;

- bude účinně kontrolovat a pomáhat při výstavbě svazku (útvary). Kontrolní činností budou pověřováni hlavní funkcionáři teritoriálního velení, jejichž informovanost a pravomoc dává předpoklady vyřešit nesrovnalosti a nedostatky přímo na místě a v nejbližší době. Všechny tyto úkoly bude teritoriální velení plnit jak svými silami, tak

i v součinnosti s prostředky územních vojenských orgánů (KVUSS, KSVD, VPO aj.) ve smyslu rozkazu nadřízeného. Vyskytnou-li se neočekávané překážky takového rázu, že je velení teritoria nemůže splnit vlastními silami, překládá se požadavek na nadřízeného.

Hlavní představitelé stranického a veřejného života a představitelé ostatních zájmových mimoarmádních složek (orgánů) informují o úkolu zásadně hlavní funkcionáři teritoriálního velení **o s o b n ě**.

Štáb teritoriálního velení zpracovává současně v tomto období „**Plán výcviku a stmelení svazku (útvary)**“. Tento plán obsahuje základní prvky plánu bojové a politické přípravy útvarů a jednotek svazku (útvary) a plánu operační a taktické přípravy velitelů a štábů. Rozsah a počet plánovaných opatření je dán úkolem, možnostmi a časem, který zbývá pro výcvik a stmelení svazku. Kalendářní opatření plánu utvrdí a objasní „**Rozkaz velitele teritoriálního velení pro výcvik a stmelení svazku (útvary)**“.

Oba dokumenty zpracovává operační oddělení a oddělení bojové přípravy v součinnosti s druhy vojsk. Práce na těchto dokumentech vcelku řídí zástupce velitele, v jednotlivých jejich částech i ostatní hlavní funkcionáři teritoriálního velení.

Těmito dokumenty zabezpečuje teritoriální velení splnění všech plánovaných úkolů výcviku a stmelení svazku (útvary). Nejdůležitější opatření těchto dokumentů (závěrečná cvičení vojsk v útvarcích s bojovou střelbou a důležitá cvičení se štáby) řídí osobně hlavní představitelé teritoriálního velení (V, ZV, NŠ).

Naplňování útvarů (jednotek) svazku (útvary) stanoveným počtem bojové a dopravní techniky a její přísun bude spojeno rovněž s určitými těž-

kostmi. Poukáží alespoň na ty nejzákladnější.

Po splnění všech plánovaných mobilizačních úkolů budou zálohy teritoria i v těchto prostředcích značně vyčerpány. Budeme se však vždy snažit o to, abychom nově vytvářeným útvarům a jednotkám dodali **stejnorodou bojovou a dopravní techniku**. Ke snazšímu pochopení významu této zásady uvedu alespoň dva příklady:

1. Bojovou techniku (tanky a OP) budeme pro počty nově vytvářeného svazku čerpat především z opravárenských závodů, nebo ji odebereme některým teritoriálním bojovým a výcvikovým útvarům. Jiných možností zde není, neboť na tankových základnách v této době již žádné uložené tanky a OT nebudou.

Nebude rovněž účelné vytvářet útvary a jednotky, vyzbrojené tanky T-54 a T-34 současně. Takové řešení přináší celou řadu závažných problémů, se kterými se nový štáb svazku a samotný velitel útvaru bude těžko vyrovnávat a není proto pro plnění bojových úkolů útvaru přínosem. Hlavní nedostatky takového řešení budou spočívat v tom, že útvar:

- bude muset organizovat dva druhy výcviku osádek tanků;
- bude muset organizovat dvojí druh zásobování municí, náhradními díly i opravárenské služby;
- vzniknou obtíže ve velení vzhledem k různorodosti spojovacího materiálu v obou druzích tanků, což ovlivňuje v boji jejich vzájemnou součinnost mezi osádkami, jednotkami a celými útvary;
- různorodost se projeví i v organizaci a zabezpečení samotného boje vzhledem k různým technickým parametrům a bojovým vlastnostem obou druhů tanků.

Proto budeme **zásadně respektovat**

jednotnost bojové techniky alespoň pro celé organické jednotky tj. pluky.

2. K obdobným závěrům dospějeme, uvážíme-li do celé hloubky problémy naplněnosti jednotlivých útvarů a jednotek svazku (útvaru) různorodou dopravní technikou. Část vlastní automobilní techniky uhradíme z opravárenských závodů. Při celkovém nedostatku dopravní techniky v této době na teritoriu budeme hledat různé způsoby a možnosti jak zabezpečit stanovený počet dopravních prostředků pro vytvářený svazek. I zde se budeme snažit dodržet stejnorodost techniky. Zvláště nevýhodné by bylo dotovat útvary a jednotky nového svazku (útvaru) opravenou technikou kořistního původu. Při citelném nedostatku dopravní techniky bude účelné zabezpečit svazek (útvary) technikou vlastní výroby (tuzemskou) tím způsobem, že projednáním s příslušnou komisí obrany zajistíme nutný počet těchto vozidel z prostředků národního hospodářství výměnou za opravenou a pojízdnou dopravní techniku kořistní.

Týlovým materiálem zabezpečíme nový svazek (útvary) podle plánu soustředění materiálu, většinou z materiálních prostředků, které vojska zanechala po svém odchodu v posádkách.

Obdobných problémů bude při zabezpečení nového svazku (útvaru) daleko více. Při jejich řešení musíme vždy dbát, aby nebyla hrubě narušena bojeschopnost svazku (útvaru).

Naplněnost a složitost tohoto období výstavby svazku (útvaru) bude vyžadovat aktivní a tvůrčí přístup celého teritoriálního velení k řešení a zabezpečení všech úkolů. Hlavní pozornost bude třeba zaměřit na plánovitost všech opatření a na jejich důsledné a podrobné vyřešení vzhledem k celkovému nedostatku lidských rezerv (odborných kádrů). Bude nutné věnovat pozornost

doplňovacím střediskům, především speciálních druhů vojsk, neustále sledovat a vyhodnocovat stav záloh, jejich procvičenost, stupeň jejich ozáření a tak vytvářet podmínky pro další doplňování vojsk. Doplňovací střediska budou muset být postupně přeměňována na výcviková střediska, schopná precizovat zálohy se zastaralým výcvikem a zabývat se základními formami zkráceného výcviku nováčků. Prvorádou povinností teritoriálního velení a krajských vojenských správ bude zabezpečit postupný přechod vševojskových a vojskových doplňovacích středisek na výcviková střediska a zahájit u nich intenzivní výcvik. Bude nutné uvažovat o zabezpečení vhodné výcvikové základny, kádrovém obsazení cvičitelů pro výcvik záloh a potřebné bojové a jiné techniky k výcvikovému účelům těchto doplňovacích středisek. Bude potřebné udržovat živost evidence doplňovacích zdrojů a místních vojenských správ a mít přehled o úkolech průchodních a doplňovacích středisek. K vytvoření svazků a útvarů lze použít též vojáky soustředěné z nemocnic na teritoriu po jejich vyléčení. Většinou však bude nutné opatření k mimořádným odvodům branců (i starších ročníků).

Zvláště problematické bude naplnění svazku (útvaru) zdravotnickými kádry, hlavně osobami z povolání, tj. lékaři. Naskytá se možnost využít lékařských kádrů z nemocnic na teritoriu v občanském sektoru a tyto pak v součinnosti s komisemi obrany nahradit ženami - lékařkami.

Metoda a formy řízení těchto úkolů štábem teritoriálního velení budou náročné a budou vyžadovat vysoký stupeň organizovanosti práce i vrcholné, prověřené znalosti celé problematiky. Bude proto nutné v budoucnu požadovat stejnou připravenost podřízených

vojenských správ všech stupňů a jejich orgánů (pracovišť).

Období výcviku svazku (útvaru) a bojového stmelení štábů a vojsk obsahuje úkoly bojové, politické a operační taktické přípravy štábů i vojsk. Plynulý přechod mezi jednotlivými obdobími závisí na včasném splnění všech organizačních úkolů a na včasné vybudování a přípravě vhodné výcvikové základny a výcvikových zařízení.

Obsah a formy tohoto období jsou všeobecně známy z normálního výcviku a přípravy vojsk a štábů v míru. Jednotlivé výcvikové úkoly budou však pro krátké časové rozmezí zkráceny a budou plynule navazovat na předchozí opatření. Přesto musí zabezpečit co nejvyšší kvalitu, nejrychlejší a nejpotřebnější všestranný výcvik zřízených útvarů, stmelení a připravenost postavených štábů. I tato skutečnost se odrazí v náročnosti, obtížnosti a složitosti těchto úkolů. Úlohou velení teritoria bude zabezpečit všemi prostředky plánovanou výcvikovou opatření a stmelení (cvičení s vojsky, s bojovými střelbami. (TC pluku, DTC, ŠN, VŠC apod.). Častá kontrola a konkrétní účinná pomoc nadřízeného najde přitom plně uplatnění.

K otázce stmelení a přípravě nových štábů (hlavně štábu nového svazku - útvaru) je třeba si ujasnit několik poznatků. Nově postavený a stmelovaný štáb divize (útvaru) bude mít své určité charakteristické rysy. Jednotliví příslušníci štábu budou na funkce vybíráni z různých pracovišť, budou na velmi rozdílné výši odborných i charakterových kvalit a budou mít mnohdy i málo zkušeností z práce, která je u štábu očekává. V takové situaci vzniknou organizační schopnosti a samostatnost v práci každého jednotlivce. Bude proto nutné sledovat postupné zapracování kádrů na určených funkcích kádrovými i ostatními orgány teritori-

álního velení a v případě potřeby podle zjištěných skutečností včas změnit zařazení funkcionářů nového štábu. Hlavní funkce musí být ve štábu svěřeny jen zkušeným a dobře připraveným jedincům význačných osobních, odborných i morálních kvalit. Je důležité, aby se nově ustanovení funkcionáři ihned plně věnovali otázkám sladění, výcviku a pochopení úkolů ve štábech i u vojsk. Současně musí řídit a sledovat doplňování útvarů a jednotek osobami, technikou a materiálem.

Ke konci období výcviku vojsk a stmelování se organizuje komplexní prověrka, kterou se bojové stmelení svazku uzavírá. Prověrka spočívá v přezkoušení štábů a vojsk i jednotlivců ze všech druhů příprav a soudobého výcviku a vrcholí cvičením svazku s bojovou střelbou útvarů. Prověrku řídí velitel teritoria a zúčastní se jí též hlavní funkcionáři teritoriálního velení. Její závěrečné zhodnocení po družích příprav slouží zároveň jako příloha protokolu o předání svazku (útvary), který zpracovává štáb teritoriálního velení. Prověrky se zúčastňují i orgány nadřízeného a hosté z územních orgánů strany a lidosprávy.

V závěru prověrky se divizi (útvary) předává bojová zástava s pojmenováním svazku. Způsoby předání svazku (útvary) do podřízenosti polního velení jsou různé. Nejčastější je způsob, že teritoriální velení přesune divizi (útvary) do určitého prostoru, kde ji komisionálně předá orgánům polního velení. Těžkou pásovou technikou přesunujeme obyčejně po železnici. K předání svazku (útvary) zpracovává štáb teritoriálního velení „Protokol o předání svazku (útvary)“, který může obsahovat tyto údaje:

- na čí rozkaz, kdy, kde a komu je svazek předáván do podřízenosti;
- složení orgánů, kteří předávají svazek:

- za nadřízený štáb;
- za přebírající velitelství;
- za předávající velitelství;
- stupeň politické, odborné a bojové připravenosti štábů a vojsk po útvarech;
- národnostní složení svazku v procentech;
- stav ozáření osob u svazku v procentech a po jednotlivých organických celcích (útvarech);
- pohyblivé zásoby svazku;
- zdravotní stav u svazku;
- proběh ujetých km u kolových a pásových vozidel, proběh motohodin strojů a ostatní údaje o technice svazku (provedení opravy apod.). V přílohách se uvádí:
- celkové počty osob, techniky a materiálu svazku;
- jmenný seznam a charakteristiku hlavních funkcionářů svazku a útvaru;
- mapa rozmístění svazku k době jeho předání se zakresleným vnitřním spojením.

Protokol podepisují představitelé skupin, kteří se zúčastňují předání.

Druhý možný způsob předání svazku (útvary) je ten, že orgány polního velení se zúčastní komplexní prověrky u svazku (útvary) v závěru období výcviku a stmelení divize (útvary) a převzímou svazek (útvary) do své podřízenosti v místě dislokace. Přesun svazku (útvary) k frontě pak řídí svými prostředky; teritoriální velení zabezpečuje přesun jen k hraničním teritoriím.

*

V druhé části článku se zmíním o některých zvláštnostech při doplňování svazků vyvedených z boje do týlu a přesunutých na území teritoria. Jak jsem již uvedl v úvodní části, může dojít i k situaci, že na území teritoria bude nadřízeným přesunuta divize, kte-

rá utrpěla v bojích značné ztráty. Velení teritoria může být v takovém případě nařízeno:

- doplnit divizi velitelskými, štábními a řadovými vojáky;

- doplnit ji dopravní technikou a materiálem na plánované počty;

- procvičit a stmelit štáby i jednotky;

- po doplnění předat ji zpět do podřízenosti plnoho velení.

I když tento úkol bude mít hodně společných rysů s prvním úkolem a většina úkolů bude totožná, přece jen v jejich organizaci, řešení a zabezpečení jsou určité zvláštnosti.

Počítáme s tím, že divize ponechá těžkou, pásovou bojovou a jinou techniku soustředěnou v týlu bojujících vojsk, jelikož její přesun do zázemí by byl složitý a neekonomický. Divizi přesunujeme a rozmísťujeme na teritorium v prostorech:

- pokud to dočasná situace na teritoriu dovoluje, rozmísťujeme útvary a jednotky divize v prostoru nejzápadnější části teritoria, z důvodu zabránit zbytečně dlouhému přesunu divize územím teritoria a tím i podstatně zkrátit vzdálenosti pro její přesun k frontě. Tím lze i ušetřit čas, který lze plně využít k stmelení a přecvičení útvarů;

- nejméně zamořených s nejnižší úrovní radiace;

- kde je dostatek volných, válečnými událostmi nepoškozených kasárnských objektů, s dobrou výcvikovou a materiální základnou (blízkost VVP);

- kde jsou výhodné podmínky dislokace svazku z hlediska zabezpečení velení a spojení divize;

- kde je dostatek bojeschopných kádrových rezerv, doplňků, zvláště dostatek ČVO speciálních druhů vojsk, dostatek zdrojů pro doplnění techniky a materiálu svazku.

Živou sílu k doplnění útvarů a jednotek budeme v tomto případě čerpat rovněž z doplňovacích a průchodných středisek příslušných KVS. Velitelské a štábní důstojnické kádry budeme doplňovat z fyzicky schopných osob, které svým zařazením na teritorium mají plně předpoklady úspěšného plnění bojových úkolů v poli, jsou na výši soudobých požadavků na vycvičenost a mají i určité štábní, či velitelské zkušenosti s nadřízenými z dřívější praxe. Mnohdy dojde i k tomu, že na některé funkce budou v součinnosti s nadřízenými zařazeny i kádry, které ukončily léčení po zranění v hospitalizačních a rekonvalescenčních zařízeních na teritoriu. Toto řešení má výhodu v tom, že tyto osoby mají již bojové zkušenosti, které lze využít jak v období stmelení a výcviku, tak i v další bojové činnosti doplněného svazku.

Protože divize svoji bojovou a jinou techniku (kupříkladu tanky) ponechala v týlu bojujících vojsk, bude úkolem teritoria uvolnit ze svých zásob pro období výcviku a stmelení divize dostatečné množství této techniky. Zásadou bude, že tato technika musí být stejného druhu (kupř. T-54) jakou divize ponechala za frontou a budou i případy, že tato technika bude divizi na rozkaz nadřízeného ponechána při jejím odchodu zpět na frontu. Počítáme, že pro zabezpečení období výcviku a stmelení tankové divize bude nutno vyčlenit tankovou techniku alespoň v počtech jednoho tankového praporu.

Další zásadou řešení tohoto úkolu je, že i při možném nedostatku bojové techniky určitého druhu budeme jednotky (útvary) svazku doplňovat na maximálně možné počty, které budeme moci z prostředků a zásob teritoria (reserv) vyčlenit. Zásadně však útvarům nelze rušit jejich historické názvy, nebo pojmenování, a nelze útvary zrušit

vůbec, vzít jim zástavy apod. i kdyby byly do této dočasné podřízenosti teritoriálního velení přesunuty na minimálních počtech osob a techniky. Taková opatření jsou výlučně v kompetenci nadřízeného a i tento bude k takovým opatřením přistupovat ve zcela výjimečných a zvlášť odůvodněných případech.

Divize se může přesunout na teritorium po železnici nebo silničními dopravními prostředky, jejichž část může být v některých případech kořistního původu. V zájmu zabezpečení úspěšné bojové činnosti divize a frontě bude účelné, tyto opravené dopravní prostředky kořistního původu odebrat za úhradu z vlastních druhů této techniky. Úhradu lze krýt opět odčerpáním tuzemských silničních dopravních prostředků z národního hospodářství (cestou komisí obrany) a jejich vzájemnou výměnou.

Přemístění svazku na území teritoriálního velení, jeho doplnění a stmelení je pro štáb teritoriálního velení výhodné. Ziskávají se tím nejnovější, konkrétní a přímé poznatky o charakteru, způsobu a zásadách bojové činnosti nepříteli a o jeho nejnovějších prostředcích, zbraních a technice. Přenesením těchto poznatků do výcviku průchodních a doplňovacích středisek zabezpečíme růst a zkvalitnění bojové a politické přípravy povolávaných dalších doplňků osob.

Po doplnění divize a ukončení jejího bojového stmelení může být divize předána zpět do podřízenosti polního velení v místě, nebo v jiném určeném prostoru, kam bude přesunuta péčí teritoriálního velení, nebo nadřízeným.

Organizace doplňování bojujících armád silami, bojovou a jinou technikou, materiálem a prostředky k boji ze zásob a prostředků teritoria je úkol složitý a obsáhlý, zvláště v období, kdy

velení na teritoriu již splnilo plánované mobilizační úkoly. Jeho plnění bude probíhat za velmi složitých situací na teritoriu. Celková složitost situací, za jakých bude tento úkol plněn, vyžaduje, aby štáby a orgány, kterým řešení takových úkolů přísluší nebo v těchto otázkách úzce spolupracují, byly k řešení takových úkolů kvalitativně připraveny.

*

V článku poukazují na dva možné úkoly, tj. vytváření dalších svazků a doplňování svazků vyvedených z boje. Kromě těchto možných úkolů bude teritoriální velení současně plnit celou řadu dalších, neméně náročných úkolů. To vše se musí odrazit v uvědomění pracovníků ve štábech, v jejich fyzické a odborné připravenosti a v účelné, již prověřené metodice jejich plnění. Z těchto důvodů je článek zaměřen na plnění takových úkolů z hlediska metodiky práce ve štábu teritoriálního velení. Metoda práce na nižších stupních velení na teritoriu (KVS, OVS apod.) bude do určité míry rozdílná vzhledem k tomu, že tyto budou plnit již rozpracované, jen některé dílčí úkoly a to v konkrétní místní situaci svého územního celku (kraje, okresu). Bylo by proto všeobecným přínosem i zde hledat vhodné způsoby a metody práce a získané zkušenosti zevšeobecnovat.

Tyto otázky jsou dosud málo prověřovány při zaměstnáních a cvičeních s teritoriální problematikou. Proto i získané zkušenosti, poznatky a určité návyky v práci jsou kusé, hrubé a ne plně ujasněné. Bude prospěšné tyto učební cíle a úkoly častěji v zámyslech teritoriálních cvičení rozpracovávat a tak přispět k pochopení důležitosti těchto úkolů a jejich dalšímu organizačně metodickému zvládnutí v teritoriálních štábech.

VOJENSKÁ DOPRAVA na území státu v počátečním období války

Podplukovník inž. Miloslav Černík

Charakter soudobé války klade vysoké požadavky na dopravu. Nutnost dokonalého zabezpečení všech dopravních potřeb ozbrojených sil, zejména pro první operaci a nutnost bezpodmínečného udržení dopravního spojení frontu s hlubokým týlem v podmínkách hromadného úderu nepřítele na komunikace, vyžaduje dokonalé a sladěné využívání všech komunikací, jakož i dopravních sil a prostředků, které jsou k dispozici na válčišti a přijetí opatření pro rychlou obnovu a zabezpečení nepřetržité provozuschopnosti komunikací.

Značný objem přepravních nároků a velké přepravní vzdálenosti staví na území státu na přední místo dopravu **železniční**. Tato skutečnost vyniká zvláště z hlediska materiálního zabezpečení první operace. Železniční doprava je se svou mohutnou kapacitou okamžitě hotová a proto musí zvládnout veškeré požadavky na dopravu z hloubky státního území s důrazem na období, kdy se automobilní svazky mobilizují. Nese hlavní tíhu úkolu operačního soustředění druhých sledů z hloubky státního území a vyvezení zásob z pod úderu nepřítele se současným jejich přiblížením k vojskům.

Značná zranitelnost železniční dopravy nesmí vést k snižování jejího významu v celém dopravním systému, zvláště v hlubokém týlu, ale k přijetí příslušných opatření ke zdvojení silniční dopravou v místech přerušení. Tak-

to kombinovaná doprava bezpodmínečně vyžaduje řízení obou hlavních druhů dopravy jedním orgánem na různých organizačních stupních.

Veškeré dopravní potřeby ozbrojených sil za války (provoz i obnova komunikací) musí být zajišťovány cestou teritoriálních orgánů vojenské dopravy (pro železniční a silniční dopravu), silami a prostředky národního hospodářství a nezbytnými vojenskými jednotkami silniční pořádkové služby a vojenské železniční dopravy.

Zabezpečení dopravních potřeb v soudobých operacích vyžaduje:

- vysokou operativnost při plánování a řízení dopravy všech druhů a při využívání komunikací, dopravních sil a prostředků;

- pevné řízení útvarů, svazků a orgánů, zabezpečujících provoz a obnovu na komunikacích operačního týlu (automobilní, silniční a železniční útvary a svazky a polní orgány vojenské dopravy);

- nezbytný postih na civilní resorty a jejich orgány, které se podílejí na zabezpečení provozu a obnovy na komunikacích na území státu.

Charakter úkolů vojenské dopravy na území státu je v podstatě odlišný od úkolů v operačním týlu. Zatím co na území státu je nutné se v míru i za války zaměřovat na zabezpečení dopravních potřeb ozbrojených sil prostředky národního hospodářství (doplňnými vojenskými jednotkami) a tyto

silý a prostředky připravovat územním systémem, pak těžiště činnosti pro zabezpečení dopravních úkolů v operačním týlu spočívá v řízení automobilních, silničních a železničních útvarů a svazků a polních orgánů vojenské železniční dopravy.

Protože nelze s dostatečnou přesností odhadnout stupeň ničení železnic v operačním týlu, je nutné počítat s krajně nepříznivou situací, kdy železniční doprava obstará dopravní spojení hlubokého týlu s předsunutými frontovými zásobovacími základnami a další přísun k vojskům bude obstarávat doprava silniční s tím, že koloběhy automobilních útvarů bude železniční doprava s postupující obnovou neustále zkracovat.

Z toho plyne, že ke vzájemnému prolínání a souběžnosti jednotlivých druhů doprav dochází především na úrovni hluboký týl — předsunuté základny a postupně i dále k vojskům a proto zejména na této části válčiště bude nejvyšší potřeba řídit jednotně všechny přepravy a přesuny ozbrojených sil.

Činnost vojenské dopravy, jako jedné z nejdůležitějších služeb bojujícím vojskům, musí bezesporu vycházet z požadavků operačního velení a požadavků materiálních hospodářů. Proto musí být k činnosti těchto složek těsně přimknuto, při čemž musí být odstraněny složité součinnostní vztahy.

Je třeba dokonale a sladně využívat všech sil a prostředků a všech komunikací, které jsou k dispozici (v ČSLA i v národním hospodářství). To je možné jedině v podmínkách jednotného řízení dopravy na všech stupních a za předpokladu řídicí pravomoci vojenských orgánů vůči civilním orgánům pokud jde o využití sil a prostředků národního hospodářství ve prospěch bojujících vojsk.

Plánování a řízení dopravy

Složitost soudobého boje, nasycenost technikou a rychlost změn ve vývoji situace ve velkých prostorech, kladou na dopravu značně vysoké, proti minulým válkám kvalitativně odlišné požadavky. I když podstata úkolů dopravní služby (tj. plánování dopravy, sledování a operativní řízení dopravy, provozně technické zabezpečení dopravy, obnova a technické příkrytí komunikací) zůstala, nové požadavky rázu kvantitativního a zvláště požadavky na pružnost a operativnost v řízení ukazují, že stávající organizace i metody práce se přežily. Doprava v blízké budoucnosti, jak ukazují již některé dnešní praktické zkušenosti, by se mohla stát brzdou úspěšného splnění základního úkolu zabezpečit vysokou obranyschopnost státu.

V oblasti dopravy byla vždy období plánování dopravy, která předcházela vlastnímu období sledování a operativního řízení. Současné požadavky na dopravu ukazují na splnutí obou období v nepřetržitý proces sledování, operativního řízení a plánování, což se zvláště projevuje v počátečním období války.

Požadavky složek jsou zplánovány v dopravním plánu, který zahrnuje všechny přesuny po silnici, převozy a transporty po železnici. Výpis z dopravního plánu se kloubí na stupni krajského orgánu vojenské dopravy s ostatními přesuny a přepravami, vyplývajícími z požadavků národního hospodářství, evakuace, požadavků CO apod.

Činnost orgánů vojenské dopravy při plánování na stupni kraj vychází z požadavků přednostního zabezpečení vojenských přeprav a přesunů.

Komplexnost dopravního plánu umožňuje:

a) všeobecně

- zabezpečovat plánování všech přesunů a přeprav v pořadí podle důležitosti a vhodnosti druhů dopravy v závislosti na operačním zámyslu;

- nepřekračovat kapacitu komunikační sítě, reálně ovlivňovat operační přípravu komunikací,

- ověřit reálnost kalkulací o možné době nasazení přesunovaných a přepravovaných jednotek a svazků a o nutné době rozvinutí polního zásobovacího systému,

- zjistit nutnost rozvázání kolizních bodů na komunikacích,

- stanovit organizaci řídicích orgánů, stanovit síly a prostředky pro sledování, řízení a zabezpečení dopravy a reálně zpracovat plány konkrétních opatření vojenské dopravy, plány využití sil a prostředků národního hospodářství, podílejících se na zabezpečení dopravního plánu,

- v civilních resortech plánovitě zabezpečovat požadavky vojenské správy,

- reálně ovlivňovat podle potřeb dopravního plánu investiční výstavbu na komunikacích a jejich operační přípravu;

b) v oblasti silniční dopravy

- vylučuje kolizi dvou proudů, jedoucích podle plánu ať již na silnici nebo v prostorech zastávky nebo odpočinku,

- zachovat potřebné rozptýlení vojsk při přesunech s ohledem na možnost nepřátelského napadení ZHN,

- přípravu sil a prostředků pro pořádkovou a regulační službu vojenské dopravy a veřejné bezpečnosti;

c) v oblasti železniční dopravy

- již v míru provádět dlouhodobá opatření maximálně zabezpečující reálnost dopravního plánu, hlavně z hledis-

ka nepřekročení dopravní kapacity jednotlivých železničních úseků,

- reálně kalkulovat zabezpečení dopravního plánu proměnnými prostředky (lokomotivy, železniční vozy, personál, pohonné hmoty apod.), přijmout reálná opatření k vytvoření příslušných rezerv železničních vozů určitých řad v příslušných nakládacích či vykládacích prostorech, kalkulovat vyrovnávku lokomotiv a železničních vozů mezi správy drah podle potřeb dopravního plánu,

- plánovat zabezpečení nakládacích a vykládacích prostorů pomůckami a zařízeními a tyto prostory organizačně a personálně zabezpečovat.

Jedním z důležitých úkolů dopravní služby k zabezpečení informovanosti a tím možnosti správného velení je nepřetržitý přehled o všech plánovaných řízených přesunech po silnicích a všech železničních přepravách. Z hlediska sledování nelze rozdělovat přepravy a přesuny na důležité, které je nutné sledovat průběžně a nedůležité, které možno sledovat jen podle potřeby. Ukazuje se, že soudobá technika, mnohdy i v malém množství, může podstatně ovlivnit činnost vojsk.

Proto se stává, že při změně situace se stane určitá přeprava nebo přesun velmi důležitým a než se podaří zjistit jeho polohu, dochází k velkým časovým ztrátám. Proto je třeba sledovat průběžně všechny přepravy a přesuny.

K zabezpečení možnosti okamžitého zjištění stavu v dopravě bude sledování železničních přeprav a silničních přesunů značně důležité a náročné. Podle stávajících požadavků nesmí být zprávy o pohybu přeprav a přesunů starší více než 3–4 hod. Přitom sledování u silničních přesunů musí začínat průjezdem čela proudu výchozím místem a končit průjezdem zadě proudu rozchodištěm; u železničních přeprav za-

hájením nakládání v nakládací stanici a končit vyložením ve vykládací stanici. Z rozboru dopravního plánu vyplývá, že v období maximální hustoty dopravy půjde o současně sledování a vedení přehledu u 300 až 400 pohybujících se železničních přeprav a silničních přesunů. Za předpokladu, že nejméně každé 4 hodiny přijde na každou železniční přepravu a silniční přesun jen jedno hlášení o jejím pohybu, bude muset být zpracováno během dne minimálně 2400 zpráv.

Uvědomíme-li si, kolik desítek zpráv navíc přijde s ohledem na změny situace komunikační sítě, radiační situací, dotazů na řešení kolizí a následků napadení a kolik informací bude třeba zpracovat a dát nadřízenému, není možné si dost dobře udělat konkrétní představu o množství práce, v počátečním období jen v oblasti řízení a sledování dopravy.

Rozbor zkušenosti ze cvičení ukazuje, že stávající organizací a systémem práce není možné zabezpečit tyto úkoly. Je potřeba stávající organizací vojenské dopravy přizpůsobit těmto úkolům a současně přehodnotit celý systém sledování a řízení dopravy včetně spojení tak, aby odpovídal soudobým požadavkům a zároveň využíval možnosti zrychlení plánovací a řídicí práce, kterou poskytuje mechanizace a automatizace těchto procesů.

Organizace vojenské dopravy s ohledem na plánování a operativní řízení dopravy musí zabezpečovat tyto požadavky:

— nepřetržité sledování všech silničních přesunů a železničních přeprav,

— operativní změny v plánu tak, aby do jedné hodiny po vydání rozhodnutí byla činěna na komunikacích opatření k zabezpečení změny a do dvou hodin byl vyrozuměn příslušný velitel

přepravy anebo proudu, cestou orgánů vojenské dopravy,

— nepřetržitost vlivu operačního velení na chod dopravy metodou centralismu s potřebnou pravomocí krajského orgánu vojenské dopravy,

— zrychlení plánovací činnosti, aby již v operačních rozkazech podřízeným byly obsaženy hlavní dopravní údaje,

— možnost rychlého zpracování přehledu o dopravní situaci zvláště s ohledem na stav radiační situace a účinky ZHN.

Tyto úkoly mohou být splněny za těchto předpokladů:

1. Vytvořením sítě dispečerských stanovišť řízení dopravy, a to u MNO, v operačním týlu a na stupni kraj.

2. Zabezpečením neselehávajícího spojení mezi těmito stanovišti.

3. Organizováním takové pořádkové služby na silnicích, která by zabezpečovala plynulý pohyb vojsk, řízený z jednoho centra.

4. Vytvořením možnosti přímého, co nejkratšího styku mezi všemi orgány, podílejícími se na dopravě, maximálním vymýcením součinnostiho jednání.

5. Orgány vojenské dopravy musí mít řídicí pravomoc vůči silám a prostředkům civilních resortů v době, kdy jsou tyto využívány pro zabezpečení vojenských přeprav a přesunů.

Rozhodujícím orgánem v řízení a sledování dopravy na území státu musí být v počátečním období války dispečerské stanoviště MNO, které řídí krajská dispečerská stanoviště a je v nepřetržitém styku s dispečerským stanovištěm vyššího operačního svazu. Musí být vybaveno spolehlivým spojením na uvedená stanoviště i k těm resortům státní správy, které se podílejí na zabezpečení dopravy.

Hlavní úkoly dispečerského stanoviště na různých stupních:

— přijímat hlášení o pohybu přeprav a přesunu s cílem udržovat neu-

stále živý přehled o místech, kde se sledované přepravy a přesuny nacházejí,

- vést přehled o sjízdnosti komunikací podle podkladů, podávaných technickými dopravními složkami,

- předávat zprávy a rozkazy velitelům přeprav a přesunů, zejména při změnách v plánu,

- zpracovat situační hlášení o přepravách a přesunech,

- ovlivňovat práci technických složek vojenské dopravy při stanovení úkolů pro obnovu,

- operativně řídit všechny přepravy a přesuny podle plánu a provádět v něm změny v souladu s rozhodnutím operačního velení.

Dispečerské stanoviště pracuje nepřetržitě ve směnách a je obsazeno funkcionáři vojenské dopravy a styčnými důstojníky operačního velení.

Dispečerské stanoviště MNO předhlašuje všechny přepravy a přesuny dispečerskému stanovišti vyššího operačního svazu nejpozději 2 hodiny před předpokládaným vstupem do operačního týlu, nejdříve při vstupu do posledního kraje na cestě k operačnímu týlu. Zároveň oznamuje změny v plánu, které vyplývají z požadavků operačního velitele nebo z činnosti nepřítele.

Abyste nedocházelo ke kolizím v plánování a při realizaci přeprav a přesunů je třeba, aby obě tato dispečerská stanoviště se navzájem informovala o všech plánovaných a uskutečněných přepravách od zadní hranice operačního týlu, až po poslední regulační čáru na státním území.

Krajská dispečerská stanoviště zabezpečují úkoly dispečerského stanoviště MNO a v případě, že se nacházejí v operačním týlu i úkoly dispečerského stanoviště vyššího operačního svazu. Centrálně plánované přepravy a přesuny kloubí s přepravami a přesuny plá-

novanými a uskutečněnými v rámci kraje. K přímému výkonu služby mají k dispozici teritoriální silniční pořádkové orgány vojenské dopravy a výkonné orgány vojenské železniční dopravy (kontrolní pořádkové stanoviště, pohyblivé skupiny řízení silničního provozu, vojenské správce železničních stanic).

Na dobu, nutnou k zajištění vojenských přeprav, jim musí být dány do operativní podřízenosti i civilní orgány pro provoz a obnovu komunikací tak, aby měly vliv na jejich nasazení a činnost. Bude výhodné, aby velitel přesunujícího se útvaru (svazku) byl v těsné součinnosti s náčelníkem krajské správy vojenské dopravy (KSVD), jehož obvodem probíhá přesun a v době přesunu si vyslal k němu svého styčného důstojníka.

Organizace vojenské dopravy

Organizace orgánů vojenské dopravy na všech stupních musí zabezpečovat tyto hlavní úkoly:

- řízení přeprav a přesunů podle dopravního plánu a operativní změny podle vzniklé situace,

- plánování a zabezpečení dalších přeprav a přesunů vzniklých během realizace dopravního plánu, nebo po ukončení přeprav a přesunů podle dopravního plánu,

- sledování průběhu vojenských přeprav a přesunů,

- přímý styk s operačním velením a materiálními hospodáři, součinnost se štáby přesunovaných vojsk a se všemi složkami civilních resortů, které se podílejí na zabezpečení vojenských přeprav a přesunů,

- řízení obnovy a technického příkrytí komunikací,

- sledování radiační, chemické a biologické situace a vyhodnocení jejich vlivu na vojenskou dopravu,

— přímé řízení podřízených orgánů vojenské dopravy.

Správa vojenské dopravy MNO všestranně zabezpečuje železniční, silniční a vodní dopravu na území státu vojenskými silami a prostředky i s využitím sil a prostředků připravovaných jednotlivými civilními resorty pro potřeby ozbrojených sil.

Úkoly správy vojenské dopravy MNO, jako řídicího vojenského dopravního orgánu na území státu, zabezpečují teritoriální orgány vojenské dopravy. Dosavadní organizace, která byla přizpůsobena jen organizační struktuře železničních orgánů resortu ministerstva dopravy, nezabezpečovala komplexně jednotné řízení vojenské dopravy v kraji a proto byly uskutečněny změny v organizaci a vytvořeny krajské správy vojenské dopravy, které všestranně zabezpečují v příslušném obvodu kraje železniční, silniční a vodní dopravu a současně organizují a řídí využití sil a prostředků připravovaných v národním hospodářství. Je pochopitelné, že v těchto otázkách se řídí pokyny příslušných komisí obrany při územních orgánech strany. K plnění úkolů musí mít tyto výkonné orgány pro železniční a silniční dopravu:

— silniční pořádkový útvar, který dočasně rozvinuje svůj rajón v obvodu kraje,

— stabilní kontrolní pořádkové stanoviště pro sledování průběhu přesunů, řízení jejich jízdy podle okamžité situace a zprostředkování styku operačního velitele s přesunujícími se proudy.

— pohyblivé skupiny řízení silničního provozu, které náčelník KSVD vysílá podle potřeby k řešení vzniklých kolizí a řízení činnosti kontrolních a pořádkových stanovišť,

— vojenské správy železničních sta-

nic a prostoru (nakládací, vykládací a překládací),

— automobilní jednotky pro náhradní přepravu v místech přerušení železničního provozu,

— síly a prostředky pro průzkum komunikační sítě svého obvodu.

Jednotný systém organizace a řízení vojenské dopravy na území státu musí zabezpečovat využití všech sil a prostředků, které jsou v kraji k dispozici. Proto náčelník krajské správy vojenské dopravy zajišťuje ke splnění úkolů vojenské silniční dopravy spolupráci s orgány ministerstva vnitra — veřejné bezpečnosti, technickými silami a prostředky odboru dopravy krajských národních výborů a v etapní službě i ostatních odvětví národ. hospodářství v kraji. Ke splnění úkolů vojenské železniční dopravy zajišťuje přepravu provozních a obnovovacích sil a prostředků správ drah a provozních oddílů svého obvodu.

Základním předpokladem úspěšného splnění dopravních úkolů je důkladná znalost příslušných předpisů a směrnic pro organizaci a řízení silničního provozu a příslušných předpisů pro vojenskou železniční dopravu všemi přesunujícími se a přepravovanými útvary. Rovněž výcvik vojsk v dlouhých přesunech při překonávání rozsáhlých zamořených prostorů a v přepravě po železnici je nezbytnou součástí úsilí o dosažení vysoké bojové pohotovosti vojsk.

Obnova komunikací

Hromadný úder nepřítelů jadernými a ostatními zbraněmi hromadného ničení vytvoří podle reálného předpokladu velmi složitou situaci na komunikační síti státního území, která bude během několika hodin po úderu charakterizována

— mnohonásobným přerušením souvislých železničních a silničních tahů,

— vytvořením systematického pásma přerušení komunikací napříč státního území a

— rozsáhlou, komplikovanou situací radiačního zamoření.

Při přerušení souvislých železničních tahů, způsobeném úderem, které se přímo nebo nepřímo projeví na sjízdnosti železnice, organizují se v zásadě dvojí opatření. Především se operativně řeší železniční přepravy odklonem nebo objezdy, zpravidla s využitím podstatně méně výkonných železnic. Využití odklonů nebo objездů je obvykle spojeno s nutností obtížných organizačně dopravních opatření. Provoz při kombinování hlavních a odklonových tratí vyžaduje řešit přesuny lokomotiv, železničních zaměstnanců a jiných provozně technických prostředků, protože se většinou využívá tratí s méně vhodnými technickými parametry, je třeba nového řazení a dělení vlakových souprav. U elektrifikovaných železničních tratí navíc přistupují komplikace s přechodem na náhradní trakci parní nebo motorovou.

Zároveň s těmito organizačně technickými opatřeními přistupuje se k obnově průjezdu po původním tahu, pokud to následky napadení dovolují (s ohledem na radiační situaci, rozsah obnovovacích prací apod.).

Poněkud odlišná situace po jednotlivých úderech vznikne na silnicích. Protože silniční síť je podstatně hustší než síť železniční a poskytuje mnohem větší operativnost manévru v přepravě proudů, nebude v převážné většině případů nutná rychlá obnova provozu po původní silnici. Pro řešení takové situace se zpravidla vystačí se zabezpečením objížděk napadených míst.

Vytvoření pásma přerušení všech železnic napříč státního území je pro nepřítele velmi výhodné a lze s určitostí počítat, že se o takové napadení pokusí.

Zdaří-li se takový záměr nepřítele, znamená to, že po dobu, než budou obnovovací síly s to zabezpečit průjezd alespoň po jediném tahu, zastaví se plynulé přepravní proudy na železnici. Železniční síť v takovém případě se rozdělí na dvě části a zároveň s tím i síly pro účelný dopravní manévr na území státu jako celku. Při vhodně volené soustavě úderů a to nejen z hlediska místa, ale i času, může nastat v jedné části kritický nedostatek těchto prostředků, což může ještě znásobit přepravní potíže i v té části železniční sítě, která zasažena nebyla.

Bude tedy i v tom případě snahou zabezpečit co nejdříve průjezdnost alespoň po jednom tahu.

Za těchto okolností musíme zpravidla přistoupit k organizování kombinovaných přeprav vytvořením dočasných překládacích prostorů.

Naproti tomu přerušení silniční sítě v celé šíři státního území je nepravděpodobné a v specifických podmínkách našeho státu prakticky sotva možné. Přesto vytvářením takové soustavné přehrady může vzniknout i na silniční síti komplikovaná situace, zejména bude-li přehrada úderů ze strany protivníka položena do vhodného pásma s řidší silniční sítí a především tam, kde silniční komunikace překračují větší vodní toky. V takovém případě je třeba vynaložit úsilí na účelný manévr v přesunech, vytváření nových dočasných směrů určených automobilních silnic (při čemž v některém případě může přeložení jedné osy ovlivnit i směřování několika dalších) a podle okolností na budování náhradních přemostění příčných vodních toků. Také zřizování dočasných překládacích prostorů systémem železnice — silnice — železnice, ovlivní ještě nepříznivější situaci, vzniklou po účincích úderů na silnicích, s ohledem na další zatěžování oslabené silniční sítě.

Ve velkém měřítku by mohlo dojít k porušení a zaplavení komunikací, především silnic a mostů porušením přehrad. Proto je nutné, aby orgány vojenské dopravy sledovaly úroveň hladiny vodních přehrad a včas zabezpečovaly snížování.

Po hromadném úderu vytvoří se na komunikacích složitá nepříznivá situace radiačního zamoření, která podstatně ovlivní jednak průběh přeprav po sjízdných komunikacích, jednak průběh obnovovacích prací.

K vyhodnocení a rozpracování důsledků radiační situace na komunikace nepostačí základní přehled o radiační situaci na území státu, který bude centrálně vydáván péčí radiační hlásné služby v pravidelných časových intervalech. Z hlediska zájmu orgánů vojenské dopravy je třeba dalšího specifického vyhodnocování, z něhož musí být patrné

- maximální zamoření, tj. rozsah stanovený izočarami vypadávání,

- dílčí situace k různým časovým údajům, odpovídajícím momentálnímu pohybu vojenských převozu, transportů a obnovovacích jednotek.

Tyto úkoly vyžadují samostatného řešení odborné složky vojenské dopravy na úrovni MNO a kraje.

Proto předním úkolem orgánů vojenské dopravy a obnovovací služby je

- soustavně sledovat vliv úderů na sjízdnost železničních tratí a silnic,

- sledovat a vyhodnocovat účinky radiačního zamoření na dopravní situaci, možnosti obnovy a silničních objížděk,

- účelně obnovovat průjezdy po souvislých železničních tazích, případně zřizovat náhradní přemostění.

Dosavadní zkušenosti ukazují, že narušení železničního provozu bude poměrně rozsáhlé. Odstranění těchto následků systematickou obnovou zniče-

ných nebo poškozených železničních uzlů, stanic objektů je řešením, které je pro dopravní potřeby v počátečním období války neúnosné. Znamenalo by totiž přílišné rozptylování sil a prostředků na všechny úkoly obnovy železnic, což by mělo nutně za následek podstatné prodlužování lhůt obnovy a mnohdy by vedlo i k nesplnění řady obnovovacích úkolů s ohledem na počet obnovovacích sil a prostředků, které jsou k dispozici.

Z těchto důvodů budeme při odstraňování následků napadení na železnicích zachovávat tato kritéria:

1. Stanovit pořadí obnovy jednotlivých napadených železničních objektů, přitom přihlídnout k přednostnímu obnovení průjezdu na ucelených tazích a to opět v pořadí ovlivněném především zájmy okamžité i perspektivní situace ve vojenské dopravě; zejména při přehrazení železniční sítě volit přednostně obnovu takových objektů, jejichž pravděpodobná lhůta obnovy bude minimální.

2. Dočasně nepřístupovat k obnově těch objektů, které z důvodů vysokého radiačního zamoření terénu a velkého objemu prací, budou mít dlouhé obnovovací lhůty a navázat tak na dlouhou dobu obnovovací jednotky, jichž může být použito jinde s větším efektem; pořadí obnovy těchto objektů stanovit podle situace.

3. Obnovovací práce na konkrétním objektu zásadně organizovat ve dvou fázích, nejprve zabezpečit obnovu průjezdu provizorním způsobem s maximálními technickými úlevami, teprve po zabezpečení improvizovaného průjezdu rozvinout další obnovovací práce.

Je zřejmé, že zejména 1. a 2. kritérium nelze řešit z lokálního pohledu orgánů v kraji a že musí být včas ovlivněno centrálním rozhodnutím. Proto v počátečním období války je ne-

zbytná nepřetržitá součinnost příslušných orgánů MNO a ministerstva dopravy. K zabezpečení této součinnosti musí být pravidlem trvalá účast styčného orgánu vojenské dopravy přímo na pracovišti železniční obnovovací služby ministerstva dopravy, který musí mít pro splnění zmíněných úkolů zabezpečeno dobré spojení se správou vojenské dopravy MNO. Analogické opatření je pak podmínkou správného proniknutí a sladění úkolů i na stupni správy dráhy.

Centrální rozhodnutí i dílčí ovlivnění způsobu odstraňování následků na jednotlivých napadených objektech předpokládá předběžně vyhodnotit účinky, stanovit pravděpodobný objem obnovovacích prací, obnovovacích sil a stanovit pravděpodobné lhůty obnovy. Po průzkumu a získání konkrétních údajů se pak výsledky předběžného vyhodnocení upřesňují.

Po hromadném úderu nepřítele bude naší prvořadou snahou zachovat provozuschopnost hlavních železničních směrů. Při úplném přerušení všech směrů musíme organizovat tzv. **dočasné překládací prostory**. Dočasný překládací prostor (DPP) je třeba chápat jako souhrn organizačně technických opatření, zaměřených k zabezpečení plynulého přísunu vojsk a materiálu na přerušovaných zájmových železničních směrech při využití jiného druhu nebo způsobu přepravy, umožňujícího objezd překážky a přeložení do železničních úprav za překážkou.

S aktivováním DPP je třeba počítat jen v krajním případě, když se nepřítelem podaří dlouhodobě vyřadit zájmové železniční směry do té míry, že znemožní odklon ložených vlaků.

K upřesnění významu organizace a technického zabezpečení daného DPP je třeba uvažovat tyto hlavní zásady:

1. Se vzdáleností DPP od čáry do-

tyky vzrůstá i jeho význam, neboť se tím zmenšuje možnost plně nahradit masovost železniční dopravy jiným druhem dopravy, nebo operační přepravy (zejména pásové techniky) po vlastní ose. S postupem obnovy železnic za vojsky však bude vzrůstat význam i těch DPP, které jsou ve výchozí situaci v blízkosti čáry dotyku.

2. Pravděpodobná doba přerušení železničních směrů je dalším závažným podkladem pro rozhodnutí o zřízení DPP a to nejen z hlediska vojenských, ale i národohospodářských přeprav.

3. Skutečné možnosti prostředků, určených pro náhradní druh dopravy, kapacita překládkových jednotek a míst — to vše vyvolá nutnost stanovit objem, druh materiálu a pořadí překládky.

4. Druh překážky, vzdálenost překládkových stanic a možnosti objezdu náhradním druhem dopravy budou určující pro rozlehlost DPP.

5. Při stanovení pořadí překládky se musí brát v úvahu, kterého materiálu se u vojsk nedostává (naplněnost a předzásobení skladů před překážkou).

Pro náhradní přepravu je třeba využít těch automobilních dopravních prostředků, které jsou v příslušném kraji k dispozici. Velmi obtížným problémem bude náhradní přeprava PHM.

Při posuzování vztahů orgánů vojenské dopravy k radiační hlásné službě na území státu je nutné vycházet ze zásady, že tyto orgány musí být přednostně v každé situaci a nepřetržitě informovány o radiační situaci na komunikacích. Všechny cíle radiační hlásné služby a výsledky její činnosti jsou důležitým podkladem pro orgány vojenské dopravy k zabezpečení dopravního manévru na komunikacích území státu a k informování přepravovaných vojsk o radiační situaci.

DOČASNÉ PŘEKLÁDKOVÉ PROSTORY

Podplukovník Vlastimil Lidický, podplukovník inž. Josef Madaj

Železniční doprava má proti jiným druhům dopravy své značné přednosti, ale i některé nevýhody, se kterými musíme počítat. Největší nevýhodou je její poměrně snadná zranitelnost a možnost snadného a dlouhodobého přerušení.

Očekáváme, že cílem nepřátelských jaderných úderů budou především takové železniční uzly a objekty na hlavních železničních směrech, jejichž obnova si vyžádá co nejvíce času a které nelze jednoduchým odklonem železničního směru snadno obejít.

I přes tyto nevýhody bude železniční doprava nadále jedním z hlavních druhů dopravy na teritoriu.

V období zvýšeného napětí a v prvních dnech počátečního období války bude železniční doprava na teritoriu po straně vojenské využívána především k přepravě mobilizačních doplňků osob a materiálu, k vývozu materiálu a techniky do prostorů předpokládané činnosti vojsk a k rozptýlení zásob. V průběhu války pak bude sloužit k operačním přepravám vojsk a přepravám zásob a materiálu do frontových skladů a v některých případech i dále.

Zvláštní pozornost z vojenských operačních přeprav a přeprav materiálu na teritoriu si zasluhuje přeprava ve směru ze zázemí na válčiště. Bojující vojska bude třeba neustále a plynule zásobovat novou (nově vyrobenou nebo opravenou) technikou a vším materiálem potřebným k úspěšné bojové činnosti. Zvláště plynulé a nepřetržité zásobování bojujících vojsk municí a PHM je v soudobých podmínkách důležité.

Na druhé straně vystupují do popředí otázky nutného odsunu raněných, poškozené techniky, obalů a kořisti všech druhů z prostoru bojové činnosti do zázemí.

Jak přepravit tato množství vojsk, materiálu, bojové techniky a raněných (at již směrem k frontě, nebo do hloubky teritoria) přes místo, kde je železniční směr dočasně přerušen úderem nepřítele?

Jak zabezpečit, aby železniční přeprava na tomto hlavním směru mohla i přes její přerušení dále pokračovat?

Přepravu materiálu všech druhů a bojových prostředků přes přerušené místo

na železničním směru zabezpečíme pouze jeho překládkou. To znamená, že přepravovaný materiál musíme před přerušeným místem vyložit ze železničních vozů na silniční dopravní prostředky, na nich jej přepravit za přerušené místo po ose, kde jej znovu naložit na železniční soupravy a pak pokračovat v další přepravě po železnici.

Vzhledem k tomu, že nepřítel se bude snažit narušit železniční dopravu především na našich hlavních, zájmových a nejvýkonnějších železničních směrech, nebude možné překládat takové množství různorodého materiálu pouze na jednom místě. Bude zapotřebí jej vykládat současně na několika místech před přerušením železniční tratě, přepravovat jej silničními dopravními prostředky po několika osách (překládkových směrech) a opět jej nakládat za přerušeným místem v několika železničních stanicích. Jde o **organizaci a vytváření dočasných překládkových prostorů.**

Zřizování dočasných překládkových prostorů je v soudobých podmínkách války objektivní potřeba ať již na válčišti, nebo na teritoriu. Organizace a zřizování dočasných překládkových prostorů na teritoriu bude značně obtížnější než na válčišti, neboť tento úkol vyžaduje určité množství sil a prostředků, kterých bude na teritoriu nedostatek. Při vyčleňování sil a prostředků se proto bude muset orgán teritoriálního velení, který dočasný překládkový prostor zřizuje, opírat též o možnosti, síly a prostředky mimovojenských složek, především územních orgánů v jednotlivých krajích.

Co je to tedy dočasný překládkový prostor?

Pod pojmem dočasný překládkový prostor rozumíme **komplex všech prvků a přijatých organizačních technických opatření příslušného stupně velení na teritoriu k zabezpečení plynulého pokračování dopravy na nepřítelům dočasně přerušeném, některém z hlavních zájmových železničních směrů teritoria.**

V několika zaměstnáních jsme řešili tematiku spojenou s otázkami řízení a zabezpečení nepřetržitosti dopravy na teritoriu. Chceme proto seznámit čtenáře

s některými našimi výsledky, závěry a způsoby řešení těchto složitých situací. Chceme uvést i některé dosud nedořešené otázky s cílem pomoci tak v jejich brzkém a účelném vyřešení.

Dočasný překládkový prostor na teritoriu organizuje na základě rozkazu nadřízeného, nebo po zhodnocení celkové dopravní situace na teritoriu velitelství příslušného vojenského okruhu. Velení okruhu je v tomto případě nejvyšší orgán, který je schopen tato opatření realizovat a úplně vyřešit. Jeho úrovní odpovídají stupně územních orgánů strany a vlády a krajských orgánů strany, se kterými velení VO udržuje stálou a úzkou součinnost. Ve většině případů totiž potřeba organizace a vytvoření dočasných překládkových prostorů přesahuje jak prostorově, tak i možnostmi zabezpečení silami a prostředky rámec jednoho kraje. Jeho vytvoření řeší nejčastěji orgány dvou, někdy i tří i více krajů. Hlavním úkolem vojenského okruhu je **sjednotit úsilí všech složek řídit práce spojené se zřízením a činností dočasných překládkových prostorů a sládit činnost vyčleněných vojenských sil a prostředků zúčastněných krajů.**

Při rozhodnutí o organizaci a vytvoření dočasných překládkových prostorů musí velení okruhu brát v úvahu:

- celkovou dopravní situaci na teritoriu,
- jak nepřítel svou činností ovlivňuje dopravu na teritoriu a jakou jeho činnost (do kterých prostorů) je možno předvídat,
- všestranné podmínky pro obnovu plynulosti železniční dopravy,
- potřebu sil a prostředků a jejich možnosti ke zřízení dočasných překládkových prostorů,
- zda kapacita dočasných překládkových prostorů bude plně odpovídat kapacitě přepravy po železnici jak co do množství, tak i druhu přepravovaného materiálu,
- s kým je třeba úzká součinnost, v kterých otázkách a jaké síly a prostředky může součinností složka poskytnout.

Organizace a vytvoření dočasných překládkových prostorů na teritoriu není záležitostí jen čistě vojenskou. Zde nachází plné uplatnění **zásada všelidové obrany státu a jeho zřízení.**

Na organizaci a vytváření dočasných překládkových prostorů se budou v úzké součinnosti s velením okruhu podílet především tyto orgány strany a státu:

- komise obrany při krajských (okresních) výborech KSČ (KSS),
- krajský (okresní) národní výbor a jeho správa dopravy,
- branné složky a orgány na území příslušných krajů.

Velení okruhu bude organizovat a vytvářet dočasné překládkové prostory jak vlastními silami a prostředky, tak i prostředky, které pro splnění tohoto úkolu vyčlení nadřízený orgán velení.

V tomto případě dojde k plnému uplatnění vzájemné informovanosti a co nejužšího styku nadřízeného s podřízeným.

Nadřízený (MNO) bude muset realizovat požadavky velení okruhu v součinnosti s řadou dalších celostátních orgánů (ÚV KSČ, ministerstvo dopravy, průmyslu apod.). Velení okruhu pak bude velet vykonavatelům přímo, řídit a organizovat součinnost příslušných krajských vojenských správ (KVS), komisí obrany, krajských správ vojenské dopravy (KSVD) a krajských vojenských stavebních a ubytovacích správ (KVUSS) s určeným náčelníkem dočasných překládkových prostorů.

Vzájemnou podřízenost a součinnost všech orgánů a složek zúčastněných při organizaci a vytváření dočasných překládkových prostorů uvádí **příloha 1.**

Dočasný překládkový prostor bude ve své organizační struktuře zahrnovat tyto prvky:

1. Orgány velení a řízení prací

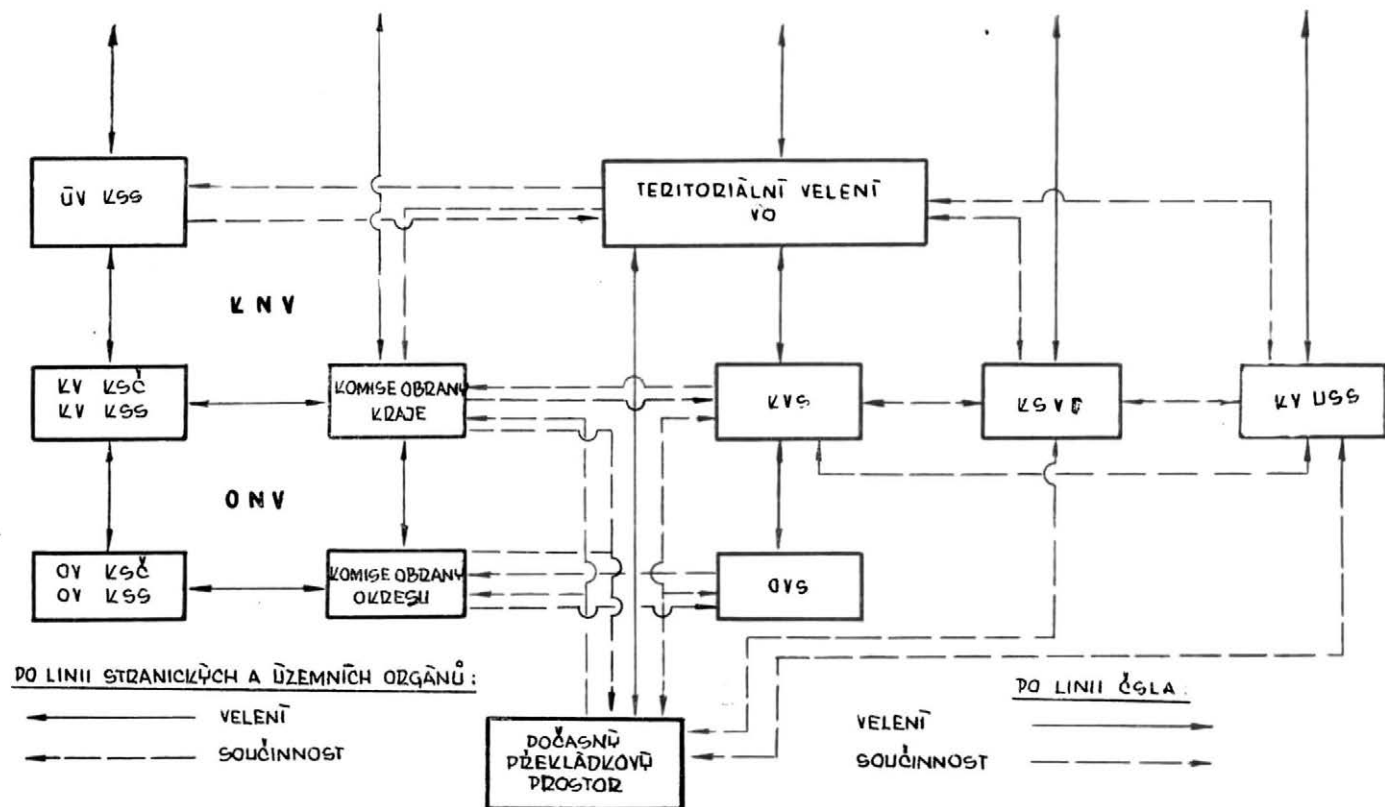
- správu dočasných překládkových prostorů v čele s náčelníkem.

2. Vykládací prostor

- vojenský správce vykládacího prostoru,
- 1 až 4 (někdy i více) vykládací železniční stanice s vojenskými správci,
- 1 až 2 záložní vykládací železniční stanice,
- odpovídající počet prostorů shromáždění u každé vykládací železniční stanice,
- odpovídající počet pracovních skupin na každé vykládací železniční stanici pro vykládku z železničních vagonů na silniční dopravní prostředky, vyba-vené mechanizačními prostředky.

SCHEMA VELENÍ A SOUČINNOSTI

PŘI ORGANIZACI DOČASNĚHO PŘEKLÁDKOVÉHO PROSTORU

3. Nakládací prostor

— obdobně jako u vykládacího prostoru ve smyslu zabezpečení překládky ze silničních dopravních prostředků na železniční vozy.

4. Překládkové směry

— 1 až 5 podle komunikačních možností v prostoru, různorodosti překládaného materiálu a počtu železničních stanic,

— odpovídající počet výjezů PHM pro každý překládkový směr,

— odpovídající počet míst technického ošetření vozidel (pojízdné dílny) pro každý překládkový směr,

— jednotky pro úpravu a údržbu komunikací.

5. Dopravní jednotky

— jednotky silniční dopravy s nákladními vozidly,

— prapor pctrubní dopravy pro překládku PHM (je-li přidělen).

6. Jednotky zabezpečení

— protiletadlový útvar (jednotka), je-li přidělen,

— spojovací jednotky,

— pořádková jednotka,

— jednotka střežení a ochrany,

— obvaziště,

— jednotky zabezpečení proviantem, — dopravní jednotka pro zabezpečení PHM.

Je-li nařízeno organizovat překládku raněných, pak v sestavě dočasného překládkového prostoru bude podle řešení mimo jiné též CHPPN, odsunová sběrna a jednotka zdravotnických dopravních prostředků (autobusy).

Podle kapacity jednotlivých přepravních směrů a podle předběžného vyhodnocení železničních stanic a jejich vybavení, může mít dočasný překládkový prostor za jeden pracovní den (24 hodin) tuto průměrnou kapacitu:

— cca 3500 tun munice a ostatního vojenského materiálu — asi 7 vlaků,

— cca 2400 tun (3000 m³) PHM — asi 5 vlaků,

— cca 1000 až 1200 raněných, tj. 1 až 2 SZV (soupravy zdravotnických vlaků nebo improvizované zdravotnické vlaky), jejich překládku a odsun po železnici do hospitalizačních zařízení v zázemí,

— překládku těžké, bojové a pásové techniky — cca 1–2 vlaky.

Kapacita dočasného překládkového

prostoru je dána místními podmínkami a je přímo závislá na:

— kapacitě vykládacích a nakládacích železničních stanic a jejich vybavení mechanizačními prostředky,

— organizaci a řízení pořádkových prací,

— počtu a kvalitě jednotlivých překládkových směrů,

— počtu, schopnostech a výkonu přidělených pracovních skupin a dopravních prostředků.

Vytváření dočasných překládkových prostorů na teritoriu bylo v minulých letech předmětem několika zaměstnání. Pro názornost a komplexnost řešení tohoto úkolu uvádíme jako příklad situaci z jedné válečné hry.

Organizaci a zřízení dočasného překládkového prostoru jsme řešili v této situaci:

Vlastní vojska úspěšně rozvíjela operaci směrem západním i přes houževnatý odpor nepřítele. Nepřítel dosud působil na prostor teritoria svými raketovými jadernými prostředky operačního dosahu a letectvem. Jeho činnost byla zaměřena především na zmobilizovanou vojska v prostorech soustředění, na vojska na přesunu územím k frontě, na důležitá politická, hospodářská a dopravní centra s cílem narušit úkoly teritoria a zdržet přísun čerstvých vojsk, záloh a materiálu na frontu.

V 6.00 14. 3. byl pozemním jaderným úderem nepřítele o mohutnosti 50 kt zničen důležitý železniční uzel DOBRÁ n/L, čímž byl na dlouhou dobu přerušen nejvýkonnější železniční směr východ — západ. Podle vyhodnocení celkové situace v místě úderu mohli by být provoz na tomto výkonném železničním směru po odstranění následků napadení zahájen až po 12–15 dnech.

Velitel vojenského okruhu na základě úkolu od nadřízeného přijal toto rozhodnutí:

— organizovat a zřídit z vlastních sil a prostředků a z prostředků vyčleněných pro tento úkol nadřízeným **dočasný překládkový prostor DOBRÁ n/L** s výkonností odpovídající dosavadní výkonnosti přerušeno železničního směru,

— nedostávající se síly a prostředky vyžádat od nadřízeného velitele a od součinnostních branných složek státu cestou příslušných komisí obrany.

Na základě rozhodnutí velitele, zhodnocení celkové situace a upřesnění úkolu přistoupil štáb k jeho realizaci. Tyto úkoly plnilo především **operační oddělení** a oddělení dopravy týlu VO v úzké součinnosti s ostatními zainteresovanými složkami velitelství VO. Otázky součinnosti s komisemi obrany příslušných krajů, nebo i s hlavními územními stranickými a vládními orgány a nutné požadavky **projednávali hlavní funkcionáři velení VO osobně**, již vzhledem k tomu, že jsme dočasný překládkový prostor organizovali na rozhraní dvou krajů. Úkoly na krajské vojenské správy a požadavky na ostatní krajské vojenské orgány (KSVD, KVUSS) přenášely odborné složky velitelství VO za souhlasu odborných složek nadřízeného štábu.

Požadavky nadřízenému na nedostávající se prostředky předkládali jsme šifrovkami anebo prostřednictvím směrového důstojníka, který byl neustále ve styku s operačním oddělením VO. **Tím byla také zabezpečena informovanost nadřízeného o postupu prací a včasná reakce nadřízeného na vzniklé potřeby**, požadavky a případnou pomoc.

Jednotlivé prvky dočasného překládkového prostoru jsme volili jak uvádí **příloha 2**.

Podle cvičného souhrnného plánu dopravy **bylo nutné přepravovat na tomto železničním směru průměrně za jeden den:**

- a) **ve směru východ-západ (k frontě):**
 - PHM 3—5 vlaků,
 - munice 4—5 vlaků,
 - ostatního materiálu 2—3 vlaky.

Kromě toho jednorázově přepravit:

- těžkou pásovou techniku jedné železniční brigády — 2 vlaky,
- jeden motostřelecký pluk s bojovou technikou a materiálem — 7 vlaků;

b) **ve směru západ-východ (od fronty do zázemí):**

- do 1000 raněných, tj. 1—2 zdravotnické vlaky (podle přísunu),
- prázdný obalový materiál a kořistní materiál s technikou 4—6 vlaků.

Podle možností, výkonnosti a vybavení jednotlivých železničních stanic a stavu silnic v dočasném překládkovém prostoru volili jsme tyto **překládkové směry:**

I. VÝROV—KOUNICE

pro překládku PHM a obalů na PHM jak silničními vozidly, tak potrubními

útvarem dopravy PHM (bude-li přidělen).

II. M. PACOV—SPÁČOV

pro překládku munice a ostatního materiálu.

III. VYSOKÁ u ML.—SLATINY

pro překládku vojsk, bojové techniky a raněných.

IV. VRANOV—LÍPA

pro překládku ostatního materiálu.

Ve vykládacím a nakládacím prostoru jsme stanovili prostory shromáždění, odkud byl regulován pohyb vozidel na překládkovém směru. Ve vykládacím a nakládacím prostoru jsme určili po dvou záložních železničních stanicích.

V dočasném překládkovém prostoru jsme vytvořili jako orgán velení „**Správu dočasného překládkového prostoru**“ v čele s náčelníkem a jeho zástupcem pro věci politické. Správa měla tyto složky: organizační skupinu, skupinu pro plánování a řízení překládky, skupinu pro údržbu a obnovení komunikací, skupinu technického zabezpečení, skupinu týlového a materiálního zabezpečení a hlavního lékaře.

V případě potřeby překládky raněných je nutné počítat i s vytvořením skupiny pro řízení překládky raněných.

Možné rozmístění, organizace a početní stavy dočasného překládkového prostoru DOBRA n/L uvádějí **přílohy 3 a 4**.

Stručná náplň práce a funkční povinnosti jednotlivých skupin správy dočasného překládkového prostoru mohou být tyto:

a) Organizační skupina

Složení: 1 důstojník pro bojové a strážní zabezpečení (náčelník skupiny), 1 důstojník pro pořádkovou a regulační službu, 1 důstojník pro zabezpečení spojení.

Skupina řeší a kontroluje úkoly pořádkové a regulační služby na jednotlivých překládkových směrech a v rájových příslušných železničních stanic. K tomu úkolu má pořádkovou četu o 4 družstvech po 1+9 osob. Skupina je plně schopna zabezpečit jedním pořádkovým družstvem jeden překládkový směr v délce do 50 km.

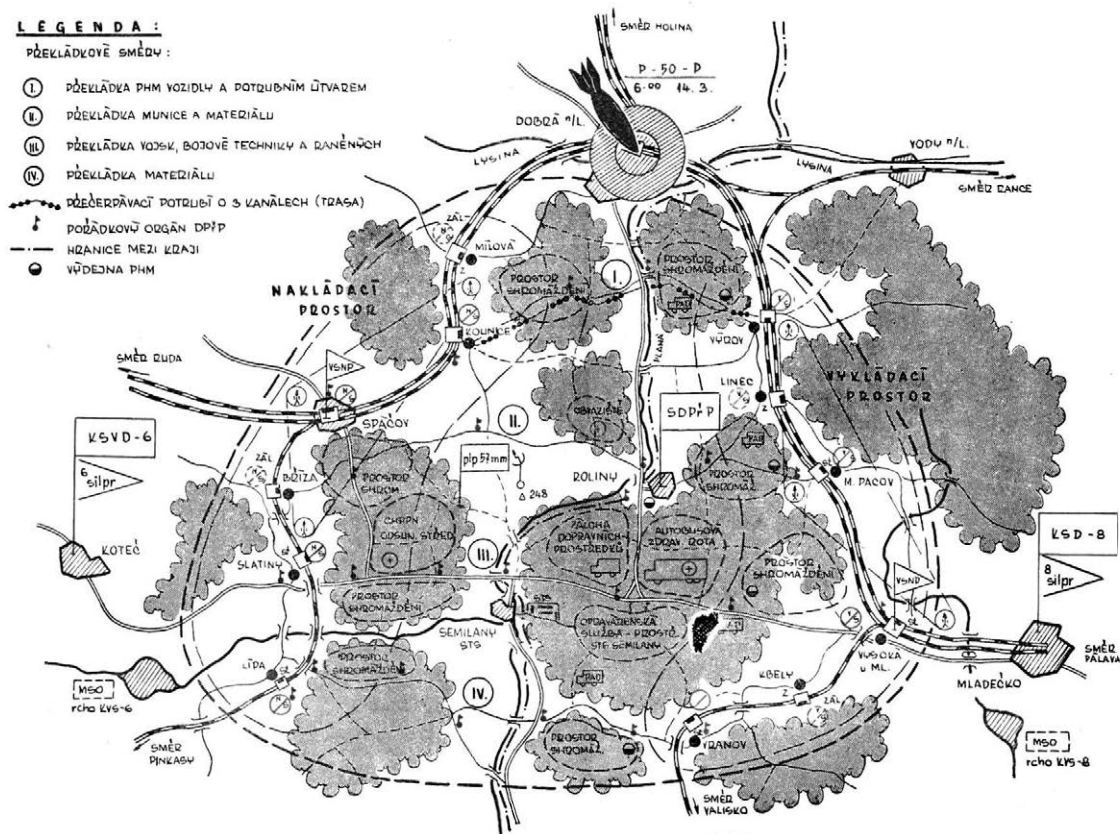
Spojení s jednotlivými prvky sestavy dočasného překládkového prostoru zabezpečuje spojovací četa (1 družstvo linkové, 1 družstvo rádiové a 1 družstvo pohyblivých pojtek). Ochrana a střežení

DOČASNÝ PŘEKLÁDKOVÝ PROSTOR DOBRÁ N/L.

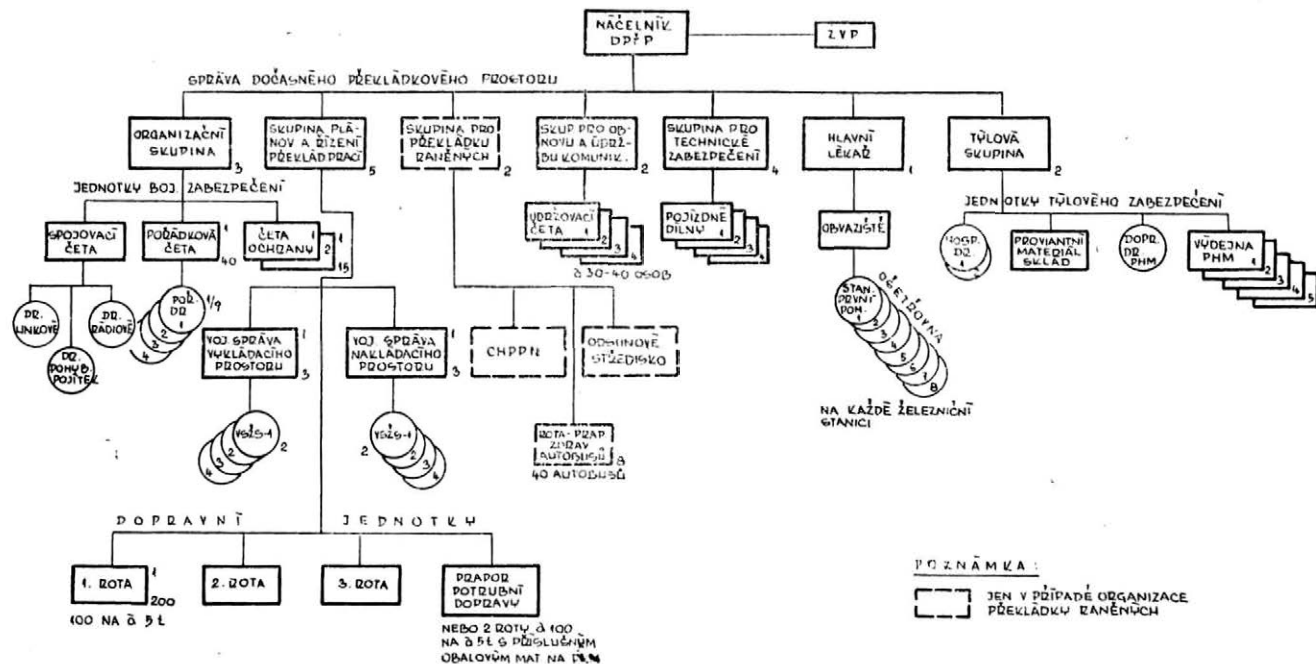
LEGENDA :

PŘEKLÁDKOVÉ SMĚDY :

- I PŘEKLÁDKA PHM VOZIDLY A POTRUBNÍM ÚTVAREM
- II PŘEKLÁDKA MUNICE A MATERIÁLŮ
- III PŘEKLÁDKA VOZK, BOJOVÉ TECHNIKY A RANĚNÝCH
- IV PŘEKLÁDKA MATERIÁLŮ
- PŘEČERPÁVACÍ POTRUBÍ O 3 KANÁLECH (TRASA)
- ~ POŘÁDKOVÝ OBČAN DPJP
- HRANICE MEZI KRAJI
- VÝDEJNA PHM

MOŽNÁ ORGANIZACE DOČASNÉHO PŘEKLÁDKOVÉHO PROSTORU DOBRÁ M/L.

TABULKA
možných počtů jednotlivých prvků dočasného překládkového prostoru DOBRÁ n/L.

Příloha 4

Poř. čís.	NÁZEV SOUČÁSTI	Osoby					Technika								Poznámka
		dů- stoj- níci.	podd. a muž- stvo	MV VB	Civilní pracov.	celkem	moto- cykly	Vozidla			PAD 2	PAD 1	PK	RM 31	
								osob.	nákl.	auto- busy					
1	Správa DPFP	21				21		1							
2	VSVP+4 VSŽVS	12				12	1								
3	VSNP+4 VSŽNS	12				12	1								
4	Spoj. četa		28			28	6	1						4	
5	Poř. četa			40		40	7								
6	Rota ochrany			35		35	3	1							
7	5 dopr. rot (100 Na)	5			1000	1005			500						*)
8	8 prac. rot (200 os)				1600	1600									*)
9	4 udrž. čety				150	150									
10	4 pojízdné dílny				60	60					4	4			
11	Obvaziště (pluk. typ)	2	17			19		2	2						
12	2 hosp. družstva		2		28	30			14				14		
13	Prov. sklad (div. typ)		3			3									
14	Družstvo dopravy PHM		10			10			10						
15	3 výjezen PHM		5			5									
16	CHPPN	12	55		20	87		2	11	1					
17	Odsunová sběrna	13	35			48		5	5						
18	Autobusová rota	1	40			41				40					
19	Celkem	78	195	75	2858	3206	18	12	542	41	4	4	14	4	

*) V případě, že bude přidělen prapor potrubní dopravy pro překládku PHM, sníží se potřeba dopravních prostředků na 3 dopravní roty a 6 pracovních rot.

Zdravotnické prostředky pro překládku raněných nutno vyžádat od nadřízeného.

Operativní úměrání a tabulka

Podplukovník Vlastimil Ludek,
podplukovník inž. Josef Madaj

překládkových pracovišť je úkolem roty ochrany (2 čety, jedna pro vykládací, druhá pro nakládací prostor). V případě potřeby a dostatku sil může být ještě vytvořena další jednotka v síle družstva až čety k doprovodu a střežení proudů dopravních vozidel na jednotlivých překládkových směrech, hlavně při překládce válečně důležitého materiálu.

Pořádková četa a rota ochrany jsou složeny z příslušníků Veřejné bezpečnosti (VB), jejichž vyčlenění pro tyto úkoly je nutné projednat s komisí obrany příslušných krajů. Do spojovací čety je výhodné začlenit jeden vrtulník Mi-4.

b) Skupina pro plánování a řízení překládky

Složení: náčelník (důstojník vojenské dopravy pro celkové řízení překládky a pro spolupráci s příslušnými KSVD), 1 důstojník pro řízení dopravních útvarů, 3 důstojníci — dispečerů.

Skupina plánuje, řídí a kontroluje překládku prostřednictvím vojenského správce vykládacího a nakládacího prostoru a vojenských správců železničních stanic. Řídí a rozděluje dopravní prostředky a pracovní síly na jednotlivé překládkové směry a dbá na jejich plné a účelné využití.

Spolupracuje s příslušnými KSVD v otázkách železničně technického zabezpečení překládky. S krajskými vojenskými správami (KVS) projednává uvolnění potřebného počtu pracovníků z řad civilního obyvatelstva.

V její podřízenosti jsou dopravní jednotky na jednotlivých překládkových směrech, popřípadě prapor potrubní dopravy PHM (je-li přidělen).

c) Skupina pro údržbu a obnovu komunikací

Složení: 1 důstojník pro údržbu a obnovu silnic (náčelník skupiny), 1 důstojník pro technické zabezpečení železničních tratí.

Skupina řeší otázky údržby a sjízdnosti silnic a cest na jednotlivých překládkových směrech. Podle počtu překládkových směrů je jí podřízen příslušný počet udržovacích čet. Úzce spolupracuje s teritoriálními orgány vojenské dopravy při vyčleňování sil a prostředků ministerstva dopravy.

d) Skupina technického zabezpečení

Má 3 až 4 důstojníky technického směru.

Organizuje opravy silniční dopravní techniky, mechanizační zařízení pro překládku a řídí veškerou činnost prostředků k opravám na jednotlivých překládkových směrech. K tomu zabezpečuje i přísun náhradních dílů a materiálu.

e) Skupina týlového a materiálního zabezpečení

Složení: 1 důstojník pro zabezpečení týlovým materiálem (náčelník skupiny), 1 důstojník pro zásobování PHM.

Skupina řídí zásobování pracovních skupin a ostatních příslušníků dočasněho překládkového prostoru proviantem a zásobování dopravních a mechanizačních prostředků PHM podle pokynů odborných složek týlu VO. Úzce spolupracuje se složkami lidosprávy. Bezprostředně řídí činnost hospodářských družstev, družstva dopravy PHM, skladu proviantu, jednotlivých výdejen PHM na překládkových směrech.

f) Hlavní lékař

Organizuje a řídí zdravotnické zabezpečení se 4 zdravotnickými instruktory a 1—2 zdravotnickými silami. Zřizuje z přidělených prostředků obzvláště plukovního typu a řídí činnost stanic první pomoci (ošetřoven) na jednotlivých železničních stanicích.

g) Skupina pro překládku raněných

Zřizuje se v případě, je-li nařízeno překládat raněné.

Má 1—2 důstojníky zdravotnické služby.

Skupina organizuje a zabezpečuje vykládku raněných, jejich převoz a naložení do zdravotnických vlakových souprav. Pro překládku a odbornou lékařskou pomoc se obvykle přiděluje jedna CHPPN, odsunová sběrna a nejméně autobusová zdravotnická rota (40 zdravotnických autobusů).

Organizace správy dočasněho překládkového prostoru vyžaduje poměrně značný počet důstojnických kádrů různých odborností. K tomu účelu nadřazený obyčejně vyčlení určitý počet kádrů z jednotlivých krajských správ vojenské dopravy (KSVD). Zbytek musí velení VO vyčlenit ze svých počtů. Bude to především náčelník dočasněho překládkového prostoru z řad příslušníků oddělení dopravy týlu VO, 1—2 příslušníci operačního oddělení, nebo oddělení bojové přípravy, příslušník okružové politické správy, spojovací oddělení VO apod. Se zřizováním dočasných překládkových prostorů na te-

ritoriu je nutné počítat předem. Proto již v míru bude účelné stanovit v mobilizačních povinnostech úkoly pro vytvoření základního jádra takového prostoru a toto popřípadě jen doplnit útvary, silami a prostředky.

Rozbor a vysvětlení některých hlavních prvků dočasného překládkového prostoru nám blíže objasní účel a funkci po stránce organizační. Dočasný překládkový prostor má dva hlavní organizační celky:

- vykládací prostor,
- nakládací prostor.

Vykládací prostor je souhrn železničních vykládacích stanic, na kterých se vykládají vojska, bojová technika a ostatní materiál ze železničních vagónů na silniční dopravní prostředky; prostorů shromáždění vozidel, nebo skupin vozidel po naložení a všech ostatních prvků bojového, technického, materiálního a zdravotnického zabezpečení.

Vojenský správce vykládacího prostoru (VSVP) je přímým představeným všem orgánům a prvkům sestavy vykládacího prostoru a podřízen přímo náčelníkovi správy dočasného překládkového prostoru. Určujeme ho na jednu z železničních stanic. Má 2—3 přidělené důstojníky a jsou mu přímo podřízeni vojenští správci jednotlivých železničních vykládacích stanic.

V našem případě jsme stanovili 4 vykládací železniční stanice. Kromě toho se určují 1—2 stanice jako záložní.

Nakládací prostor je souhrn železničních nakládacích stanic, na kterých se překládá přepravovaný materiál ze silničních dopravních prostředků opět na železniční vagóny (soupravy); prostorů shromáždění jednotlivých vozidel (skupin) před překládkou a všech stávajících prvků bojového, technického, materiálního a zdravotnického zabezpečení.

V jeho čele je **vojenský správce nakládacího prostoru (VSNP)**.

Počet nakládacích stanic je obdobný jako ve vykládacím prostoru a jejich určení je vázáno stanoveným překládkovým směrem vedoucím z rájony příslušné stanice ve vykládacím prostoru. Personální obsazení správy nakládacího prostoru a nakládacích stanic, odpovídá z hlediska úkolů a práce počtům, uvedeným pro vykládací prostor.

Rájonek železniční (vykládací či nakládací) stanice rozumíme prostor, zahrnující všechny prvky rozmístěné na železniční stanici, vytyčené cesty a pří-

stupy do určeného prostoru shromáždění a samotný prostor shromáždění. Náčrt rájony železniční nakládací stanice SLATINY — viz přílohu 5.

Síly a prostředky na jednotlivých železničních stanicích rozmístí vojenský správce železniční stanice tak, aby zabezpečil organizovanou vykládku (nebo naložení) materiálu a pohyb vozidel v rájónu železniční stanice. Železniční stanice není třeba k těmto úkolům zvláště upravovat. Bude se plně využívat všech pevných stávajících zařízení jako rampy, zpevněné plochy, budovy stanice, skladiště apod.

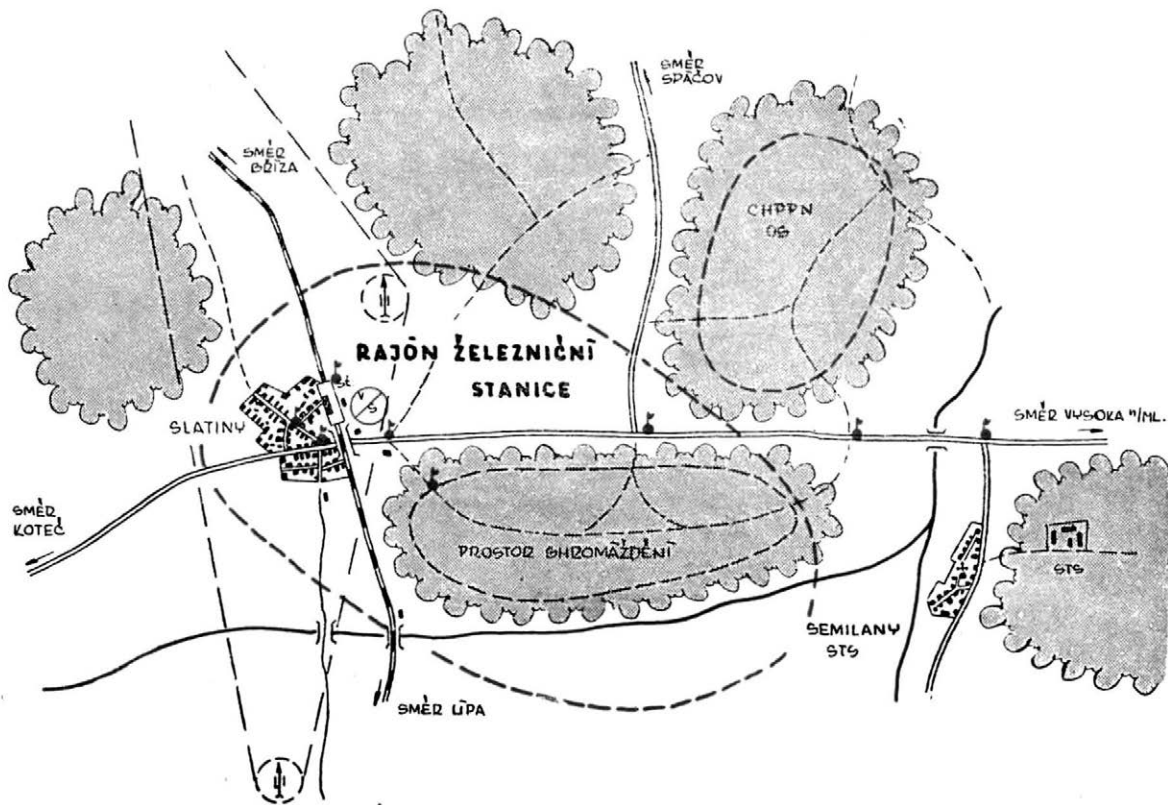
Pro překládku bojové techniky bude třeba zabezpečit nutný počet nakládacích (nájezdnic) můstků, spojovacích můstků a sochorů. Pro výstavbu výpomocných ramp je třeba vytvořit v blízkosti vykládky (nakládání) zálohu příslušného materiálu (jako kolejnice, pražce, skoby a podobně). Pro překládku těžké bojové techniky (tanků, OT, radiolokátorů apod.) bude třeba mít v záloze na železniční stanici 1—2 speciální vozy Pxx.

Pro vykládku materiálu ze železničních vozů na silniční dopravní prostředky a naopak, je třeba **soustředit na každou železniční stanici různé mechanizační prostředky**, které rozděluje správa dočasného překládkového prostoru. Tyto prostředky zajišťují příslušné komise obrany jednak z blízkých stálých vojenských závodů, skladů a zařízení, jednak z civilního sektoru.

Prostory shromáždění slouží k soustředění dopravních vozidel. U nakládacích stanic slouží k soustředění vozidel s materiálem a k jejich organizovanému odesílání do nakládací stanice k překládce. Prostory shromáždění volíme v porostlém terénu. V těchto prostorech i doplňujeme PHM ze zřízených výdejn, popřípadě na stanicích, přímo ze železničních cisteren, což však z hlediska bezpečnosti je méně výhodné.

Překládkovým směrem nazýváme silniční spoj mezi rájonek vykládací stanice a rájonek nakládací stanice. Délka překládkového směru je vzdálenost mezi prostory shromáždění u vykládací a nakládací stanice. Překládkový směr má vést pokud možno po dobrých a výkonných komunikacích a má být co nejkratší. Jeho výkonnost má odpovídat kapacitě příslušné stanice a charakteru přepravovaného materiálu. Tyto podmínky je nutno při volbě překládkových směrů plně respektovat, což se projeví v organizovanosti

NĀĢRT RAJŌNU NAKLĀDACĪ STANICE S L A T I N Y

a plynulosti plnění překládkových úkolů. Kázeň, pořádek v dopravě a tím i plynulost pohybu na překládkovém směru zabezpečujeme nutným počtem pořádkových orgánů, regulačníků a prostředků technické pomoci.

Přeprava materiálu na jednotlivých překládkových směrech vyžaduje značný počet silničních dopravních prostředků. V našem případě bylo třeba přepravit více než 3500 t materiálu na třech překládkových směrech, což si vyžádalo cca 300 5tunových vozidel. Počítáme, že dopravní rota, tj. 100 NA s nosností 5 tun, má denní výkon 1200 tun materiálu. Vzhledem k délce překládkového směru a potřebě pravidelného ošetření techniky jsme došli k závěru, že vozidla mohou na překládkových směrech denně uskutečnit 3 koloběhy.

Poněvadž překládka bude ve skutečnosti probíhat do obnovy přerušeno železničního směru nepřetržitě, tj. i po dobu několika dnů, je nutné počítat při zajišťování řidičů s jejich zdvojením.

Překládka vojsk, bojové techniky, munice a ostatního materiálu není zvláště náročná a složitá. Určité požadavky na překládku, zvláště po stránce silničních dopravních prostředků má překládka:

- těžké, pásové bojové techniky,
- pohonných hmot,
- raněných.

a) **Překládka těžké, pásové a bojové techniky:**

V podstatě jde o urychlení pohybu této techniky přes překládkový prostor a úsporu určitého počtu motohodin. Ženíjní a silniční stroje, tanky, radiolokátory a jinou těžkou pásovou techniku přepravujeme na podvalnicích. Těžkých podvalníků s nosností 50 tun je však nedostatek a jejich uvolnění ze závodů národního hospodářství nebo vojenských závodů a soustředění k překládce bude proto záviset na součinnosti velení VO s komisemi obrany. V našem případě jsme řešili uvolnění 5 kusů těchto podvalníků z prostředků teritoria a komisí obrany obou krajů. Podvalníky byly uloženy na vykládací stanici VYSOKÁ u ML. a využili jsme je k přepravě techniky ženijní brigády a motostřeleckého pluku. Pohyb techniky na těchto podvalnicích vyžaduje překládkový směr o velké výkonnosti.

b) **Překládka pohonných hmot:**

Překládka PHM není dosud účelně vyřešena. PHM lze dočasným překládkovým prostorem překládat několika způsoby, z nichž uvádíme ty nejzákladnější:

1. pomocí útvaru potrubní dopravy PHM,
2. v obalech (sudech),
3. automobilními cisternami.

ad 1. Překládka PHM pomocí útvaru potrubní dopravy PHM je v **současných podmínkách nejrychlejší a nejvýkonnější.**

V našem případě jsme řešili překládku PHM útvarem potrubní dopravy PHM, ale požadavek na jeho přidělení byl nadřazeným zamítnut. Proto jsme přikročili k překládce pomocí obalů na PHM. Požadovali jsme na nadřazeném štábu denní přísun 12000 sudů à 200 litrů do stanice KOUNICE. Poněvadž ani tento požadavek nemohl být nadřazeným splněn, došli jsme k závěru, že v našem případě nelze překládku PHM uskutečnit. Z toho vyplývá požadavek, **počítat v mobilizaci s postavením alespoň jednoho útvaru potrubní dopravy PHM pro potřeby velení VO.**

Překládka PHM útvarem potrubní dopravy PHM, je závislá mj. na těchto podmínkách:

- překládkový směr má být co nejkratší,
- trasa potrubí má vést podél stálých komunikací (silnic, žel. tratí apod.) jak z hlediska možnosti střežení, snadné údržby (přístupu k trase) tak i pro malé převýšení jednotlivých úseků trasy,
- PHM se čerpá do potrubí přímo ze železničních cisteren a po průchodu potrubím se přímo přečerpává do železničních cisteren, přistavených v nakládací stanici. Zde třeba klást důraz na organizovaný přísun prázdných cisternových vozů.

ad 2. Překládka PHM v obalech je **méně výhodná.** PHM je nutné nejprve z cisteren přečerpat do obalů (sudů), tyto přepravit do nakládacích stanic, kde je naložit na otevřené vozy, nebo znovu přečerpat do cisternových železničních vozů. Tento způsob je zdlouhavý, vyžaduje zvláštních bezpečnostních opatření a je náročný na počty pracovníků, dopravních vozidel a obalů. Proto bude používán jen ve výjimečných případech (menší množství PHM). K přečerpání a plnění obalového materiálu lze použít 10cestných přečerpávacích souprav a jiných zařízení.

ad 3. Překládka PHM automobilními cisternami uskutečňujeme jen v případě,

jde-li o menší množství PHM. Automobilových cisteren nebudeme mít nikdy dostatek, abychom jimi mohli krýt překládku takového množství, jak bylo uvedeno v našem úkolu.

Tyto způsoby překládky PHM je možno navzájem kombinovat. Dospěli jsme k závěru, který dávám k posouzení: PHM překládat speciálně upravenými podvalníky o nosnosti 50 tun. Na upravený podvalník s kolejovým polem najet celou železniční cisternou, jako celek ji přepravit na nakládací stanici, kde s ní sjet na železniční koleje. Tento způsob překládky urychlí a odpadne přečerpávání PHM. Tím však vzrůstají nároky na kvalitu překládkového směru a na zesílení silničních objektů. Bylo by též nutné zabezpečit výkonné tahače.

c) Překládka raněných

Překládka raněných je vysoce specializovaný proces, protože ranění budou potřebovat i při překládce odbornou lékařskou péči a pomoc.

Skupina pro řízení této překládky bude mít zpravidla k dispozici autobusovou zdravotnickou jednotku (v síle rota až prapor), neboť improvizovaná úprava dopravních vozidel pro převoz raněných je obtížná a neodpovídá zdravotnickým požadavkům. Autobusová zdravotnická rota může přepravit svými 40 autobusy 720 až 800 raněných jedním koloběhem.

Pro odbornou péči a pomoc přiděluje se správě dočasného překládkového prostoru obvykle jedna CHPPN nebo i odsunová sběrna.

Pro překládku raněných volíme dobrý, výkonný překládkový směr s hladkým povrchem vozovky. Pro další odvoz raněných do zázemí po železnici nutno počítat s přistavením zdravotnických vlakových souprav. Nejsou-li k dispozici, lze k těmto účelům využít i prázdné nákladní vozy, důkladně vyčištěné a dezinfikované. Horkou vodu k těmto účelům bereme přímo z lokomotivy.

Z přehledu sil a prostředků dočasného překládkového prostoru je vidět, že více než 70 % počtu osob jsou osoby z řad civilního obyvatelstva. Z toho na 80 % lze počítat řidiče a pracovní jednotky, které se bezprostředně podílejí na překládkovém procesu. Při výpočtu nutných pracovních sil je třeba brát v úvahu po-

třebu minimálně 4 osob k naložení jednoho nákladního automobilu. Při současném nakládání a vykládání 18–20 aut to činí 80–100 osob. Při práci na dvě směny jde o 200 pracovníků na jedné železniční stanici.

Na čtyřech překládkových směrech (8 železničních stanic) tato potřeba vzrůstá na 1500–1600 pracovníků. Kromě nich je třeba k údržbě překládkových směrů (silnic) cca 150 osob ministerstva dopravy, cca 60 osob pracujících na ošetřování, údržbě a opravách dopravní a mechanizační techniky a asi 25–30 zdravotnických sester.

Dočasný překládkový prostor je po stránce organizační mohutný celek. Přes 3200 osob, do 600 dopravních silničních vozidel, různé mechanizace a zařízení vyžadují i odpovídající materiální, zdravotnické a technické zabezpečení.

V materiálním zabezpečení je třeba klást důraz především na stravování osob a zásobování dopravní techniky PHM. Stravování zabezpečuje důstojník proviantní služby, který má k tomu účelu proviantní sklad divizního typu. Stravu připravuje jak ve vykládacím, tak i v nakládacím prostoru vždy jedno hospodářské družstvo.

Jeho možné složení:

- starší kuchař — velitel družstva,
- 14 kuchařů,
- 2 soupravy hospodářských výdejen,
- 7 nákladních vozidel + 7 polních kuchyní.

K zabezpečení včasného zřízení proviantního skladu je výhodné počítat s vytvořením příslušných zásob proviantu po územních celcích již v míru.

Zásobování PHM organizuje důstojník týlové skupiny pro zásobování PHM. K tomu má 1 dopravní družstvo o 10 automobilech a 5 t. Na každém překládkovém směru zřizuje se výdejna PHM se skladníkem (nejlépe v prostorech shromáždění u vykládacích stanic). **Pro zabezpečení počátečního chodu je účelné vytvořit již v míru v možných ohrožených prostorech zásoby cca 150 t NM, 20 t BA, obalového materiálu cca 70 m³ (což je něco více než předpokládaná denní spotřeba), 150 sudů a 200 l a 2000 baněk a 20 litrů.**

O zdravotnickém zabezpečení jsme se již zmínili při rozboru jednotlivých prvků dočasného překládkového prostoru.

Na technickém zabezpečení bude zá-

viset plynulost překládky na jednotlivých překládkových směrech. Technické zabezpečení organizuje technická skupina ve správě dočasného překládkového prostoru. Na každém z překládkových směrů jsme řešili umístění jedné pojezdové automobilní dílny, vybavené dvěma soupravami PAD-2 a třemi soupravami PAD-1. Tyto prostředky stačily svou kapacitou k běžné údržbě a bezprostředním opravám vozidel na příslušném překládkovém směru.

K větším a rozsáhlým opravám jsme využili a soustředili se souhlasem komise obrany technické prostředky blízké STS SEMILANY a letůčku vojenského automobilního opravárenského závodu. Je možné využít prostředky ČSAO a jiných opravárenských závodů po součinnostním dohovoru s příslušnou komisí obrany.

Pro nedostatek prostředků protivzdušné obrany budou muset chránit a bránit dočasný překládkový prostor ve většině případů prostředky PVOS. Pouze ve výjimečných případech je možné počítat s přidělením malorázového PL útvaru. V takovém případě je výhodné rozmístit útvar po bateriích k obraně nejdůležitějších železničních stanic ve vykládacím i v nakládacím prostoru.

Pro případ zamoření radioaktivní stopou plánujeme zásahy rot chemické ochrany příslušných KVS. Je nutné předem prozkoumat plánovaná místa speciální očisty a s výsledkem seznámit prvky sestavy dočasného překládkového prostoru.

Spojení v dočasném překládkovém prostoru řešíme s plným využitím stálé poštovní linkové sítě a stálé železniční linkové sítě (spoje MD).

V některých případech lze počítat i s vyčleněním určitých spojů ministerstva vnitra.

K jednotlivým prvkům sestavy a důležitým regulačním a pořádkovým orgánům bude nutné zřídit krátké místní spoje. Bude-li spojovací četa vybavena rádiovým družstvem, je možné počítat i s rádiovým spojením náčelníka prostoru s vojenskými správci vykládacího a nakládacího prostoru.

Spojení s nadřazeným (VO) udržujeme po linkových spojích přes příslušnou KVS, stejně jako i součinnostní spojení s KSVD a KVUSS. Družstvo pohyblivých pojiček využijeme především k podřízeným správám nakládacího a vykládacího prostoru a k nadřazenému v případě narušení stávajícího spojení.

Zajištění nepřetržité dopravy na teritoriu je klíčovým opatřením pro organizované řízení veškeré činnosti na teritoriu. Zkušenosti ze cvičení plně potvrdily nutnost organizace a zřizování dočasných překládkových prostorů. Proto je nutné tuto zcela novou tematiku v teritoriální přípravě velitelů a štábů dále rozpracovat, prohloubit a zvládnout a přispět tak ve smyslu RMNO na rok 1964 k dalšímu zvýšení připravenosti štábů teritoriálního velení.

Správa a řízení území státu za války

Plukovník Josef Mikulec

Hlavním cílem soudobé války, zejména jejího počátečního období, bude snaha zničit strategické zbraně nepřítele, podlomit jeho ekonomiku a narušit řízení země. To znamená, že válčící státy, které disponují atomovými strategickými prostředky, soustředí úsilí na objekty v zázemí. K dosažení těchto cílů budou obě strany používat jaderné nálože o největší kilotonáži.

Význam správy území státu podtrhuje pravděpodobný vznik války, který může být okamžitý, bez předchozího období zvyšování napětí a který nedává možnost uskutečňovat nutná opatření k řízení teritoria teprve před vznikem nepřátelství. Činitel času zde vystupuje do popředí a nutí nás brát jej v úvahu v jeho záporném smyslu.

Soudobý ozbrojený zápas — nehledě na rozhodující význam jaderných raketových zbraní — se bez masových armád neobejde. Žádný, ani ten nejbohatší stát si však nemůže dovolit mít v míru armádu na válečných počtech. To znamená, že část armády je nutné i přes vědomí obtížnosti úkolu v soudobých podmínkách zmobilizovat. Mobilizace dokončovaná po prvním hromadném úderu nepřítele bude velmi obtížná a bez dobře připraveného vojenského územního aparátu neuskutečnitelná.

Obdobná situace bude i v oblasti zabezpečení dopravy, zejména vojenského materiálu, ale i operačních přesunů po narušených komunikacích.

Složitost situace podtrhuje dále rozsáhlé použití výsadků nepřítelem, zejména určených k dezorientaci zázemí a k ničení raketových zbraní.

Rovněž vznik rozsáhlých radiačních zón, jednorázový výskyt ohromného množství raněných, možnost použití biologických prostředků nepřítelem a vznik infekčních nemocí na rozsáhlém území, celkové zpuštění teritoria účinky jaderných zbraní i faktor psychologický potvrzují, že problém cílevědomé organizace teritoria, chápaný ve smyslu potřeb obyvatelstva i ozbrojených sil se podstatně zvětšuje a svými nároky si vynucuje stejnou pozornost jako ozbrojené síly na bojišti.

Dříve než vysvětlím názor na organizaci vojenských teritoriálních orgánů, shrnu jejich hlavní úkoly. Jsou to:

- zabezpečení mobilizace ozbrojených sil a evidence vojenských osob v záloze,
- rychlé zjištění následků hromadného atomového úderu na území státu, jejich vyhodnocení a opatření k zabezpečení nejdůležitějších úkolů mobilizačního rozvinování ozbrojených sil,
- evidence a správa všech vojenských materiálových, technických a zdravotnických zdrojů a prostředků, jejich obhospodařování a přisun bojujícím vojskům,

— organizace všestranného zabezpečení vojsk působících dočasně nebo trvale na teritoriu,

— organizace a řízení vojenské dopravy včetně zabezpečení vojsk přesunu-
jících se do operační sestavy polních svazů,

— ničení nepřátelských výsadků,

— pomoc v plnění úkolů civilním organizacím a složkám.

Závažnost uvedených hlavních úkolů a zejména podmínky za jakých je bude nutné plnit, zvyšují nároky na organizaci a přípravu vojenských teritoriálních orgánů.

Základ celé organizace musí být připraven již v míru a za války může být jenom zesílen a doplněn. Požadavek reálnosti nepřipouští možnost vytvářet, stmelovat a seznamovat s úkoly nové pracovní celky v podmínkách, kdy na ně budou kladeny největší nároky, tj. bezprostředně po napadení nepřítelem jadernými zbraněmi. Charakter úkolů orgánů teritoria je takový, že jejich množství a kvalita je nejvyšší právě při vzniku ozbrojeného konfliktu. Je tedy nelogické teritoriální orgány postupně organizovat a zesilovat v průběhu prvních týdnů války, když nejsložitější a nejrozsáhlejší úkoly by měly a musí být již splněny. Není udržitelný názor, že zejména řídicí složky teritoria by se mohly vyčleňovat z jiných mírových velitelství, tedy reorganizací. Odporuje to charakteru soudobé války a vytváří přímé nebezpečí ohrožení úkolů, které mají zásadní význam pro úspěch počátečního období.

Nepřátelské soudobé prostředky ozbrojeného zápasu zasáhnou nejen vojska, ale — a to záměrně — i civilní obyvatelstvo. Hlavním úkolem armády, která nedisponuje strategickými jadernými zbraněmi, bude pozemní boj s cílem zničit zejména taktickými a operačními jadernými zbraněmi pozemního vojska a taktické letectvo nepřítele a s využitím úderů strategických atomových zbraní obsadit jeho území.

Vojska PVOS budou mít za úkol odrazit 1. hromadný úder nepřítele a dále zabezpečit vzdušný prostor nad územím státu.

Není v silách jenom armády, aby bez pomoci jiných složek splnila zejména v počátečním období války úkoly spojené se zabezpečením úkolů na teritoriu.

Proto se snaží všechny soudobé armády vybudovat k tomu účelu zvláštní ozbrojené sbory.

V našich podmínkách jsou to vojska civilní obrany, která jsou významnou složkou v zabezpečení úkolů na území státu. Úzká součinnost s nimi je podmínkou úspěšné činnosti vojenských teritoriálních orgánů.

Stejně tak je nutná úzká, domluvená a všestranně již v míru připravená součinnost s civilními organizacemi, které se budou podílet na zabezpečení teritoria.

Prostředky soudobého ozbrojeného zápasu a z nich právě ty nejúčinnější jsou speciálně vytvářeny k působení nikoli na vojska, nýbrž na teritorium protivníka. To bude na určitou dobu znamenat narušení možnosti centrálního řízení nižších stupňů teritoriální správy. Takové situaci můžeme čelit pouze vědomým zvýšením samostatnosti v jejich činnosti. Činnost podřízených teritoriálních orgánů je nutné již v míru připravovat tak, aby byly schopny své úkoly splnit i bez vlivu nadřízených velitelství a složek. Všeobecně je třeba přehodnotit snahu již v míru všechno napláňovat do nejmenších podrobností a přitom splnění každého úkonu podmínit schválením nadřízeného orgánu. Účinnější je činnost podřízených teri-

torialních orgánů pečlivě připravit a všestranně zabezpečit, ale přitom dbát na jasnou koncepci jejich činnosti, nesvazovat tvůrčí iniciativu podřízených, vybavit je dostatečnou pravomocí (a také prostředky) k tomu, aby i při narušeném velení mohly úkoly ve svém okruhu působnosti splnit. Zejména na vyšších stupních je nutné vyčlenit již v míru síly a prostředky pro potřebu teritoria a tím umožnit reálně plánovat jejich použití.

Názory na organizaci a vojenskou správu teritoria za války jsou kromě obecných úvah podmíněny i konkrétními činiteli, kterými mohou být geografické podmínky, rozvoj národního hospodářství nejen státu jako celku, ale i jednotlivých oblastí, morálně politická jednota obyvatelstva, jeho kulturní vyspělost a celá řada jiných.

Nejvýznamnějším činitelem je postoj celého národa k otázce budoucí možné války, zejména chápání jejich cílů. XII. sjezd KSČ zhodnotil současný stav této otázky tím, že vytyčil úkol, aby se obrana socialistického státu stala záležitostí všelidovou a v nových stanovách strany uložil všem komunistům pečovat o zvýšení obranyschopnosti země. Tím sjezd v programové a organizační jednotě vytvořil základní podmínku i pro úspěšné řešení otázky řízení a správy teritoria. Jde skutečně o to, abychom přijali správná organizační opatření a tím splnili závažný úkol, který může podstatně ovlivnit činnost ozbrojených sil zejména v rozhodující fázi budoucí možné války — v jeho počátečním období.

Doplňování důstojnických kádří u svazků a útvarů v průběhu bojové činnosti

Major František Kus, major Josef Miler

V podmínkách použití zbraní hromadného ničení bude podstatně vyšší procento ztrát v důstojnických a praporčických kádřích bojujících vojsk. To vyžaduje, aby se problémem doplňování důstojnickými a praporčickými kádřemi zabývaly nejen kádrové orgány, ale i plně míře i velitelé a všichni náčelníci, kteří odpovídají za svěřené kádře. K úspěšnému doplňování je nutné, aby na stupni armády byly připraveny záložní, všestranně připravené velitelské a štábní kádře, kterými je možno doplňovat úhrady ztrát jednotlivých funkcionářů i štábů jako celků.

Problémy doplňování velitelských a štábních funkcionářů jsou řešeny zatím jen dílčími způsoby a nejsou, hlavně příslušníkům velitelského a operačního směru i kádrovým orgánům dostatečně známy. Chceme proto nejdříve objasnit, v jakých fázích soudobé bojové činnosti bude dále doplňovat kádře.

Podle charakteru bojové činnosti vojsk rozebereme tyto způsoby doplňování:

- po ukončení operace,
- po vyvedení jednotky do 2. sledu (armády, frontu),
- při velké zastávce,
- v průběhu bojové činnosti.

a) Po ukončení operace, zvláště má-li armáda před pokračováním v další operaci kratší zastávku, jsou výhodné podmínky k doplnění. Kádrové oddělení (armády, svazku) zpracuje souhrnné hlášení o kádrové situaci na základě konkrétních znalostí o ztrátách. Tyto poznatky získává v těsné spolupráci s operačním oddělením ze souhrnných hlášení od podřízených. Druhý podklad poskytuje zdravotnické oddělení hlášeními o trvalých a dočasných ztrátách a ve výkazech o nemocných. Údaje jsou ještě doplňovány ve spolupráci s organizačním oddělením svazku a armády.

Podle zpracované dokumentace informuje náčelník kádrového oddělení velitele o současném stavu a potřebě doplnění jednotlivých svazků a útvarů. Současně

tímto hlášením informuje kádrové oddělení svůj nadřízený orgán a jeho prostřednictvím předkládá nadřízenému veliteli požadavek na doplnění.

Je důležité, aby souhrnné hlášení o kádrové situaci bylo zpracováno odpovědně nejen kádrovými orgány, ale i velitelem, který z tohoto dokumentu musí vyvozovat závěry, zda ten nebo onen svazek, útvar nebo jednotka je schopna plnit další úkoly bez doplnění nebo až po doplnění.

b) Doplňovat jednotky po vyvedení do 2. sledu je nutné tehdy, není-li jednotka schopna plnit bojové úkoly bez doplnění.

V takovém případě musíme doplnit jednotku operativněji s využitím armádních i divizních prostředků pro příjem a zabezpečení odvozu doplňků. Předání doplňků divizím musí být neprodleně začleněn až do štábů útvarů a jednotek.

Na zvládnutí daného úkolu se musí iniciativně podílet oboustranně doplňující i doplňované štáby.

c) Přesuny jsou v soudobých bojových podmínkách hlavní náplní činnosti všech jednotek.

Vyřazení velitelských kádří v této fázi bojové činnosti narušuje podstatně bojeschopnost vojsk. Doplňovat za přesunu by bylo značně obtížné a nepřehledné. Bude proto nutné, aby svazky a útvary byly doplňovány až v prostoru velké zastávky (soustředění).

Nebezpečí napadení vojsk v prostoru velké zastávky před zasazením do boje je značné. Na ně bude zaměřena činnost nepřátelského průzkumu a budou cílem pro jaderné údery nepřítele. Z hlediska zabezpečení pohotovosti k bojovému úkolu musí velitel armády v součinnosti s kádrovým oddělením v této fázi připravit a vyčlenit zálohu sil, ze které bude v případě potřeby možno nahradit vyřazené funkcionáře.

d) Současné podmínky bojové činnosti si stále více vyžadují, abychom se zabývali novou formou doplňování velitelských kádří, a to v průběhu bojové činnosti. Nebylo by účelné vyvádět svazek do dru-

hého sledu pouze při vyřazení štábu a zachování bojeschopnosti ostatních vojsk. Naše předpisy se zmiňují o tomto způsobu jen velmi stručně. Důležitost míst velení pro bojovou činnost však vzrostla natolik, že tato místa jsou jedním z prvořadých cílů pro zbraně hromadného ničení. Jejich vyřazení znamená vyřazení celé jednotky.

Proto se musíme vážně zamyslet nad tímto problémem a danou otázku prověřovat mnohem intenzivněji. Je to možné při divizních taktických cvičeních, kdy armáda jako řídicí orgán má **možnost vytvořit podmínky maximálně se přibližující bojové situaci na frontě a kdy účast vojsk vyžaduje bezprostřední odpovědnost za jejich činnost.**

Rychlé tempo operace, hloubky a šířky pásem bojové činnosti však kladou na tento úkol velmi náročné požadavky, pro jejichž splnění musí být vytvořeny tyto základní předpoklady:

- armáda má dostatek prostředků vytvořit nové štáby svazků (útvary) a připravit (i ze zdravotnických etap armády ve spolupráci s frontem) nebo uhradit jen dílčí ztráty k doplnění štábů,

- armáda má zálohu technických prostředků k rychlé dopravě nového štábu (nebo dílčího doplnění) k bojující jednotce (vrtulníky, letectvo),

- pro nově vytvořený štáb jsou nejnepříjemnější spojující a dopravní prostředky a pomocné jednotky.

Pro operativní doplnění vyřazených štábů je výhodné zřizovat místo přejímání doplňků (MPD) a předpusuté místo přejímání doplňku (PMPD).

MPD je účelné zříditi přibližně na úrovni VS armády, asi 40–60 km od linie fronty a jeho postup koordinovat podle pohybu 2. sledu armády.

Místo přejímání doplňku po zasazení 2. sledu postupně přemísťujeme podle situace. Způsob doplňování ke svazku může být:

a) na sebe

- kdy divize vlastními přepravními prostředky převezme a dopraví doplněk buď na štáb divize, kde je seznámen se situací,

- nebo přímo do štábu jednotky, kdy k převzetí doplňků se dostaví spolu s kádrovým orgánem i orgán operačního oddělení, který během přesunu seznámí vedoucí funkcionáře štábu pluku se situací;

b) od sebe

- kdy armáda přesune doplněk vlastními prostředky (vrtulníky, vozidly) do štábu svazku, kde doplněk převezmou kádrové orgány a zabezpečí jeho přesun k útvaru,

- nebo vlastními prostředky (vrtulníky, vozidly) dopraví doplněk přímo k bojující jednotce, kde jej převezmou orgány svazku.

Tohoto způsobu budeme používat tehdy, zničí-li nepřátelské údery značnou část techniky podřízených svazků nebo kdy rychlé doplnění je nutné k splnění cílů operace.

Všechny tyto způsoby vyžadují plnou podporu a osobní odpovědnost funkcionářů, odpovědných za kádr.

Dalším prostorem k soustředění doplňku, který je vhodné vytvářet v určitých fázích boje, je předpusuté místo přejímání doplňku (PMPD). Toto místo je výhodné rozvinout za jednotkou na směru rozhodující činnosti armády s důrazem na tankové divize. PMPD rozvíjíme za bojovými sestavami prvosledových divizí (asi 15–20 km) v součinnosti s PVS armády, odkud bude možno podle situace operativně zasáhnout k doplnění kádrů.

Do PMPD zabezpečí přesun armáda, odtud pak:

- a) doplňuje svazek svými prostředky až na úroveň místa velení pluku. Je výhodné, aby s kádrovým orgánem, který přebírá doplněk v PMPD, byl i orgán operačního oddělení, který by nový štáb do příchodu k útvaru uvedl do situace vojsk,

- b) nebo armáda svými prostředky dopraví doplňky z PMPD (pomocí vrtulníků) až do bojujících jednotek, kde doplněk převezmou orgány divize. V tomto případě musí být znám způsob doplnění veliteli, aby mohl zabezpečit přelet prostředky PVO svazku.

Takových náročných způsobů doplnění budeme používat hlavně v případech, kdy to situace nutně vyžaduje a při dostatku sil a prostředků.

Divize může určovat plukům své MPD v těch případech, kdy doplněk je předán na VS divize a pluk doplní „na sebe“. Jinak divize doplňuje od sebe.

Kromě těchto způsobů je výhodné plně využívat jednotlivých etap zásobování materiálu a jejich dopravními prostředky odesílat části doplňků k doplňovanému svazku. To vyžaduje úzkou spolupráci s orgány týlu, znalost grafikonu koloběhů po ZAVAS a KAVAS, což by se mělo odrazit předem v souladu s plá-

nem kádrového zabezpečení armádní operace. Těchto prostředků k doplňování bude možno využít jen u dílčího průběžného doplňování. Pro doplnění kompletních celků tento způsob není vhodný.

Zvýšená náročnost nových forem doplňování v soudobých podmínkách se odráží i v požadavcích na práci a činnost kádrových oddělení svazků a armády v polních podmínkách.

Ke zvládnutí daných úkolů nelze působnost kádrových orgánů zůstat jen u administrativně evidenční činnosti. Nové úkoly vyžadují, aby se tyto orgány staly jedním z nezbytných prvků velení v těsné součinnosti s operačními orgány.

Hlavní úkol kádrového oddělení je mít neustále živý přehled o plánovaných a skutečných počtech a mít připraveny podklady k případnému rozhodnutí velitele. To vyžaduje neustálou znalost situace vojsk a přehled o trvalých i dočasných ztrátách v jednotlivých funkcích a ČVO. Kádrové oddělení musí být připraveno kdykoli na vyžádání předložit nadřízenému kádrovou situaci u vojsk, popřípadě návrhy na řešení. To předpokládá od všech kádrových orgánů prohlubovat vševojskové znalosti a do podrobnosti zvládnout problematiku kádrové práce v poli.

Podle těchto požadavků je nesprávné i umístění kádrového oddělení. Podle dosavadních předpisů je jeho místo na TVS. Tento závěr je správný z hlediska požadavku nerozšiřovat současné složení velitelských stanovišť a oprostít je co nejvíce od všech přebytečných prvků. Avšak z hlediska praktické potřeby je nutná přítomnost kádrových orgánů na vel. stanovišti, aby mohly rychle a pružně navrhovat veliteli řešení k vzniklé situaci.

Náčelník kádrového oddělení bude v období bojové činnosti na velitelském stanovišti s potřebným rozsahem evidenčních podkladů pro svoji činnost. Zbývající část oddělení zůstane na TVS a bude řízena z VS. Plnit úkoly na velitelském stanovišti může jen v těsné spolupráci s operačním oddělením, kde má pro svoji činnost bezprostředně nové zprávy. Zkušenosti ukázaly, že při setrvání celého oddělení na TVS, nemělo toto včas operační podklady, neboť zprávy o situaci zde docházejí opožděně a jen v hrubých rysech, což vylučuje bezprostřední opatření při řešení situací.

Je účelné aby v určitých fázích bojo-

vé činnosti na VS byli přítomni nejméně dva příslušníci kádrového oddělení svazku, neboť při narůstání bojové činnosti dochází k praktickému doplňování.

Stejná potřeba je i na stupni armády.

Otázku zabezpečení nepřetržitého velení procvičujeme téměř při všech cvičeních. Velitelé a náčelníci všech stupňů se snaží po napadení ZHN co nejrychleji obnovit velení a spojení. Je to přirozená snaha, protože jednotka v takových případech je prakticky nebojeschopná. Při částečných ztrátách je situace podstatně jednodušší, neboť náhradu je možno řešit formou vzájemné funkční zastupitelnosti.

Mnohem složitější je otázka náhrady celého štábu. Proto v další části rozebereme zkušenosti získané při divizním taktickém cvičení s vojsky, kdy jsme těmto otázkám věnovali zvláštní pozornost. Obtížnost procvičování proti jiným způsobům byla v tom, že za vyřazenými štáby stály značné počty vojsk a že všichni vyřazení funkcionáři byli skutečně okamžikem vyřazení odvezeni rozhodčí službou od svých jednotek a do svých funkcí se nevrátili do konce cvičení.

Vyřazení a nahrazení štábů bylo zaměřeno na tato období bojové činnosti:

- těsně před vyřazením svazku k přesunu na čáru zasazení z prostoru velké zastávky,
- v průběhu boje při plnění bližšího úkolu svazku.

Procvičení učebních úkolů v těchto fázích bylo v daných podmínkách nejvýhodnější a z hlediska velitele divize časově nejcitlivější vzhledem k úkolu stanovenému velitelem armády.

Nahranými údery do prostoru velké zastávky a působením infekčních chorob bylo vyřazeno:

- část štábu téhož svazku na TVS,
- část příslušníků štábu na VS svazku,
- celé velení druhosledového pluku.

Vzniklé ztráty na VS a TVS neohrožily bezprostředně velení svazku. Jejich cílem bylo spíše zkomplikovat situaci při odstraňování následků napadení ZHN, procvičit částečné doplňování potřebných funkcionářů druhů vojsk, operačního oddělení, týlu a vytvořit tak reálné podmínky k zařazení zástupců a předurčených funkcionářů na místa odborných náčelníků.

U pluku zasazeného atomovým úderem

bylo rozehráno vyřazení celého štábu pluku jako celku. Byla vytvořena taková situace, že pluk těsně před vyřazením k přesunu zůstal bez velení a spojení s VS svazku.

Aby velitel svazku byl nucen celou situaci brát jako skutečně reálnou, byli vyřazení funkcionáři „odsunuti“ ve stanovenou dobu prostředky rozhodčí služby od jednotky a ze štábu do vytvořeného místa přejímání doplňků. Zde části důstojníků ze štábu pluku bylo podle stupňů odbornosti využito k doplnění volných funkcí na VS a TVS svazku. Ostatní vyřazení byli odesláni do posádek a cvičení se dále nezúčastnili. Tím vznikla pro cvičící reálná situace, ztráty nebylo možno řešit pouze „obrazně“, ale s odpovídajícím přístupem, protože u cvičících útvarů čekala vojska.

Štáb svazku měl řešit tyto úkoly:

- zjistit situaci u napadeného útvaru,
- obnovit velení a spojení,
- uhradit ztráty přímo na VS a TVS svazku,
- hlásit situaci veliteli armády a vyžádat doplnění velitelských kádřů.

Všechna opatření směřovala ke splnění hlavního úkolu svazku — vyrazit k přesunu a včas dosáhnout čáry zasazení svazku do boje. Toto bylo možno v rámci divize uskutečnit jen při obnovení velení a spojení v co nejkratší době.

K této situaci bylo výhodné vytvořit u svazku předem operační skupinu složenou z příslušníků operačního oddělení, technického oddělení a týlu jako základních složek a rozšířenou o další příslušníky druhů vojsk podle konkrétní situace v postiženém štábu. Činnost této skupiny řídil dočasně některý z hlavních funkcionářů štábu svazku. Vyslání skupiny s nejnutejšími spojovacími prostředky zabezpečilo obnovení velení a spojení. Tím byl vytvořen předpoklad pro plnění daného úkolu s počty útvaru, které po napadení zůstaly. Dále bylo zabezpečeno, že po příchodu nového doplňku mohla je tato operační skupina rychle seznámit se situací a danými úkoly. Současně se ihned na místě mohla přesvědčit, že úkol byl novým štábem pochopen.

Řešit situaci tímto způsobem vyžaduje, aby:

- příslušníci operačního oddělení znali vždy okamžitou situaci všech útvarů,
- velitel divize před přijetím rozhodnutí vyslechl návrhy náčelníků druhů vojsk a náčelníka kádrového oddělení,
- náčelník kádrového oddělení znal

podrobně kádrovou a taktickou situaci ve svazku.

Bude výhodné, aby ve štábu svazku byly již předem určeny 1–2 operační skupiny, které bude možno použít podle dané situace.

Rychlým vysláním operační skupiny k převzetí dočasněho velení si zabezpečuje velitel svazku co nejkratší časovou ztrátu u napadeného útvaru, což je zvlášť důležité v průběhu boje, kdy každé delší zdržení může podstatně ovlivnit splnění bojového úkolu svazku.

Současně budeme řešit i přisun nového doplňku od armády. Tento úkol v celém rozsahu přebírá kádrové oddělení, které v součinnosti s operačním oddělením vyžaduje a přebírá doplněk pro nový štáb. Doplněk přebírá v místě doplňků nebo v předem určeném místě přejímání doplňků. Vyžadovaný doplněk přepraví do MPD od záložního praporu kádrové oddělení armády svými prostředky. V MPD musí být vše připraveno k převzetí, zvláště jmenový seznam a funkční přehled. To značně usnadní a urychlí přejímání doplňku orgány divize a jeho zařazení do jednotlivých funkcí.

Doplněk po převzetí je dopraven přímo na VS pluku a již během přesunu může být seznámen s všeobecnou situací a úkolem. Podrobný úkol obdrží od operační skupiny při převzetí určených funkcí.

Skutečný doplněk na cvičení byl postaven z druhořadových štábů, které byly organizovány až v průběhu cvičení a přesunuty před MPD kádrovými orgány jako nový štáb.

V druhém případě bylo obdobným způsobem procvičeno doplňování přímo v průběhu boje. Byl vyřazen štáb prvosledového pluku při plnění bližšího úkolu divize, takže situace z hlediska času byla podstatně obtížnější. Poněvadž štáb pluku byl vyřazen během přesunu, nebyl zničen úplně. Velitel divize řešil situaci obdobným způsobem tím, že vyslal k tomuto pluku malou operační skupinu.

Zbytek původního štábu nebyl schopen velet a kádrové orgány byly nuceny vyžádat úhradu, protože divize začala teprve plnit bojový úkol.

Doplňování bojujících jednotek za pohybu je mnohem obtížnější. Ztráty byly doplněny podle požadavku kádrových orgánů divize z předem určeného místa přejímání doplňků, vytvořeného armádou za prvosledovými divizemi, což v tomto případě bylo výhodnější a operativnější s při-

hlédnutím na vysoké tempo útoku jednotlivých jednotek.

K doplnění v těchto případech je velmi výhodné využít vrtulníků nebo vozidel z prostředků armády. Při použití vrtulníků je nutno zabezpečit jejich přelet a vyrozumět vlastní prostředky PVO. Styčný orgán svazku po převzetí doplňku využije přepravních prostředků armády k přepravě doplňků přímo k bojujícímu útvaru. Velení a úkoly předá u útvaru operační skupina.

Může vzniknout ještě otázka, proč velení útvaru nepřevzal některý z velitelů praporů, jak tomu bývalo dosud zvykem.

Podmínky soudobé bojové činnosti nejsou k tomu totiž již tak výhodné jako dříve. Boje na širokých úsecích, vysoká manévrovost do nejnižších jednotek ne-

dává podřízeným velitelům souvislý přehled v celém rámci útvaru (svazku) a časté změny úkolů nestačí v celé šíři proniknout k podřízeným. V těchto podmínkách je tedy reálnější rychle vyslat operační skupinu, která má dostatečný přehled o celé šíři úkolu svazku. Může tak podle potřeby včas reagovat a po příchodu nového doplňku jej se vším přehledně seznámit a přezkoušet pochopení dalších úkolů.

Dalším důvodem je i otázka přípravy důstojníků na stupni prapor a níže, zejména u těch útvarů, které vytvářejí z mírových počtů více útvarů. Z těchto řada důstojníků je ustanovena do funkce o jeden stupeň vyšší, než je mírová funkce, na kterou je zaměřena jejich příprava, takže by velení pluku stěží zvládnout.

Z á v ě r

Problémy doplňování štábů v soudobé bojové činnosti jsou závažnou otázkou, zvláště doplňování v průběhu bojové činnosti, která klade vysoké nároky na pružnou činnost operačních a kádrových orgánů. V článku jsme uvedli dosavadní praktické poznatky a některé návyky v řízení po organizační stránce a tím chceme dát podklad k hlubšímu řešení otázek doplňování.

Zvládnutí těchto otázek je záležitostí jak kádrových orgánů, tak i velitelů a ostatních důstojníků štábů.

Těžiště této činnosti vidíme v těchto hlavních problémech:

- zvýšit účinnou spolupráci velitelů a operačních oddělení s kádrovými odděleními,
- zvýšit taktické a operační znalosti kádrových orgánů a jejich informovanost,
- u štábů vytvářet předurčené operační skupiny, které bude možné v konkrétní situaci rychle použít,
- na stupni armády a divize vyčlenit včas dopravní prostředky pro přepravu potřebných doplňků,
- plánovat nejnutnější spojovací a dopravní prostředky pro nový štáb (i na úkor ostatních).

Víme, že naše poznatky neřeší problém doplňování v průběhu bojové činnosti beze zbytku a že jsou jenom námětem k další diskusi k těmto otázkám.

TERITORIÁLNÍ OBRANA FRANCIE

Podplukovník Antonín Berka

Sotva skončila válka francouzského imperialismu v Alžíru, přistoupilo de Gaullovo politické a vojenské vedení k všeobecné reorganizaci francouzských ozbrojených sil. Organizace francouzské armády, její výzbroj a způsob jejího výcviku byly až dosud specifické a odpovídaly potřebám kolonialistické — v podstatě protiguerillové — války nejprve v Indočíně, později v Alžíru.

V době, kdy byly francouzské ozbrojené síly zcela poutány kolonialistickou válkou, nemohly být efektivní podporou de gaulistické velmocenské politiky ve sféře mezinárodních mocenských vztahů především v samotné Evropě. Po ukončení války v Alžíru otevřela se francouzskému imperialismu perspektiva vývoje jeho nových vztahů zvláště k anglickému, americkému a západo-německému imperialismu v západní Evropě. Francouzský imperialismus má nyní možnost podepřít své politické a ekonomické aspirace reálnou vojenskou silou, kterou nemohla vytvořit armáda organizovaná pro potřeby kolonialistické války a touto válkou zcela pohlacená. Pro nové potřeby a zvláště pro nové politické cíle je nutné vytvořit armádu, která by mohla plnit úkoly potenciální války na evropském válčišti a být vážnou položkou ve hře sil imperialistické západní Evropy.

Plán reorganizace francouzských ozbrojených sil má být uskutečněn po etapách do deseti let, tj. od roku 1960—70.

V budoucnosti budou tvořit francouzské ozbrojené síly tři základní složky:

1. **samostatná atomová úderná síla** (*La force de frappe*), jejímž základem je válečné letectvo a námořnictvo, později vlastní raketové vojsko jakožto nosiči atomových a termionukleárních zbraní,

2. druhou složkou jsou **pozemní síly** (*les forces terrestres*), které budou mít pozemní, letecké i námořní svazky a budou určeny k atomové a termionukleární válce na pozemním válčišti evropského typu. Mají mít 6 až 7 mechanizovaných a tankových divizí francouzského typu 59. Jakousi podskupinou této druhé složky má být tzv. intervenční skupina (*la groupe d'intervention*), v níž budou všechny výsadkové jednotky a svazky.

Obě první složky — samostatná atomová úderná síla a pozemní síly — vytvářejí systém tzv. „vnější obrany“ (*défense extérieure*).

3. Třetí základní složkou francouzských ozbrojených sil jsou tzv. **síly „vnitřní obrany“** (*les forces de défense intérieure*).

Tvoří je tři skupiny:

— Operační obrana teritoria (*la défense opérationnelle du territoire*) — D. O. T.,

— letecká obrana teritoria (*la défense aérienne du territoire*) — D. A. T.,

— civilní obrana (*la défense civile*) — D. C.

Předpokládá se, že v budoucnosti bude jen 25 % branců zařazeno k jednotkám neteritoriální vojenské organizace, tj. k vysoce technicky vyspělým svazkům první a druhé složky. Obsluha moderní bojové techniky si vyžadá soustavné, dlouhotrvající odborné technické školení. Výcvik těchto branců by trval 18 až 24 měsíců. Jejich základ spočívá především v kádrech profesionálů.

Zbytek branců, tj. 75 %, by sloužil v systému teritoriálních útvarů DOT v diferencovaném rozpětí 6—12 měsíců.

V informativní stati uvedeme stručnou charakteristiku podstaty francouzské operační teritoriální obrany.

Před rozбором úlohy jednotlivých organizačních prvků teritoriální obrany Francie, zmíníme se o jejím celkovém teritoriálním (územním) rámci.

Nové organizační členění teritoriální obrany, které probíhá v souvislosti s reorganizací francouzské armády, je v úplném souladu s politicko-správním a ekonomickým systémem.

Nejnižším organizačním stupněm, nejmenší buňkou teritoriální obranné struktury je **kanton**. Ve Francii je 3041 kantonů. Z politicko-správního hlediska se kantony spojují ve větší celky — **départementy** (oblasti), kterých je ve Francii 90.

V nově připravované ekonomické, politicko-správní organizaci mají být vytvořeny nové správní celky z departementů, tzv. **régions** programmes, kterých má být

21. Byly ustaveny jednak proto, aby byla uvedena do souladu a jednoty ekonomická stránka z hlediska vojenské účelnosti, dále proto, aby zvýšená centralizace státní správy v de gaullovském státně politickém systému mohla pružně řídit oblasti. Tyto zcela nově vytvořené spojovací mezičlánky (régions programées) se spojují ve vyšší celky — okruhy (régions de défense), kterých je v nové teritoriální organizaci s pařížským okruhem 10 (dříve 9). Nejvyšším centralizovaným organizačním celkem jsou pak „pásma obrany“, kterých je celkem 6. Jsou to:

1. „Zone Paris“ se sídlem v Paříži, které zahrnuje území 1. vojenského okruhu.

2. „Zone Nord“ — Sever se sídlem v Lille. Zahrnuje území 2. vojenského okruhu. Je spojeno s pobřežní obranou 1. námořního okruhu, který zahrnuje oblast moře mezi calaiskou úžinou a normanským poloostrovem až k Cherbourgu. Hlavní operačně strategický úkol tohoto pásma je zabránit protivníkovi vniknout na teritorium Francie z Holandska a Belgie. Velitel tohoto pásma obrany odpovídá za bezpečnost přístavů Dunkerque, Boulogne, Le Havre a Rouen.

3. „Zone Ouest“ — Západ se sídlem v Rennes zahrnuje 3. a 10. okruh obrany. Do tohoto pásma jsou včleněny dva námořní okruhy. První má VS u Cherbourgu a zaujímá námořní oblast od východních břehů normanského poloostrova k výběžku poloostrova Finistère. Druhý námořní okruh s VS u Brestu zaujímá námořní oblast od výběžku Finistère až k španělsko-francouzským hranicím.

4. „Zone Sudouest“ — Jihozápad se sídlem v Bordeaux zahrnuje území 4. a 5. vojenského okruhu. Patří k němu západní část Massif Central a přístav De la Palisse.

5. „Zone Sudest“ — jihovýchod se sídlem v Lyonu zahrnuje 8. a 9. okruh. Jeho velitel odpovídá za obranu alpské hranice, východní části Massif Central a středomořského pobřeží s přístavy Toulon, Marseille, Pont Vendres. K tomuto pásmu obrany je připojen 3. námořní okruh, který zahrnuje oblast španělských hranic k Marseilli a Kostarice.

6. „Zone Est“ — východ se sídlem v Metz zahrnuje území 6. a 7. okruhu obrany. Jeho úkolem je chránit týl vojsk prvního operačně strategického sledu, jeho sklady a zařízení.

Jaká bude činnost jednotlivých teritoriálních prvků francouzské obrany v míru a ve válce?

De gaullistické vojenské vedení plně vychází z převratných důsledků, jaké měly jaderné a raketové zbraně na strategii a taktiku, na organizaci a systém řízení a bojovou přípravu vojsk. Vychází z předpokladu, že v současné době je síla pozemních vojsk nebo válečného loďstva určována nejen počtem divizí či plavidel, ale hlavně počtem a silou jaderné munice, které může být použito proti vojskům a objektům protivníka. De Gaulle ukazuje, že vlastně poprvé v dějinách francouzských ozbrojených sil není zvětšení početního stavu ozbrojených sil hlavním úkolem.

Dlouhodobý, perspektivní plán předpokládá, že Francie bude mít v době míru ozbrojené síly v počtu 600 000 osob (kromě jednotek vojenského četnictva).

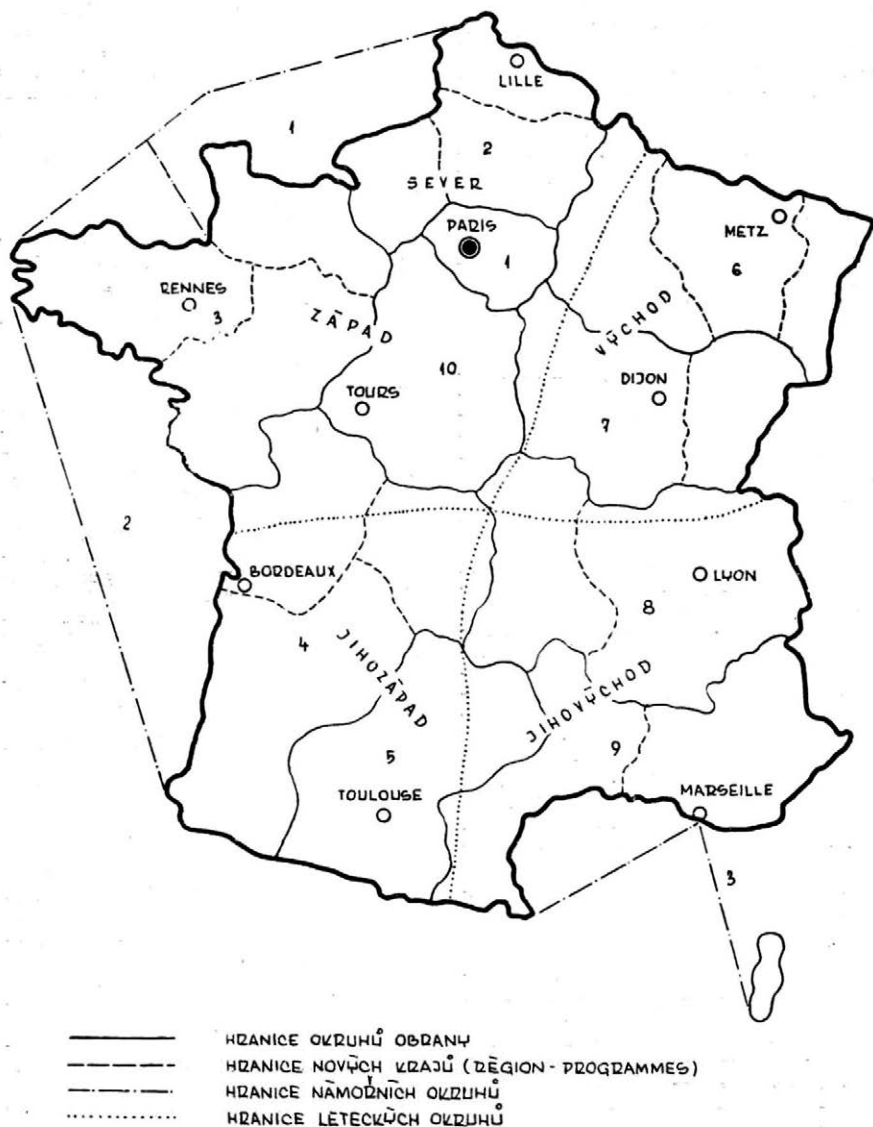
De gaullistická militaristická propaganda zdůvodňuje, že tak malé ozbrojené síly nemohou být žádným velkým břemenem pro zemi s počtem 50 milionů obyvatel, že tuto radikální redukci, kdy se v případě války zmenší francouzská armáda z 4 milionů vojáků v roce 1939 na 1 milion, umožnil přechod k vyzbrojení nejmodernějšími raketovými jadernými prostředky. Podle údajů francouzského vojenského tisku jedna ekvivalentní tuna jaderné munice je 50—100krát levnější než tuna konvenčních travin a výdaje na vlastní raketový jaderný výzkum a výrobu strategických jaderných a raketových sil činí jen 13 % vojenského rozpočtu (ke konci desetiletí budou činit tyto výdaje 25 %).

Počítá se s tím, že v případě války budou mít jednotky teritoriální obrany země celkem 240 000 mužů. Poměr sil vnitřní, teritoriální obrany země DOTu a bojových vojsk (corps batailles) v systému „vnější obrany“ bude asi takový: na 1 milionu zmobilizovaných osob pro pozemní armádu podílí se asi 3/4 bojová vojska a 1/4 DOT.

Teritoriální síly obrany Francie (DOTu) tvoří vlastní vojenské síly DOTu, oblastní, subdivizní pluky, k jejichž podpoře jsou včleněny vševojskové brigády a jednotky letectva. Dále tzv. teritoriální rotý složené z mužů, kteří nepodléhají vojenské službě; jejich úkolem je ochrana důležitých státních a vojenských objektů.

Dále k nim patří tzv. útvary republikánské stráže, jejichž posláním je udržet

STRUKTURA TERITORIÁLNÍ OBRANY VE FRANCII

kázeň a pořádek uvnitř zápolí (compagnies républicaines de sécurité — C.R.S.); jsou složeny ze speciálně cvičených osob vyzbrojených lehkými automatickými zbraněmi. Podléhají ministerstvu vnitra.

Jaká bude činnost a součinnost jednotlivých složek DOTu v případě války?

Pevnou organizační základnou celého DOTu, na níž má být co nejrychleji uskutečněna mobilizace, jsou jednotky oblastního četnictva, které jsou organizovány v brigádách podle kantonů, kromě některých mimořádných brigád ve velkých přístavech. V každém kantonu je jedna brigáda. Poněvadž je ve Francii 3041 kantonů, a je nutné počítat se zálohou, je nyní ve Francii kolem 4000 těchto brigád gendarmerie nationale.

V soustavě DOTu je toto „národní oblastní četnictvo“ oporou lokálního pořádku, osou co nejrychlejší lokální mobilizace.

Zvláštní místo a úlohu zaujímá v systému DOTu tzv. „mobilní četnictvo“ (gendarmerie mobile). Zatím co „národní četnictvo“ má především úkoly kontrolní a pořádkové a není zasazováno do bojových akcí, mobilní četnictvo je dynamickou, bojovou, aktivní složkou. Je organizováno v eskadronách (našich rotách), z nichž každá má 80 specialistů vycvičených v taktice potírání hnutí odporu uvnitř země. Eskadry mobilní policie jsou motorizovány, schopny rychlých a rozsáhlých manévřů a jsou vyzbrojeny automatickými zbraněmi nejmodernějšího typu. V národně osvobozené válce alžírského lidu proti francouzskému kolonialismu byly jednotky mobilního četnictva nejbrutálnější a nejbezohlednější nástrojem antiguerrilly. Měly rozděleno zápolí francouzských vojsk v Alžíru systémem „rozčtverečkování“ (quadrillage), které postupně procešávaly zápolí od východu na západ.

Zatímco jednotky četnictva (národního i mobilního) jsou stále na plných počtech, oblastní pluky jsou v míru udržovány jen na 30 % stavu.

Podle plánu výstavby DOTu má být postaven v případě války v každé oblasti jeden oblastní pluk ze záloh. Poněvadž ve Francii je 90 departementů a některé jsou počtem obyvatelstva silnější, předpokládá se, že ve válce bude postaveno kolem 100 těchto oblastních pluků DOTu. Každý oblastní pluk bude při mobilizaci

doplněn na plný stav ze základny jedné rot, která je postavena již v míru a tvoří mobilizační středisko, jádro tohoto pluku. Pluky budou doplněny na plné početní stavy předem určenými záložnými podle kádrových seznamů, vypracovaných orgány teritoriální národní policie ve spolupráci s osobními odděleními kapitalistických zaměstnavatelů.

Teritoriální subdivizní pluky mají mít praporečnickou organizaci a mají být vyzbrojeny lehkými zbraněmi. Výstavba vojenských jednotek má být ukončena do roku 1965.

K podpoře teritoriálních subdivizních pluků DOTu jsou vyčleněny vševojskové brigády (brigades interarmées). Pro každý vojenský okruh se počítá s 1 touto brigádou. Celkem je 10 těchto brigád interarmées a se záložními brigádami může jich být celkově 15. Každá tato brigáda má 5000 osob a je již v míru na plných početních stavech. Má rotu tanků (o čtyřech čtách), skupinu dělostřelectva, ženijní rotu, popřípadě další speciální jednotky, jejichž složení vyplývá z charakteru vojenského okruhu, jeho úlohy a místa v celém systému teritoriální obrany. V roce 1963 měla být plně bojeschopná speciální tzv. alpská brigáda, jejíž rozmístění se předpokládá v prostoru Annecy-Grenoble, kde má být cvičena pro boj v horách. V téže době byly vytvořeny útvary v hodnotě jedné brigády ve Středním masivu. S výstavbou 5 jiných brigád se počítá v roce 1965, se zbývajícím počtem v roce 1967.

K podpoře bojové činnosti teritoriálních pluků a brigád jsou vyčleněny a předem připraveny jednotky letectva; z vojenských vzdušných okruhů bude do složení vnitřní obrany začleněno 10 letek vojenského letectva. Přitom velení PVO vyčleňuje do podřízenosti vnitřní obrany prostředky zjišťování a aktivní prostředky PVO pro ničení cílů nebo k ochraně vojsk. Pozemní vojska celé vnitřní obrany řídí v míru velitelé vojenských okruhů a útvarů vojenských vzdušných sil, velitelé vojenských vzdušných okruhů nebo velitel PVO.

V okruhu obrany je hlavním představitelem velitel okruhu (le général Commandant de la Région militaire), který má štáb s náčelníky druhů vojsk a služeb. Jeho velitelská pravomoc se vztahuje na všechny útvary, jednotky a vojenská zařízení pozemní armády, které jsou rozmístěny na územním okruhu. Omezenou pravomoc má však k jednotkám a zaří-

zením, podléhajícím přímo ministroví obrany, popřípadě k jednotkám a zařazením týlovým, jejichž činnost zabezpečuje všechny druhy ozbrojených sil. Tak například na území 99. okruhu je z celkového počtu 35 000 vojáků plně podřízeno veliteli okruhu jen 24 000 vojáků.

Na úrovni okruhu obrany je vládou určen do funkce tzv. IGAME (Inspecteur Général de l'Administration en Mission Extraordinaire). Je to vysoký státní úředník, zpravidla prefekt ustavený vládou v hlavním městě okruhu, vybavený zvláštními mocemi, který je ve věcech vnitřní obrany pověřencem ministerstev, zainteresovaných na obraně státu. Řídí činnost podřízených prefektů v departementech v otázkách civilní obrany a využití všech místních zdrojů pro účely obrany státu. IGAME odpovídá za vnitřní bezpečnost, kontroluje obranná opatření nevojenského charakteru, koordinuje činnost správních a vojenských orgánů ve věcech civilní obrany atd. Při plánování obrany a v otázkách použití ozbrojených sil k udržení pořádku, je mu odborným poradcem velitel okruhu obrany. V ekonomických záležitostech je mu poradcem člen hlavní inspekce národního hospodářství. Vojenský velitel okruhu a IGAME jsou společně odpovědní za vypracování plánů obrany území a za jejich uskutečnění. V hlavním městě departementu tvoří prefekt, vojenský velitel departementu a velitel roty četnictva smíšený štáb, schopný řešit záležitosti DOTu. Podobně je tomu i na stupni vojenského okruhu, kde je pracovním orgánem smíšený štáb (L'État-major mixte), složený z vojenských a civilních funkcionářů. Do zahájení války jsou odpovědní za udržování pořádku civilní představitelé a vojáci mají úlohu technických poradců. Jakmile je vyhlášen poplach, přebírají veškerou odpovědnost za řízení operací vojenští činitelé.

V průběhu války budou všechna vojenská vnitřní obrany centralizována a podřízena vrchnímu veliteli válčiště „Metropole-Středozemní moře“. V podřízenosti jediného velitele válčiště budou tak intervenční síly (vnější obrany, kromě francouzských vojsk vyčleněných do NATO a ponechaných francouzskou vládou v jeho podřízenosti) i všechny síly vnitřní obrany území.

Hlavní úkoly teritoriální operační

obran (DOTu) určuje Výbor obrany, jehož předsedou je prezident republiky a členy ministerský předseda, ministr zahraničí, ministr vnitra, ministr obrany, ministr financí, ministr průmyslu.

Hlavní úkoly teritoriální obrany byly stanoveny takto:

— zabezpečení týlu bojových vojsk v případě potřeby i jejich zesílení jednotkami DOTu,

— boj s protivníkem, který pronikl do prostoru obrany DOTu,

— boj proti vnitřnímu nepříteli.

Takto vymezené úkoly vyjadřují smysl DOTu, tj. přispět k bezprostřední obraně celého státního území a všech jeho obyvatel, k udržení jejich bojového ducha a jejich fyzickému zachování ve válce, která již v prvních okamžicích zachvátí celé území Francie.

Jednotky teritoriální obrany Francie mají být připraveny na celém jejím území k zničení protivníka, který pronikl do hloubky teritoria nebo byl vysazen jako vzdušný či námořní desant. Rozbije-li protivník jednotky DOTu, je uloženo jejím příslušníkům bojovat novou formou guerilly. Jeden z nejdůležitějších úkolů DOTu je trvalý a bdělý boj s tzv. „pátou kolonou“ uvnitř země, jejíž činnost považuje de gaullistické velení zvláště ve spojení se zahraniční pomocí za velmi efektivní nebezpečí.

Jednotky DOTu zúčastnily se některých větších vševojskových cvičení, např. tzv. národních manévřů na podzim roku 1962. Byla vyzkoušena jejich bojová činnost proti vysazenému operačním výsádkům „rudého“ v Massif Central. Zkušenosti z tohoto cvičení, uveřejněné ve francouzském vojenském odborném tisku ukazují, kolik základních problémů je nutné ještě řešit v souvislosti s bojovou úlohou DOTu. Největší nedostatek je, že jednotky DOTu nejsou pro vysoké úkoly, kterými byly pověřeny, dostatečně vyzbrojeny. Nejvyšším státním funkcionářům bylo uloženo zabývat se touto velmi naléhavou otázkou a bezodkladně ji vyřešit.

Složitost problematiky DOTu je však zcela záměrně přesunována do otázek technických, aby se zakryly hlavní a nepalcivější slabiny celé soustavy DOTu, tj. její morální politická podstata.

Problémy protivzdušné obrany severoamerického kontinentu

Plukovník Otakar Šidlák, major Luděk Stodůlka

Již v letech 2. světové války se vlády USA a Kanady dohodly na zásadách společné obrany území těchto států. Tentokrát ještě nebylo možno očekávat, že by se podařilo někomu ze „Staré země“ nebo ze břehů Asie účinně vzduchem udeřit na objekty na severoamerickém kontinentě. Fašistické Německo i Japonsko plánovalo a současně i uskutečnilo akce s uvedeným cílem. Němci především balistickými raketami, Japonci dálkovými bombardéry. Úspěchu nedosáhli ani jedni, ani druzí.

Přesto však ministerstva obrany USA a Kanady rozpracovala řadu opatření, především organizačního rázu k zajištění PVO kontinentu. Vedoucí úlohu hrál i zde samozřejmě Pentagon. Od 2. světové války až do léta 1957 však nedošlo k žádné konkrétní kvalitativní změně v této oblasti.

Proč se stal právě rok 1956 a 1957 tím mezníkem? Američané si byli totiž do té doby jisti, že neexistuje, mimo jejich ozbrojené síly, žádný prostředek, který by mohl dopravit bojovou nálož nad Severní Ameriku. V roce 1955 začalo toto přesvědčení dostávat mnohé trhliny v podobě zpráv o moderních sovětských dálkových letounech. Pohroma pak přišla v roce 1956 a hlavně 1957, kdy se ukázalo, že Sovětský svaz má prostředky, kterými může udeřit na kterékoli místo na světě, bude-li to zájem míru a obrany socialismu vyžadovat.

Tyto skutečnosti přinutily vládu USA k řadě opatření, z nichž jedním ze zásadních bylo stmelení sil, prostředků a opatření určených k PVO do jednoho systému NORAD (North American Air Defence Command — Velitelství PVO severoamerického kontinentu).

Dnes má NORAD více než 175 000 příslušníků, kteří mají úkol bránit proti vzdušnému napadení území, sahající od jižních hranic USA až k severním hranicím Aljašky a Kanady. Zahnuje také americké základny v Grónsku.

Podle dohody vlád USA a Kanady nemá být velitel NORAD a jeho zástupce

nikdy stejné státní příslušnosti. V současné době velí NORAD generál John K. Gernhart od amerických vzdušných sil (USAF). Jeho zástupcem je představitel královského kanadského letectva, letecký maršál C. Roy Slemmon. Hlavnímu veliteli NORAD podléhají tzv. kontingenty, které do NORAD včleňují zainteresované součásti amerických a kanadských ozbrojených složek: USAF, US Army (pozemní vojska USA), US NAVY (námořní síly USA) a královské kanadské síly (RCAF).

Velitel NORAD odpovídá za celkové plánování a organizaci bojové činnosti, stanovení úkolů materiálně technického zabezpečení a společných operačních a taktických zásad, za organizaci průzkumu a hlášení služby, za zavádění a využívání elektronického zařízení (to je jedna z jeho hlavních povinností) k zlepšení procesů řízení a konečně za organizaci všeobecné kontroly.

Přípravu a výcvik vyčleněných kontingentů řídí velitelé a štáby těchto složek NORAD.

Velitel NORAD je podřízen Spojenému štábu náčelníků štábů amerických a Sboru náčelníků štábů kanadských ozbrojených sil.

Úkoly a složení NORAD

Úkolem NORAD je bránit severoamerický kontinent před úderem a průzkumem vzdušného protivníka bez rozdílu prostředků, jakých může použít. Mohou to být „klasické“ prostředky vzdušného napadení (tj. strategické bombardovací letouny) nebo mezikontinentální a balistické rakety, odpalované z lodí, ponorek a letounů-nosičů.

NORAD má tedy velké cíle a úkoly, které zatím není schopno splnit v plném rozsahu, jak o tom svědčí i prohlášení samých amerických odborníků.

První součástí NORAD, která vstupuje do styku s protivníkem, je „hlášený systém“, tj. systém průzkumu vzdušného prostoru nad bráněným územím Severní Ameriky a dalekými přístupy k němu.

Hlásný systém NORAD byl vybudován vynaložením obrovských nákladů. Jeho kostru tvoří několik souvislých pásem radiolokačních stanic:

- podél celého okraje severoamerického kontinentu od Aleut až na území Grónska, je tzv. „DEW-LINE“ (Distant Early Warning Line), první pásmo „včasného varování“;

- druhé pásmo, tzv. středokanadské linie („MID CANADA LINE“) probíhá podél 55. stupně sev. šířky. Je vzdáleno 800 až 1200 km od největších amerických průmyslových center a základen amerického strategického letectva;

- podél celé americko-kanadské hranice a celého pobřeží USA Atlantického a Tichého oceánu se táhne třetí linie, tzv. „PINE TREE LINE“. Kromě radiolokačních stanic jsou v této linii rozmístěna střediska pro velení a navádění stíhacího letectva NORAD.

Mimo těchto pásem zabezpečují včasné varování zejména na vzdálených přístupech speciální radarové lodě a letouny. Na širém moři jsou vybudovány známé „texaské věže“ se stejným posláním.

Zvláštní úkoly v tomto systému plní stanice pro včasné varování před balistickými raketami, tzv. „Ballistic Missile Early Warning System“ (BMEWS), který má v současné době v provozu dvě základny, jednu 20 km severovýchodně od americké základny RHULE v Grónsku a druhou u CLEAR na Aljašce. Třetí základna (u FYLINGDALES MOOR v anglickém hrabství YORK SHIR) má být dána do provozu v roce 1964. Od tohoto komplexního elektronického systému si velitelství NORAD slibuje, že sníží čas k zachycení balistických raket protivníka o 15 až 20 minut a umožní určit místo dopadu dálkových balistických raket nepřítele.

Na sever směřované pevné radiolokační stanice systému BMEWS, s 50×120 metrů velkými anténami, mají údajně dosah až 5000 km. Zprávy, získané těmito stanicemi je možno během několika vteřin doručit velení NORAD, úřadům ve Washingtonu a pak zakreslit na planšety. Další zprávy potřebné pro velení se předávají po podmořských kabelech a jiných pojítkách.

K nejnovějším systémům NORAD pro sběr a vyhodnocení zpráv patří „Space Detection and Tracking System“ (SPADATS), který je určen k registraci všech objektů, které jsou na oběžných drahách kolem naší země. Systém SPADATS má

dvě součásti: řetěz radiolokačních stanic na jihu USA (SPASUR) s centrem v Dahlgren (Virginia) a systém vzdušných sil USA Space Track, jehož radiolokační stanice jsou umístěny po celém kontinentě. Také BMEWS dodává zprávy do tohoto systému.

K zásahům proti „klasickým“ kombar-dérům může NORAD použít tyto nadzvukové stíhací letouny: F-101 „VOO-DOO“ a jeho kanadskou verzi CF-101, F-102 „DELTA DAGGER“ a jeho zlepšenou, prakticky automaticky řízenou verzi F-106 „DELTA DART“, dále letoun F-104 „STAR-FIGHTER“ (který je údajně připraven v pohotovosti proti MIG 21 na Kubě) a konečně námořní stíhací letouny F-4 B Phantom 2 na Floridě v KEY WEST. S ohledem na údajnou hrozbu úderu mezikontinentálních balistických raket je udržována v trvalé pohotovosti nepřetržitě jedna třetina přepadových útvarů a jedna polovina strategických bombardérů, které mohou do 15 minut vzlétnout a podle mobilizačního určení se rozptýlit na vzdálené základny. Tak např. americké „Air Defense Command“ prý bylo schopno v období událostí v Karibské oblasti rozmístit během 3 hodin 173 stíhačů na 17 základen.

Z řízených raket má NORAD na severovýchodě USA dislokované protivzdušné řízené rakety BOMARC vzdušných sil USA v Proving Quebec a 180 baterií protivzdušných raket US ARMY, vyzbrojených většinou střelami NIKE-HERCULES.

Nejdůležitějším pomocným prostředkem velícího a vedoucího aparátu NORAD je poloautomaticky naváděcí systém SAGE s 21 stanicemi v celém bráněném prostoru NORAD. Další podzemní stanice v NORTH BAY v kanadské provincii Ontario má být uvedena do provozu v tomto roce.

Systém SAGE (SEMI AUTOMATIC GROUND ENVIRONMENT), tj. poloautomaticky naváděcí systém, slouží jako ústředna, kam se sbíhají hlášení o vzdušné situaci od všech prostředků průzkumu, začleněných do systému NORAD. Počítací aparatura SAGE tyto údaje vyhodnocuje, zpracovává ve vztahu k možnostem vlastních aktivních prostředků PVO a dává velení NORAD potřebná data k řízení zásahu proti vzdušnému protivníkovi. Systém SAGE byl zaveden do výzbroje ozbrojených sil USA v roce 1958, konečná jeho výstavba byla ukončena v prosinci roku 1961.

Opírá-li se NORAD při řízení prostředků PVO a výkonu své kontrolní funkce o systém SAGE, znamená to, že k tomu musí mít vysoce kapacitní a pohotové prostředky spojení. V současné době má NORAD 12 dálkových hlášených sítí, jejichž linky jsou prý 26 milionů km dlouhé a obepínají mnohonásobně celou polovinu zeměkoule. Plán výstavby předvídá zřízení nové sítě s automatickými přepínacími stanicemi, rozmístěnými v malých, méně významných městech. Možnost zničení systému těchto stanic má být eliminována zástavbou některých z nich do odolných úkrytů, mobilností jiných a výstavbou dalších pohotovostních záložních stanic.

Pro znázornění činnosti a možnosti celého systému uvedeme jedno cvičení, které organizovalo NORAD s cílem prověřit stupeň pohotovosti jednotlivých složek — kontingentů druhů vojsk USA a Kanady.

Za svítání byl vyhlášen „nepřátelský útok“. Jeho cílem měla být letiště a odpalovací základny dálkových balistických raket PVO, průmyslová a jiná významná střediska, námořní základny i celá města. Úder měl být veden ze západního směru od Tichého oceánu přes San Francisco a Los Angeles.

Několik dnů před tím byly „nepřátelské“ vzdušné síly — představované letouny B-57 a stíhacími letouny — ve vší tajnosti na amerických a kanadských základnách uvedeny do pohotovosti. Na rozkaz ředitelství cvičení startovaly, prolomily obranu a spojily se s další údernou silou „nepřítel“, bombardéry Strategického leteckého velitelství (SAC) nad Pacifikem a Kanadou.

První hlášení o nebezpečí úderu podala radarová loď, plující několik set kilometrů západně od San Franciska. Na jejích obrazovkách se objevilo najednou značné množství cílů, letících ve velké výšce. Vzápětí byly rádiem předány střediskům obrany v San Francisku zprávy o poloze, kursu, rychlosti a výšce letu cílů. Téměř současně zaznamenali důstojníci na ústředním velitelském stanovišti systému SAGE na letecké základně BEALE zvýšenou činnost „nepřítel“. Také letouny „včasněho varování“ a pozemní radiolokátory hlásily neidentifikované cíle. Jejich údaje byly předány počítači SAGE, který je označil jako „neznámé“.

V hlavním velení NORAD v COLORADO SPRINGS zavládlo velké uspokojení nad tím, že plánovaný „útok“ byl včas

zjištěn a že byla ihned přijata opatření k zásahu proti „vetřelcům“. Na velké nástěnné mapě — planšetu Severní Ameriky se vynořovaly neznámé cíle na vzdálenost poloviny délky severoamerického kontinentu. Zanedlouho pak předalo ředitelství cvičení cvičícímu hlavnímu VS 28. oblasti NORAD z VS v Hamilton u San Franciska tuto zprávu:

„Jde o cvičení. Atomové výbuchy byly zjištěny v oblasti měst Los Angeles a Sacramento. Systém BMEWS hlásí další balistické rakety dalekého dosahu, které pronikají nad naše území. Útoky do prostoru San Francisko nemohou být vyloučeny. Velitelské stanoviště PVO v Oxford bylo zničeno.“

Potom zaujal bojovou pohotovost celý systém protivzdušné obrany USA a Kanady. PL řízené rakety NIKE kolem velkých center byly připraveny k odpálení. Přepadoví stíhači z letadlových lodí očekávali ve zvýšené pohotovosti rozkazy k zásahu. Z mnoha letišť na západě USA startovaly nadzvukové letouny, vedené systémem SAGE do prostorů, odkud měly mít zajištěny nejvýhodnější podmínky střetnutí s přidělenými cíli. Také záložní osádky letounů byly uvedeny do pohotovosti. Na záložních letištích byla uskutečněna opatření k přijetí leteckých útvarů a jednotek a k přípravě opakovaných vzletů.

Cvičení trvalo 2 dny. „Nepřítel“ ničil pozemní vysílací a přijímací střediska, VS, radarové základny, rušil činnost radiotechnických prostředků a používal všech možných prostředků k tomu, aby uvedl systém PVO ve zmatek. Početné úderly vedl v přízemních výškách, jiné ve výškách 15 000 m i více. Při jednom náletu útočilo současně 94 bombardérů ze všech čtyř stran na San Francisco. Velitelům bráněných míst z VS v San Francisko, Reno (stát Nevada), Phoenix (stát Arizona) a Los Angeles bylo podřízeno k odrážení úderů celkem pět letek přepadovců USAF a sedm letek vzdušných sil Národní gardy, jakož i 3 letky námořního letectva a 24 baterií NIKE.

Výsledky tohoto cvičení, které probíhalo v ideálních podmínkách, byly — pokud jde o zachycené a „zničené“ klasické podzvukové bombardéry — údajně nad očekávání velení NORAD dobré. Hodnocení možnosti a výsledků zásahu prostředků PVO proti dálkovým balistickým raketám nebylo zveřejněno. Závěry neoficiálních sdělení jsou však v tomto směru mnohem méně optimistické.

Koncepce bojové činnosti NORAD

Základem systému NORAD je hluboká členitá sestava prostředků PVO s vysunutými prostředky průzkumu vzdušného prostoru na maximální vzdálenost od bráněných prostorů a objektů. Systému průzkumu vzdušného prostoru je právem přisuzována významná úloha v celé obranné soustavě NORAD. Řetězy jeho radiolokačních stanic se táhnou od ostrovů Midway v Pacifiku a Aleut přes Aljašku, Kanadu, Grónsko a Island až na skotské Hebridy. Na základě údajů těchto stanic se uvádějí do bojové pohotovosti jižněji rozmístěné radiolokátory a současně také některé aktivní prostředky PVO. Tím má být ukončena první fáze zásahu proti vzdušnému protivníkovi. Jižně od tzv. PINE REE LINE přejímají zjištěné údaje velitelská stanoviště Vzdušných sil USA pro celé území USA. V celém tomto systému průzkumu plní úkoly více než 100 pozemních radiolokačních stanic, několik radarových umělých ostrůvků (Texasských věží) a značné množství speciálních radarových lodí a letounů.

Při cvičení, jehož průběh jsme uvedli, utkali se s obranným systémem NORAD pouze „nepřátelské“ klasické podzvukové letouny s osádkami. Útočící balistické rakety (simulované) nenarazily na žádný odpor obránců. Z toho vyplývá, že NORAD po přechodu možného nepřítele od pilotovaných bombardérů klasické koncepce k raketovým prostředkům dalekého dosahu bude nadále schopno plnit jen dva zásadní obranné úkoly: bude s to nepřítele objevit a popřípadě identifikovat, nikoli však zachytit a zničit. Podle názorů amerických vojenských teoretiků mají být zatím zalarmovány strategické bombardéry a dálkové balistické rakety udržovány v neustálé bojové pohotovosti a uvedeny na dráhu proti určeným objektům na území nepřítele, dříve než dopadnou jeho rakety.

Na možnost odrážení úderů nepřátelských balistických raket, popřípadě bojových družic země, se dívá velení NORAD silně skepticky a ani pro budoucnost nevidí dosti světlé východisko. Za beznadějnou považuje obranu proti mezikontinentálním balistickým raketám a raketám odpalovaným z ponorek. Požaduje urychleně zříditi radiolokační stanice systému BMEWS, orientované na jižní směr, aby i z tohoto směru bylo možno zjišťovat pronikající rakety odpalované z ponorek nebo letící z jihu na sever.

„Podle mého názoru“, říká jeden z vedoucích činitelů amerických ozbrojených sil generál Lee, „je obrana proti mezikontinentálním raketám tak naléhavá, že by se měla stát předmětem nového projektu MANHATTAN“. (Projekt Manhattan byla realizována výroba atomové pumpy v USA během 2. světové války a v prvních měsících po ní — pozn. aut.). Generál Dick z velitelství PVO Vzdušných sil USA pak prohlásil: „Obrana proti mezikontinentálním balistickým raketám musí být vyřešena a vybudována během několika málo let. Je to v současné době nejnaléhavější požadavek, který musí být realizován přednostně před ostatními úkoly výstavby ozbrojených sil USA“.

Mnozí čelní funkcionáři NORAD prosazovali sériovou výrobu a zavedení protivzdušných raket typu NIKE ZEUS, které pokládali za jediný prostředek schopný zabezpečit obranu proti balistickým raketám. Naproti tomu několik ministrů obrany USA energicky tento požadavek zamítalo, protože rakety NIKE ZEUS nemohou prý účinně čelit hromadnému úderu uvedených prostředků vzdušného napadení. Nynější ministr obrany Mc Namara se rozhodl pro vývoj rakety NIKE-X. Obranný systém, jehož hlavní částí bude tato raketa, má být schopen zachytit současně značný počet cílů — nepřátelských raket, identifikovat je a zajistit účinný zásah proti nim.

Všechny tyto plány jsou však zatím ve stínu projektu „DEFENDER“. Ten zahrnuje asi 60 vývojových úkolů k vyřešení protiraketové obrany. Tyto úkoly jsou zaměřeny jak na způsoby zjišťování balistických raket, tak na aktivní PVO s použitím zvláštních obranných kosmických (orbitálních i meziplanetárních) těles. Podle názorů vedoucích činitelů NORAD je nutné využít z hlediska boje proti kosmickým a balistickým zbraním všechny projekty a významné úkoly z této oblasti. Z tohoto hlediska je nutné také hodnotit účast USAF na programu GEMINI, na kterém pracuje americký Úřad pro vzdušný a meziplanetární výzkum NASA. Podle zkušeností získaných při realizaci projektu GEMINI (setkání těles v kosmickém prostoru), předpokládají vedoucí kruhy USAF vyvinout i metody přiblížení k neznámému meziplanetárnímu prostředku, jeho identifikaci a případné zničení.

V současné době nemají tedy USA prostředek, který by jim dovolil zničit nějaké těleso, pohybující se po oběžné drá-

ze země nebo po balistické křivce v kosmu. Přiznávají to sami nejvyšší představitelé Pentagonu. Ministr McNamara se utěšuje: „Útoků nepřátelských družic či jiných kosmických těles se nemusíme v blízké budoucnosti obávat. Teoreticky však možné jsou a my si musíme co nejrychleji osvojit obranné metody a mít obranné prostředky proti nim!“. Dosavadní způsoby a prostředky PVO USA jsou tedy proti balistickým raketám neúčinné. Radost nemohou mít vojenští činitelé USA zatím ani z výsledků výzkumu a vývoje na tomto poli. O tom svědčí již zmíněná prohlášení a dále také horečná snaha všech zainteresovaných institucí a podniků najít nějaké východisko. Tím horší muselo být pro Pentagon prohlášení ministra obrany SSSR maršála Malinovského o tom, že Sovětský svaz má vyřešenou obranu proti kosmickým a balistickým bojovým prostředkům. A ještě hůře pak muselo zapůsobit zjištění, že tato slova jsou podložena praktickými výsledky. Některé z řady uskutečněných sovětských kosmických letů v posledních obdobích nenechávají o tom na pochybách.

I když jmenované těžkosti jsou pro velitelství NORAD oříšek nejtvrďší, nejsou to starosti zdaleka jediné.

Pro účinný zásah proti bombardérům, vyzbrojeným leteckými řízenými protizemními raketami hledá velitelství NORAD stíhací přepadový letoun s taktickým doletem 1600 až 2400 km a rychlostí přes 3 M. Ministr McNamara dal tuto otázku právě v nedávné době zkoumat.

Za stejně naléhavý úkol pokládají Američané umístit hlavní velitelské stanoviště NORAD pod zem a vyvinout více mobilních záložních systémů velení v náhradu za zcela nechráněná střediska SAGE. Protože jsou tyto úkoly pro zajištění účinné a odolné PVO území Severní Ameriky velmi významné, zmíníme se krátce o nich. Pod granitovými skalisky masivu CHEYENNE u COLORADO SPRIGS byly dosud vyhloubeny a vybetonovány obrovské podzemní chodby, které do konce roku 1965 mají poskytnout bezpečný úkryt plně automatizované řídicí centrále NORAD (projekt 412 L). Zde se mají soustřeďovat všechny nítky široko a daleko rozvětveného obranného systému NORAD. Odtud má řídit velitel NORAD zásah podřízených sil a prostředků na libovolném náletovém směru. Včetně přípravných

prací a automatizovaného vybavení VS bude prý celý objekt stát asi 60 milionů dolarů. Celou podzemní stavbu bude tvořit osm jednopatrových a tři jedenapůlpatrové „budovy“, které budou stát na 900 mohutných tlumicích sloupech. Tyto sloupce mají vyrovnávat otřesy, vznikající při výbuších jaderných zbraní nebo při zemětřeseních.

Současný stav PVO severoamerického kontinentu není nijak příznivý. Nedá spát odpovědným i neodpovědným, oficiálním i neoficiálním vojenským činitelům. Byl a je často kritizován. Jedním z mnoha, kteří se do toho „díla“ pustili byl již jmenovaný generál Mc Lee, bývalý velitel Air Defence Command — ADC (tj. sil a prostředků PVO USAF), nyní zástupce velitele NATO pro letectvo v Evropě.

Ve svém rozboru PVO amerického kontinentu generál Lee konstatuje, že podle názoru USAF dnešní organizace PVO „se liší jen málo od stavu a úrovně PVO za druhé světové války“. Je proto nutné stanovit jako „naléhavý národní úkol vývoj a výrobu nových obranných prostředků proti atomovým zbraním a kosmickým prostředkům a tomuto programu dát stejný význam, tj. prvotnost jako projektu MANHATTAN za druhé světové války.“

S uvážením historických skutečností z oblasti PVO Severní Ameriky jsou podle generála Lee závažné tři konečné závěry:

1. V oblasti PVO se nevyskytly nikdy převratnější technologické objevy, ale jen postupně, krok za krokem přicházející zlepšení radiolokačních prostředků, stíhacích letounů a jiných zbraní. Výjimku prý tvoří systém SAGE (který po pětiletém výzkumu a vývoji představuje v podstatě jen využití počítačů pro současnou metodiku PVO a není odolný pro boj v podmínkách použití ZHN).

2. Na koncepci zbraní a jejich zasazení (tj. současné metody zonálně objektové PVO) se během let nic nezměnilo. Koncepce zasazení by však jistě vypadala jinak, kdyby vývoj zbraní PVO doznal výraznějšího obratu k lepšímu.

3. Vláda a vedoucí představitelé ozbrojených sil USA přikládají obraně a zvláště protivzdušné obraně jen „podřadný význam“. V popředí myšlení byl stále jen útok. To je příčinou dnešní „zaostalosti“ PVO USA ve vztahu k hrozícímu nebezpečí.

Velení armádám ochrany týlu a jejich materiální a zdravotnické zabezpečení

Podplukovník Jaroslav Vejmelka

Brigády ochrany týlu jsou součástí týlu frontu. Jejich možné použití v soudobé operaci bylo rozebráno v článku, uveřejněném ve Vojenské mysli číslo 4/1963.

Rozhodujícím pro správné využití jednotek a prostředků brigád ochrany týlu k řešení obrany a ochrany v týlovém prostoru frontu, k udržení pořádku v týlovém prostoru a zabezpečení plynulé činnosti hlavních prvků týlu frontu, je cílevědomé a nepřetržité velení těmto svazkům v průběhu frontové operace.

Velení brigádám ochrany týlu je součástí velení týlovým svazkům, útvarům a zařízeními týlu frontu. Spočívá v nepřetržitě jejich řízení ke včasnému splnění uložených jim úkolů.

Řízení brigád ochrany týlu týlem frontu zahrnuje:

- udržení stálé bojové pohotovosti brigád ochrany týlu a jejich nejúčelnější využití k plnění úkolů v týlovém prostoru frontu,

- správné a přesné plánování činnosti brigád ochrany týlu štábem týlu frontu v úzké součinnosti s operačním štábem frontu,

- včasné ukládání a doručování úkolů brigádám ochrany týlu a důsledná kontrola jejich plnění,

- správný manévr brigádami ochrany týlu nebo jednotlivými jejich útvary (jednotkami) podle vývoje situace v týlovém prostoru frontu.

K reálnému použití brigád ochrany týlu musí štáb týlu frontu znát podrobně situaci v týlovém prostoru frontu, neustále sledovat její vývoj a na základě toho a skutečných potřeb obrany a ochrany hlavních prvků frontového týlu při-

pravovat zástupci velitele frontu pro týl včasné a promyšlené návrhy na zasazení brigád k plnění nebo usměrnění jejich úkolů.

Brigádám ochrany týlu vydává zástupce velitele frontu pro týl rozkaz, který zpravidla obsahuje:

- stručné a výstižné zhodnocení činnosti nepřítele v týlovém prostoru frontu včetně předpokládaných prostorů vysazení nepřátelských výsadek a diverzních skupin,

- úkoly brigády ochrany týlu (podrobně na období armádní operace a rámcově na období celé frontové operace), pásmo nebo prostor její činnosti,

- hlavní prvky organizace frontového týlu ve stanoveném pásmu (prostoru) činnosti brigády ochrany týlu (uskupení týlových svazků, útvarů a zařízení, komunikační síť s uvedením svazků a útvarů její obsluhy a zabezpečení apod.),

- pásmo nebo prostory činnosti ostatních brigád (útvarů) ochrany týlu (sousedů) a hlavní otázky součinnosti s nimi,

- posilové prostředky přidělené brigádě ochrany týlu a jejich úkoly,

- hlavní opatření operačního a bojového zabezpečení frontového týlu,

- materiální, technické a zdravotnické zabezpečení brigády ochrany týlu,

- dobu pohotovosti k plnění úkolů,
- místa velení, dobu jejich rozvíjení, přemísťování a spojení,

- způsob využití již zřízených spojovacích prostředků týlu frontu ve prospěch brigády,

- lhůty a způsob předkládání operačních a týlových hlášení.

K celkové informovanosti o úkolech týlu frontu (armády) a způsobu jejich

plnění bude účelné, aby se velitelé brigád ochrany týlu zúčastňovali přijímání rozhodnutí zástupce velitele frontu (armády) pro týl k materiálnímu a zdravotnickému zabezpečení operace. Tím bude zabezpečeno, že správně pochopí úkoly týlu a plně v jejich duchu budou řídit i činnost brigád ochrany týlu. Současně s tím upřesní zástupce velitele frontu (armády) pro týl velitelům brigád ochrany týlu hlavní úkoly jejich svazků, rozebere s nimi svůj záměr jejich plnění a usměrní otázky součinnosti brigád ochrany týlu s ostatními svazky a zařízeními týlu frontu (armády).

Bude správné, rozebere-li náčelník štábu týlu frontu (armády) při této příležitosti s veliteli brigád ochrany týlu způsob zabezpečení velení, spojení, materiální a zdravotnické zabezpečení bojové činnosti brigád ochrany týlu.

K rychlému a plynulému splnění uložených úkolů zpracovává zpravidla štáb brigády ochrany týlu plán bojové činnosti brigády s konkrétním určením úkolů jednotlivým útvarům a jednotkám a způsobů jejich plnění. Plán je výhodné zpracovávat v několika variantách zasazení útvarů brigády tak, aby zabezpečoval rychlé a účelné použití jednotlivých praporů a rot a vytvářel předpoklady k operativním změnám jejich zasazení podle skutečného vývoje situace. Na základě takto zpracovaného plánu vydává štáb brigády rozkazy podřízeným útvarům a jednotkám. Plán bojové činnosti brigády tvoří zpravidla také hlavní podklad pro organizaci součinnosti štábem brigády s útvary brigády a se štábem týlu frontu.

Bude účelné, bude-li se podílet na zpracování plánu bojové činnosti brigády ochrany týlu i určený důstojník štábu týlu frontu (armády) — zpravidla příslušný směrový důstojník — který dbá, aby byl správně pochopen záměr zástupce velitele frontu (armády) pro týl k plnění úkolů, uložených jeho rozkazem. Tento důstojník bude také odpovídat za soustavný styk a součinnost týlu frontu (armády) s podřízenými svazky ochrany týlu.

Kromě součinnosti s týlem frontu (armády) bude štáb brigády ochrany týlu organizovat soustavný styk a součinnost se svazky a útvary rozmístěnými v pásmu (prostoru) činnosti brigády i s náčelníky týlových objektů, útvarů a zařízení, jejichž ochranou je brigáda pověřena. Na vlastním území dále s orgány komisí obrany, s útvary civilní obrany

a lidových milic; na obsazeném nepřátelském území s orgány správy obsazeného území.

Při řešení úkolů, uložených brigádě ochrany týlu rozkazem zástupce velitele frontu (armády) pro týl, bude štáb brigády zpravidla nucen organizovat činnost praporů a rot tak, aby byly schopny působit samostatně v prostorech od sebe značně vzdálených bez možnosti vzájemné spolupráce a přímého ovlivnění jejich činnosti velitelem a štábem brigády v průběhu bojové činnosti.

Při tom si musí udržet neustálý přehled o podřízených útvarech a jednotkách, aby mohl centrálně organizovat plnění úkolů prostředky brigády a zajistit vliv velitele brigády na podřízené v průběhu boje buď osobním zásahem přímo u útvaru nebo včasným vydáním doplňkového nařízení podle vzniklé situace.

K plnění nepředvídaných úkolů vytváří si zpravidla velitel brigády zálohu v síle nejméně roty, kterou umísťuje poblíž svého velitelského stanoviště nebo v prostoru, kde předpokládá nejintenzivnější činnost nepřítel. Do této zálohy mohou být vyčleněny i některé jednotky PVO, protitankové jednotky, popřípadě tanková rota z podřízených praporů ochrany týlu. Stejně i zástupce velitele frontu (armády) pro týl si vyčleňuje z některé brigády ochrany týlu jeden prapor, který se umísťuje v blízkosti TVS frontu (armády) a plní zároveň úkoly obrany tohoto místa velení.

Velitelská stanoviště brigád a praporů ochrany týlu se umísťují v blízkosti stanoviště velitelů (náčelníků), v jejichž prospěch plní úkoly nebo s nimiž spolupracují.

Je výhodné, aby velitelské stanoviště brigády ochrany týlu, která uzavírá zadní hranice týlového prostoru frontu a brání hlavní prvky frontového týlu, bylo umístěno v blízkosti TVS frontu. Velitelská stanoviště brigád ochrany týlu působících v pásmech prvosledových armád je výhodné umísťovat v blízkosti TVS armády nebo VS velitele silničních brigád, která v tomto prostoru rozvíjí silniční zónu.

Velitelská stanoviště praporů ochrany týlu je výhodné umísťovat v blízkosti objektů, které prapory chrání nebo v blízkosti VS silničních praporů na obsluhovaných silnicích.

Jednotky velitelství brigády spolu s týlem brigády ochrany týlu budou zpravidla umístěny v blízkosti VS brigády při do-

držení vzdálenosti z hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Velitelská stanoviště se přemisťují v závislosti na přemístění objektů — zařízení, které útvary a jednotky ochrany týlu brání.

Rozhodujícím prostředkem k řízení brigád a praporů ochrany týlu je **nepřetržitě spojení**, zabezpečující velení na značné vzdálenosti.

Velitel a štáb brigády ochrany týlu bude mít zpravidla spojení se zástupcem velitele frontu (armády) pro týl a jeho štábem v rádiové síti hlavních prvků frontového týlu. Toto spojení bude zdvojeňováno rádiovou sítí silničních svazků nebo rádiovou sítí s předsunutými frontovými základnami. V naléhavých případech může být zřízena samostatná rádiová síť zástupce velitele frontu pro týl s brigádami ochrany týlu nebo samostatný rádiový směr s brigádou, plnící hlavní úkoly ochrany týlu frontu. Ke zdvojení spojení s týlem frontu (armády) využívá velitel brigády ochrany týlu plně pohyblivých pojiček, zvláště přiděleného roje vrtulníků.

K udržení nepřetržitého spojení s brigádami ochrany týlu bude štáb týlu frontu (armády) v maximální míře využívat již zřízených rádiových a linkových sítí v týlovém prostoru frontu (armády).

Ke spojení velitele brigády ochrany týlu s podřízenými útvary a jednotkami brigády zřizuje štáb brigády rádiovou síť velení. Ke zdvojení tohoto spojení využije rádiovou síť součinnosti s útvary a zařízeními, působícími v prostoru (pásmu) činnosti brigády ochrany týlu, dále již zřízené rádiové nebo linkové sítě mezi týlovými svazky, útvary a zařízeními frontu (armády), popřípadě i civilní spojovací zařízení. Toto spojení se dále zdvojuje pohyblivými pojičky štábu brigády.

Obdobným způsobem je nutné řešit spojení mezi prapory ochrany týlu a jejich jednotkami. Při tom je nutné využívat spojovací prostředky silničních útvarů na obsluhovaných silnicích.

K informovanosti zástupce velitele frontu (armády) pro týl o plnění úkolů brigádami ochrany týlu předkládá velitel brigády souhrnné operační a souhrnné týlové hlášení. Obsah těchto hlášení je shodný s obsahem hlášení vševojskových svazků. Štáb brigády je povinen využít každé příležitosti k informaci zástupce velitele frontu (armády) pro týl o plnění uložených úkolů a zvláště v průběhu boje

hlásí ihned všechny události, které by mohly ohrozit splnění úkolů brigády.

Štáb týlu frontu (armády) je povinen soustavně prověřovat činnost podřízených brigád ochrany týlu. K tomu využívá každého výjezdu svých příslušníků k týlovým svazkům, útvarům a zařízením a zvláště směrových důstojníků.

Brigády ochrany týlu jsou rozhodujícím prostředkem ochrany v týlovém prostoru frontu, zabezpečujícím plynulou a nepřetržitou činnost týlu frontu. Štáb týlu frontu (armády) musí proto věnovat soustavnou pozornost jejich cítělnému a operativnímu řízení.

Materiální a zdravotnické zabezpečení brigád ochrany týlu je podobné jako u jednotek, útvarů a svazků přímo podřízených velitelství frontu (armády).

Brigády ochrany týlu udržují u jednotek, útvarů a ve skladech týlu brigády pohyblivé zásoby materiálu ve výši, stanovené pro vševojskové svazky. Zvýšení pohyblivých zásob na jednotlivých stupních může nařídít podle situace a úkolů zástupce velitele frontu (armády) pro týl nebo velitel brigády.

Brigády ochrany týlu se zásobují z míst výdeje materiálu, zřizovaných prostředky předsunuté frontové základny, oddělení předsunuté frontové základny nebo pohyblivé armádní základny vždy odběrem vlastními dopravními prostředky. Ve výjimečných případech může brigáda odebírat materiál vlastními prostředky přímo z frontových (armádních) skladů. Doba odběru, místo a stanovené množství zásob jsou určeny výpisem z plánu přisunu odběru frontu (armády) nebo mohou být stanoveny přímo rozkazem (nařízením) zástupce velitele frontu (armády) pro týl. Samostatná výdejní místa se pro brigády ochrany týlu zpravidla nezřizují. K jejich zásobování se využívá výdejních míst pro ostatní útvary, svazky a zařízení, přímo podřízené velitelství frontu (armády). Zásoby materiálu odebírá týl brigády nebo přímo týly útvarů ve výdejním místě jednou za dva až tři dny. Neskladovatelný proviant se odebírá zpravidla každý den. Výjimku v zásobování tvoří zdravotnický materiál, kterým se útvary brigády ochrany týlu zásobují podle skutečné potřeby ze skladů nemocničních základů při odsunu raněných. Poškozený materiál a techniku odsunuje brigáda ochrany týlu do příslušných skladů frontu (armády) nebo do výdejních míst vozidly, která odebírají materiál. V mnoha případech bude zásobování útvarů a jednotek

brigády ochrany týlu úzce spojeno se zásobováním týlového útvaru nebo zařízení, k jehož ochraně a obraně jsou určeny. V takových případech bude společné zásobování jednotky nebo útvaru ochrany týlu s týlovým zařízením bez přímého vlivu týlu brigády a k zásobování budou využívány i společné dopravní prostředky. Proto jsou jednotky a útvary ochrany týlu zabezpečeny organizačně tak, aby byly hospodářsky naprosto samostatné. Požadavky na mimořádné přiděly materiálu předkládá zástupce velitele brigády pro týl štábu týlu frontu (armády) v souhrnném týlovém hlášení s určením výdejního místa, kde odběr tohoto materiálu požaduje.

Materiál odebírá týl brigády (nebo útvary brigády) ve výdejním místě podle požadavků, předložených při výdeji materiálu a zpravidla v celých obalech. Při tom se upřesňuje požadované množství zásob, doba a místo pro příští odběr.

Materiální zabezpečení svazků ochrany týlu může být uskutečňováno několika způsoby v závislosti na situaci a stavu týlu.

Zdravotnické zabezpečení jednotek a útvarů ochrany týlu musí být velmi pružné. Jednotky a útvary ochrany týlu budou rozvíjet své zdravotnické etapy v prostorech činnosti zpravidla bez závislosti na brigádním obvodu. Budou plně využívat jejich rozvinutých zdravotnických etap útvarů a svazků, působících v pro-

storech činnosti brigád ochrany týlu. Raněné a nemocné budou odsunovat jednotky a útvary ochrany týlu vlastními prostředky na rozvinuté zdravotnické etapy vševojskové, do rozvinutých samostatných zdravotnických oddílů nebo přímo do nemocničních základů. Podle situace může být brigáda ochrany týlu posílena na přechodnou dobu odsunovými prostředky týlu frontu (armády) a to jen pro plnění určitého úkolu nebo při napadení zbraněmi hromadného ničení. Naopak zdravotnické etapy útvarů ochrany týlu budou v mnoha případech poskytovat přímou pomoc zasaženým týlovým útvarům a zařízením a odsunovat jejich raněné na vyšší zdravotnické etapy. Mohou nastat i případy, kdy zdravotnické etapy praporů ochrany týlu nebudou vůbec rozvíjeny a budou tvořit zálohu k zásahu do prostorů hromadných ztrát, způsobených zbraněmi hromadného ničení v prostoru bojové činnosti brigády ochrany týlu. V takových případech budou ranění od jednotek ochrany odsunováni přímo na rozvinuté zdravotnické etapy jiných útvarů v týlovém prostoru frontu nebo do polních (stálých) nemocnic.

Organizace a taktika zdravotnického zabezpečení bojové činnosti svazků a útvarů ochrany týlu má tedy své zvláštnosti, které je nutno brát v úvahu a přizpůsobovat se plně úkolům jednotek ochrany týlu.

SEZNAM ZAHRANIČNÍCH A DOMÁCÍCH PRAMENŮ K OTÁZKÁM TERITORIÁLNÍ OBRANY STÁTU

1. Zahraniční literatura

Sovětská (S-VM = Vojennaja mysl; S-VZ = Vojennyj zarubežnik)

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Ivanov J.	Teritoriální obrana Francie (podle zahraničního tisku)	S-VZ	1/1963	67—74
Ivanov J.	O polním řádu armády USA (FM 20-10) „Občanská obrana“	S-VZ	2/1961	84—90
Höcherl H.	Civilní obrana v NSR	S-VZ	1/1964	52—57
Borisov A.	Civilní obrana - prostředek militarismu v zemích NATO (podle materiálu v zahraničním tisku)	S-VZ	1/1964	58—64
Yool W.	Politika V. Británie v oblasti obrany	S-VZ	3/1961	3—10
Ivanov A.	Důležitost obrany severní Evropy	S-VZ	4/1961	78—81
Pergent J.	Africké zdroje energie a obrana Evropy	S-VZ	6/1961	49—57
Alexander I.	Vojska zvláštního účelu USA	S-VZ	3/1961	78—85
Vasiljev V.	Civilní letectvo- záloha vojenské letecké dopravní služby vojenského letectva USA v době války	S-VZ	10/1961	75—82
Wrinch A. E.	Opatření k ochraně obyvatelstva před jadernými úderem a likvidace jejich následků	S-VZ	12/1962	27—40
Dyer C.	Pohotovost týlu	S-VZ	1/1961	24—34
Gorjačev A.	K otázce teritoriálně miličního systému výstavby ozbrojených sil	S-VM	2/1961	81—87
Tolstikov O.	Civilní obrana v raketové jaderné válce	S-VM	1/1964	34—43
Vlasjevič J.	Soudobé opevňování	S-VM	1/1964	44—52

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Dyda J.	Některé otázky teritoriální obrany Německa v průběhu druhé světové války	P-MW	8/1962	75—84
Dyda J.	Některé otázky ochrany obyvatelstva, průmyslu a komunikací v systému teritoriální obrany státu	P-MW	5/1963	3—20
	Otázky evakuace obyvatelstva ze zasažených prostorů	P-MW	6/1961	31—41
Czarnacki I.	Některé otázky teritoriální obrany státu v zemích NATO na středoevropském válčišti	P-MW	2/1964	85—107
Kmiecik H.	Všeobecná charakteristika ozbrojených sil a teritoriální obrany Rakouska	P-MW	2/1963	98—107
Kmiecik H.	Národní garda – důležitý prvek v systému teritoriální obrany USA	P-MW	6/1963	84—91
Kmiecik H.	Nové organizační koncepce teritoriální obrany v NSR	P-MW	5/1961	76—86
Stankiewicz W.	O vojensko-průmyslovém potenciálu NSR	P-MW	8/1963	98—109
Kolodziejczak	Evropský systém protivzdušné obrany států NATO	P-MW	5/1962	72—94
Skibiński J.	Teritoriální obrana států (bibliografický přehled)	P-MW	11/1962	121—125
Czyzowicz F.	Základní problémy teritoriální obrany státu v oblasti teritoriálního systému	P-MW	9/1963	3—15
Sitek E.	Ekonomické a technické faktory ovlivňující rozvoj vojenské výroby v období mobilizace průmyslu	P-MW	11/1963	58—68
Sitek E.	Možnosti získávání nákladních automobilů pro ozbrojené síly v době mobilizace	P-MW	6/1961	50—63

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Ciastoń St.	Některé otázky řízení ekonomiky v období ohrožení a v počátečním období války	P-MW	1/1964	52—57
Mróz J.	Vzájemné působení obranyschopnosti a ekonomiky	P-MW	12/1963	49—54
Mróz J.	Studie surovinové základny Polska	P-MW	6/1963	37—50
Przeniczny A.	Protivzdušná obrana státu v soudobých podmínkách	P-MW	1/1962	70—76
Nožko K.	Některé otázky maskování v systému teritoriální obrany státu	P-MW	11/1963	44—57
Stepanajtys L. Rzepeżewski St. Gutowski M. Uba H.	Některé otázky obrany obyvatelstva podle soudobých názorů	P-MW	1/1964	25—44
Redakce	Vědecká konference v akademii generálního štábu věnovaná otázkám teritoriální obrany státu	P-MW	2/1963	3—10

Bulharská (B-VM = Vojenna misl)

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Lozanov B.	Úloha a význam ekonomiky v soudobé válce	B-VM	5/1963	3—10
Popov D.	Ochrana obyvatelstva proti zbraním hromadného ničení	B-VM	5/1963	59—71
Krapčanski V.	Vyvedení štábů i služeb civilní obrany, orgánů řízení státu a obyvatelstva z pod úderu nepřítele	B-VM	6/1963	45—52
Krapčanski V.	Civilní obrana v soudobé válce	B-VM	2/1963	11—24
Angelov J.	Boj s požáry v soudobých podmínkách	B-VM	7/1961	24—31

Německá

(N-ZMW = Zeitschrift für Militärwissenschaft)

(N-MW = Militärwesen) (N-ZSCH = Zivilschutz)

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Martin E.	Teritoriální obrana Německé spolkové republiky	N-MW	12/1962	1905—1912
Schuler E.	Obrana země ve Spolkové republice	N-ZSCH	11/1962	367—373
Weiler H. C.	Úvahy o dalším učenění, výstroji a úkolech svépomoci v civilní obraně	N-ZSCH	2/1963	39—47
Roos G. Dr.	Problémy součinnosti civilní a vojenské obrany	N-ZSCH	3/1963	77—82
Jochum B.	Pohraniční ochrana NSR	N-MW	8/1962	1271—1277
Polter Ch.	Dalekosáhlé změny v britské civilní obraně	N-ZSCH	2/1963	50—52
Degener H.	Středoevropské (centrální) válčiště NATO	N-MW	8/1963	1172—1182
Mader J.	Zvláštní ozbrojené síly USA	N-MW	7/1962	900—908
Lüdemann E.	Vojenský potenciál západoněmeckých monopolů	N-MW	3/1962	448—457
Jürgens H.	Poznámky k organizaci civilní protiletectvé ochrany z obecného hlediska	N-ZSCH	10/1963	327—331
Gumnich K. H.	Úloha, struktura a výstavba západoněmecké dopravy uvnitř strategie NATO	N-MW	12/1963	1872—1886
Krasilnikov S.	O vojenském potenciálu země	N-ZMW	7/1961	7—18
Becker H.	Požadavky raketové jaderné války na výcvik lidských záloh	N-ZMW	8/1962	7—15
Kessler H.	Faktor překvapení a jeho význam pro protivzdušnou obranu státu v raketové jaderné válce	N-ZMW	3/1962	7—14
Schröter H. G.	Aktuální problémy protiletectvé ochrany	N-MW	7/1962	1037—1043
Geiger K.	Pohotovost k obraně a zdravotnictví	N-ZMW	12/1961	7—13
Kelch K. MUDr.	Systém zdravotnického etapového ošetřování s cílevědomou evakuační ve Velké vlastenecké válce	N-MW	12/1963	1838—1849
Ziems H.	Obrana proti diverzním skupinám nepřítelů	N-MW	8/1963	1341—1354

Francouzská

(F-LA = L'Armée)

(F-RMI = Revue militaire d'information)

(F-RMG = Revue militaire générale)

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Dullin L.	Operační obrana území	F-RMI	344/1963	29—33
Lance M.	Použití teritoriálních ozbrojených sil	F-RMG	4/1963	491—513
Huel X.	Velení teritoriální obraně	F-LA	20/1962	49—61

2. Domácí prameny

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Obst F.	Výstavba systému teritoriální obrany ve Francii a v západním Německu	VIS-SZ	1/1963	38—47
Volek J.	Budování celkové obrany a jeho zpětný vliv na obyvatelstvo NSR	Sb VAAZ	2/1962	190—191
Čerňanský J.	Současné poznatky o prostředcích jaderného napadení NATO	Sb VD	2/1963	52—60
Merhaut M.	Strategické úderné velitelství amerických ozbrojených sil a možnosti jeho zasazení na evropském válčišti	VM	9—10/1963	105—111
Jeniš F.	Vojenské přípravy evropských válčišť severoatlantického paktu	VM	1/1963	69—72
Langer Z.	Suroviny a doprava v plánech NATO	Sb MNO/HT	2/1961	90—103
Vokatý P. Dr.	Nová francouzská organizace obrany země	Sb CO	1/1961	89—93
Volný J. Dr. Vokatý P. Dr.	Novinky civilní obrany v zahraničí	Sb CO	4—5/1961	85—101
Vokatý P. Dr.	Civilní obrana v USA	Sb CO	3/1961	80—89
Volný J. Dr.	Civilní obrana v NSR	Sb CO	2—3/1962	50—55
Volný J. Dr.	Jak pokračuje výstavba civilní obrany v NSR	Sb CO	2/1963	12—27

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Vokatý P. Dr.	Výstavba rakouské civilní obrany	Sb CO	2/1961	92—95
Kusin J. Procházka Z.	Vliv morálního opotřebování vojenské techniky na ozbrojený zápas	VM	3/1962	92—100
Vítek M. Hodoušek V.	Kvalitativní poměr sil ve zbraních hromadného ničení	VM	4/1962	57—62
Hamr V.	Kvantitativní a kvalitativní poměr sil v letectvu	VM	4/1962	63—67
Raban J.	Některé problémy strategického soustředění a rozvinutí ozbrojených sil v počátečním období války	VM	3/1962	3—25
Kolektiv	Poznatky a závěry z teritoriálních cvičení v roce 1963	Sb GŠ/OS	3/1963	1—73
Tulačka E.	Některé zásady použití a způsoby bojové činnosti nepřátelského letectva proti pozemním cílům	Sb VVPVO	1/1963	83—96
Neoral B.	Některé otázky součinnosti systému PVO státu v počátečním období války	Sb VVPVO	3/1961	78—88
Lhotský V.	Organizace součinnosti PVO vojsk a PVO státu	Sb VVPVO	3/1961	89—95
Kvasnička Z.	Boj s mezikontinentálními raketami v systému protiraketové obrany	Sb VVPVO	1/1962	30—42
Peresada S.	Protiraketová obrana	Sb VD	4/1962	105—109
Bayer Z.	Ochranné maskování proti radiolokačnímu průzkumu	Sb VD	2/1962	47—53
Ondrůj L.	Zjišťování a vyhodnocování radiací situace na území státu	VM	1/1963	42—53
Horák V.	Zásady organizace a vysílání otevřené výstrahy	Sb VVPVO	1/1962	86—92
Zelinka J.	Zabezpečení systému včasného vyrozumění obyvatelstva o nebezpečí vzdušného napadení a radioaktivního zamoření	Sb CO	6/1962	8—16
Mikulík M. Šedivec M.	K otázkám součinnosti teritoriální radiací hlášené sítě Čs. lidové armády se systémem CO	Sb CO	6/1963	22—28

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Bláha Z. inž.	Vyhodnocování hromadných atomových úderů metodou odhadem	Sb CO	6/1963	9—22
Tošer B.	Některé zkušenosti z přípravy obyvatelstva k civilní obraně v SSSR	Sb CO	5/1962	40—46
Killer J. Žák J.	Vážné úkoly systému CO po XII. sjezdu KSČ	Sb CO	1/1963	3—7
Dyda J.	K některým hlediskům ochrany civilního obyvatelstva, průmyslu a dopravy	OVT	1/1964	62—78
Hucl J. Dr.	Protibiologická ochrana v CO – ochrana obyvatelstva a národního hospodářství proti biologickým prostředkům	Sb CO	3/1961	32—46
Lukšan V.	Nástin úkolů pořádkové a bezpečnostní služby CO	Sb CO	4-5/1951	23—30
Švach O. Palas M.	Vzájemné vztahy mezi hospodářskými mobilizačními přípravami a opatřením CO	Sb CO	5/1962	19—24
Kraus F.	Příprava záloh vojsk CO	Sb CO	3/1961	27—32
Hušek V. Bureš F.	Zkušenosti se stavbou úkrytu polního typu	Sb CO	6/1962	137—139
Žáček V. inž. Pfeifer S.	Současný stav a směr vývoje převozných a zapuštěných úkrytů jako prostředku kolektivní ochrany vojsk před účinky zbraní hromadného ničení	Sb VŽV	2/1961	43—49
Vacek M. Zajíček F.	Navrhování jednoduchých konstrukcí polních opevňovacích objektů na účinky jaderných zbraní	Sb VŽV	1/1963	42—60
Redakce	Úkrytí obyvatelstva a nová koncepce CO	Sb CO	5/1962	5—19
Volek J.	Ochrana vodních děl v podmínkách mimořádných opatření	Sb CO	6/1962	40—47
Topinka M.	Zabezpečení obyvatelstva prostředky individuální protichemické ochrany	Sb CO	6/1962	20—36

Autor	Název článku	Prameny		
		název	číslo/rok	strana
Košatka J. inž.	Lesní požáry v podmínkách používání prostředků hromadného ničení	Sb CO	1/1961	50—59
Volík J.	Způsoby zásobování vodou při nenadálém a očekávaném vzdušném napadení a jejich materiální zabezpečení	Sb CO	2-3/1962	11—18
Volík J.	Zásobování vodou při provádění evakuace	Sb CO	1/1962	20—27
Hlavinka J. inž.	Technická opatření CO ve výstavbě a rekonstrukci	Sb CO	2/1963	12—27

Vysvětlivky zkratk domáclích pramenů:

Vis-SZ	=	Vojenskoviědecké informační středisko při VAAZ
		Studijní zpravodaj
Sb VAAZ	=	Sborník Vojenské akademie A. Zápotockého
Sb VD	=	Sborník velitelství dělostřelectva
Sb MNO/HT	=	Sborník ministerstva národní obrany – hlavní týl
VM	=	Vojenská mysl
Sb CO	=	Sborník Civilní obrana
Sb GŠ/OS	=	Sborník operační správy GŠ
Sb VVPVO	=	Sborník velitelství vojska protivzdušné obrany
Sb VŽV	=	Sborník velitelství ženijního vojska
OVT	=	Vojensko-politické informační středisko – Otázky vojenské teorie

СОДЕРЖАНИЕ

ОБЩАЯ ТЕОРИЯ ВОЕННОЙ НАУКИ

Полковник Ян Рабан, кандидат военных наук - полковник Йосиф Пруша: Подготовка обороны социалистического государства в современных условиях	3
---	---

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Коллектив оперативного управления ГШ	
Роль и место территории страны в современной войне	14
Подполковник Властимил Лидицкий:	
Формирование новых соединений (частей) и укомплектование выведенных из боя соединений	29
Инженер-подполковник Милослав Черник:	
Военное сообщение на территории страны в начальном периоде войны	40
Подполковник Властимил Лидицкий, инженер-подполковник Йосиф Мадай:	
Временные перегрузочные районы	49
Полковник Йосиф Микулец:	
Управление и руководство на территории страны во время войны	60
Майор Франтишек Кус, майор Йосиф Милер:	
Укомплектовывание офицерских кадров соединений и частей в ходе боевых действий	63

ИЗ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Кандидат философских наук, подполковник Честмир Берка:	
Территориальная оборона Франции	68
Полковник Отакар Шидлак, майор Лудек Стодулка:	
Проблемы противовоздушной обороны североамериканского континента	73

ДИСКУССИЯ

Подполковник Ярослав Веймелка:	
Управление бригадами защиты тыла и их материальное и медицинское обеспечение	78